

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:132

Torsdagen den 4 juni

Kl. 12.00–19.45

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott

Motion

2025/26:4194 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) Övergångsregler för medborgarskap – en ny omröstning föredrogs.

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Annika Hirvonen med flera, Miljöpartiet, har lämnat in en motion med återopande av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt denna bestämmelse får motioner med anledning av en händelse av större vikt väckas gemensamt av minst tio ledamöter om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under allmänna motionstiden eller någon annan motionstid i 9 kap. riksdagsordningen. Motionen bordlades vid sammanträdet den 1 juni.

Motionen innehåller ett yrkande om att riksdagen ska anta förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som innebär att anmälningar och ansökningar om medborgarskap och överklaganden av sådana beslut bedöms utifrån nu gällande regler.

En förutsättning för att ett motionsyrkande ska få väckas enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen är att det har en tydlig koppling till en händelse av större vikt i paragrafens mening. I motionen anförs att Sverigedemokraternas agerande i samband med omröstningen i kammaren den 29 april om betänkande SfU28 *Skärpta krav för svenskt medborgarskap* är en händelse av större vikt som kan utgöra grund för en motion enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen.

En grundläggande förutsättning för att en motion ska få väckas är att det har inträffat en händelse av större vikt och att det finns en tydlig koppling mellan händelsen och de politiska förslag som förs fram i motionen. Exempel på händelser i det svenska samhället eller i omvärlden som godtagits såsom händelser av större vikt är Irakkriget 2003, mutaffären inom Systembolaget 2003, stormkatastrofen i Sydsverige 2005 och EG-domstolens dom rörande det svenska apoteksmonopolet 2005. I maj 2022 fick Miljöpartiet väcka en motion om Nato och arbetet mot kärnvapen

med anledning av Sveriges kommande medlemskap i Nato.

När det gäller frågan om Sverigedemokraternas agerande i samband med voteringen den 29 april är att anse som en händelse av större vikt kan konstateras att händelsens karaktär klart avviker från de händelser som tidigare har godtagits som grund för händelsemotioner enligt riksdagsordningen. Omröstningar kan få ett oväntat utfall beroende på närvaro och enskilda ledamöters uppfattning i en fråga. Det förekommer även att ledamöter efter en omröstning anmäler att de röstat fel, något som då senare framgår av kammarens protokoll men inte ändrar beslutet som fattats. Om resultatet av en omröstning i kammaren skulle kunna ligga till grund för en händelsemotion skulle detta innebära en tydlig förändring av en restriktiv praxis och därtill en förändring som inte har stöd i riksdagsordningen eller dess förarbeten.

Mot denna bakgrund kan det inte anses att kammarens beslut den 29 april är en sådan händelse av större vikt som kan utgöra grund för en motion.

Talmannens bedömning är därför att motionen inte kan väckas med stöd av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt 11 kap. 7 § riksdagsordningen föreligger därmed hinder mot att hänvisa motionen till utskott.

Talmannen föreslår därför att kammaren lägger motionen till handlingarna.

Jag vill påminna om att ämnet är huruvida motionen uppfyller kraven i 9 kap. 15 § riksdagsordningen och därmed ska hänvisas till utskott, inte den underliggande sakfrågan.

Anf. 2 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Jag och mina partikollegor i Miljöpartiet har väckt en händelsemotion, en akutmotion som den har kommit att kallas i dagligt tal, som heter *Övergångsregler för medborgarskap – en ny omröstning*. Detta har skett mot bakgrund av att när riksdagen hade en omröstning om övergångsregler för medborgarskap den 29 april manipulerades resultatet i denna omröstning genom att Charlotte Quensel, ledamot för Sverigedemokraterna, och Michael Rubbestad, som då var ledamot för Sverigedemokraterna, gick in och röstade trots att deras namn var uppskrivna på den lista som

partiernas kvittningssystemer upprättat över riksdagsledamöter som ska avstå från att delta i omröstningen.

Kvittningssystemet är en frivillig överenskommelse som tecknas skriftligt mellan samtliga riksdagspartier. Det har utvecklats i riksdagen över hundra års tid, och syftet med kvittningssystemet har varit att motverka att slumpmässiga händelser, som att en riksdagsledamot blir sjuk eller fastnar på ett flygplan som hastigt tvingas vända och därför inte kan komma fram till omröstningen, avgör utfallet när riksdagen fattar beslut om lagstiftning eller statens budget.

Ingen har någonsin medvetet manipulerat en omröstning i riksdagen genom att lova att några ska vara borta i utbyte mot att andra sidan också tar ut riksdagsledamöter och sedan ändå skicka in dem. Det har aldrig hänt.

Misstag har förekommit – jaja! Det förekommer också att riksdagsledamöter trycker fel i omröstningar, och det förekommer att riksdagsledamöter i ett parti röstar annorlunda än kollegorna i samma parti, för att man helt enkelt har en stark övertygelse som går emot partilinjen.

Jag menar, till skillnad från talmannen, att det inte går att likställa att någon röstar fel av misstag eller att en riksdagsledamot har en annan åsikt än sitt parti i en omröstning med den sortens medveten manipulation av en riksdagsomröstning. Det är ostridigt att Sverigedemokraterna har fattat beslut i sin ledning om att agera på det sättet för att de på förhand visste att det fanns en riksdagsmajoritet som krävde övergångsregler för medborgarskap.

Hade det här varit en omröstning i en fråga av marginell vikt hade vi inte stått här i dag, men frågan om övergångsregler för medborgarskap påverkar rättigheterna för över 100 000 människor i Sverige. Det finns i dag drygt 104 000 människor som väntar på beslut om medborgarskap. Bland dem finns de som ansökte för många år sedan, och de har planerat sina liv utifrån det regelverk som gällde när de ansökte om medborgarskap.

Några har genomfört långa studier i Sverige för att kunna arbeta i yrken som bara är öppna för svenska medborgare. Några är gifta med svenskar och har haft planer på att familjen kanske ska kunna åka utomlands för att man ska plugga eller arbeta något år. Men nu måste det ställas in.

För samtliga dessa personer kommer avsaknaden av övergångsregler att innebära att grundläggande rättigheter, som att rösta i riksdagsval, fördröjs inte bara lite grann utan väldigt mycket. Senast i dag hörde vi att det i värsta fall tar tio år innan man kan ordna så att alla som skulle behöva skriva de medborgarskapsprov som införs kommer att få tillfälle att göra det. Vi pratar alltså om en enorm fördröjning av väntetiden.

Fru talman! Jag menar att det här måste ses som en händelse av just större vikt. Den berör i varje fall närmare 1 procent av Sveriges befolkning och deras grundläggande rättigheter i en demokrati. Den berör också förtroendet för demokratin i riksdagen. Detta har varit otroligt omskakande. Människor inser nu att det i

praktiken har varit möjligt att fuska sig till att rösta igenom en lagstiftning som det inte fanns majoritet för i kammaren. Det är av större vikt.

Vi i Miljöpartiet har först försökt lyfta upp frågan på andra sätt. Vi tog direkt upp frågan med kollegorna i gruppleadarkretsen för att kunna komma överens om att omröstningen skulle tas om, som ett led i att förnya förtroendet för kvittningssystemet. Vi ville helt enkelt komma överens om att vi ska ha ett kvittningssystem – slumpen ska inte avgöra omröstningar – och att om någon fuskar tas den omröstningen om.

Vi lade även fram ett förslag till utskottsinitiativ, som är ett annat sätt att lyfta upp en fråga till ny omröstning. Det röstade Tidöpartierna nej till.

Det enda sätt som nu återstår för att frågan ska kunna prövas igen av kammarens alla ledamöter är alltså att väcka just en sådan här händelse- eller akutmotion. Kopplingen mellan manipulationen av röstningen och förslaget i händelsemotionen är såklart tydlig.

De händelser som tidigare har motiverat att sådana här motioner fått väckas har handlat om helt andra saker, till exempel krig i omvärlden eller att Sverige gått med i Nato. Men jag menar att bara faktumet att ingen någonsin har agerat på det här sättet i riksdagens kammare tidigare och att inget liknande någonsin har lett till en händelsemotion inte kan innebära att man anser att kriteriet inte skulle vara uppfyllt. Det är nämligen en händelse av större vikt.

Jag menar också att det med tanke på att det under över hundra års tid aldrig har fuskats på det här sättet inte gick att förvänta sig eller förutse att det skulle ske.

Fru talman! Jag yrkar därför att den här frågan ska hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning. Vi i Miljöpartiet tycker att det borde vara en självklarhet att omröstningar ska tas om när ett riksdagsparti medvetet manipulerar resultatet av de beslut som fattas av oss folkvalda i riksdagen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Berginger (MP).

Anf. 3 SAMUEL GONZALEZ
WESTLING (V):

Fru talman! Till att börja med vill jag vara tydlig med vad det är riksdagen kommer att behandla i och med att Miljöpartiet begär att kammaren ska pröva det här ärendet. Det är alltså inte sakfrågan i sig utan huruvida man stöder talmannens bedömning av om den här motionen ska få väckas utifrån perspektivet att den ligger inom ramen för en särskild händelse.

Det är obestridligt att Sverigedemokraterna fuskade i samband med den votering som är grunden för Miljöpartiets motion. Två ledamöter, varav den ene var Sverigedemokraternas vice gruppleadare Michael Rubbestad som i veckan avgick efter misstankar om barnpornografibrott, röstade trots att de inte förväntades göra det.

Varken Sverigedemokraterna eller övriga regeringspartier har velat göra om omröstningen. Ulf

Kristersson är ytterst ansvarig här. Moralen hos Ulf Kristersson, hela regeringen och Sverigedemokraterna måste definieras utifrån personer som Rubbestad.

Det som riksdagen kommer att behandla är alltså inte själva sakfrågan, som handlar om övergångsregler för de nya medborgarskapsreglerna, utan huruvida talmannens bedömning är rätt i fråga om att det inte ska betraktas som en särskild händelse att riksdagen har röstat i ett ärende. Omröstningen i dag gäller om kammaren ska ha för avsikt att överlåta åt konstitutionsutskottet att pröva talmannens bedömning.

Det är inte sakfrågan om övergångsregler som vi kommer att pröva i dag. Men hade så varit fallet hade det varit enkelt för oss i Vänsterpartiet. Vår inställning är glasklar: Det rimliga vore att Ulf Kristersson tar ansvar för vad hans samarbetspartner, Sverigedemokraterna, har gjort och ser till att beslutet tas om. Men Ulf Kristersson gömmer sig i skuggorna. Han vill inte ta ansvar, och riksdagen står utan kvittningssystem.

Sverigedemokraternas och regeringens omoraliska agerande, personifierat av Michael Rubbestad, är förkastligt. Beslutet som fattades då är illegitimt. Brottet har begåtts mot svenska folket och en hundraårig tradition av att hedra kvittningsöverenskommelsen mellan partierna.

När hela Tidölaget genomsyras av en moral som personifieras av människor som Michael Rubbestad har man därmed satt alla regler ur spel. Därför kommer Vänsterpartiet efter valet, i regeringsställning, att införa övergångsreglerna retroaktivt, för att återupprätta ordningen. Alla som drabbas av den orättvisa som träder i kraft om bara ett par dagar kommer att få upprättelse.

Till alla drabbade vill jag säga klart och tydligt: Vi i Vänsterpartiet står på er sida. Den här orättvisan ska inte bli långlivad. Folk som har skickat in sin ansökan i tid ska självklart inte drabbas av Ulf Kristerssons och Michael Rubbestads fuskande. Man fuskar helt enkelt inte bort människor.

Med det sagt delar Vänsterpartiet talmannens bedömning att motionen inte ligger inom ramen för en särskild händelse. Det är en fråga som handlar om moraliskt förfall, inte ett formellt fel. Vänsterpartiet tror också att konstitutionsutskottet kommer att göra samma bedömning, och vi förstår att de andra partierna förmodligen också kommer att landa där.

Miljöpartiet tycks dock ha en annan åsikt. Och vi i Vänsterpartiet är beredda att vända på varje sten för att rätt ska bli rätt. När hela Tidölaget genomsyras av en moral personifierad av människor som Michael Rubbestad har de satt alla regler ur spel. Av det skälet kommer Vänsterpartiet att rösta för att låta konstitutionsutskottet pröva huruvida talmannens bedömning är korrekt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Håkan Svenneling (V).

Anf. 4 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! I slutet av april skickade Sverigedemokraterna in två utkvittade ledamöter i en votering om skärpta medborgarkrav. Därmed vann Tidöpartierna omröstningen med en rösts övervikt och stoppade övergångsregler för svenskt medborgarskap.

Sverigedemokraterna bröt också kvittningsöverenskommelsen som byggde på förtroende mellan riksdagens partier. Det visar att det inte finns respekt för de demokratiska ordningar och överenskommelser som har satts upp för att behålla maktbalansen i riksdagen.

Vi centerpartister har inte ändrat uppfattning i själva sakfrågan. Vi vill fortsatt ha övergångsregler för svenskt medborgarskap. Som andre vice talmannen inledde med att säga gäller dagens prövning inte sakfrågan. Det är i själva verket en prövning av om motionen ska få väckas med hänvisning till 9 kap. 15 § i riksdagsordningen med anledning av en händelse av större vikt.

Under 70-talet när grundlagspropositionen lades fram underströks att bestämmelsen är av undantagskaraktär och därför bör tillämpas restriktivt. Syftet med införandet av möjligheten att väcka händelsemotioner har inte varit att korrigera oväntade beslut i kammaren.

Fru talman! Centerpartiet delar talmannens och riksdagsförvaltningens bedömning att motionen som lämnats in inte uppfyller kraven i riksdagsordningen eller dess förarbeten. Om händelsemotionen skulle tillåtas skulle det också innebära en tydlig förändring av praxis i riksdagens arbete.

Fru talman! Därför är vi av den uppfattningen att motionen bör läggas till handlingarna utan hänvisning.

Anf. 5 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Svenska folket minns hur Sverigedemokraterna för några veckor sedan fuskade i en omröstning i kammaren för att stoppa övergångsregler för svenskt medborgarskap trots att det fanns en majoritet för förslaget. Sverigedemokraterna är opålitliga, och det är Ulf Kristerssons ansvar att få ordning på den röra som hans regeringsunderlag har ställt till med.

Socialdemokraterna har inte ändrat uppfattning i sakfrågan. Vi vill fortsatt ha övergångsregler för svenskt medborgarskap, men det är inte vad det här ärendet handlar om. Det handlar om huruvida en motion med anledning av en händelse av större vikt ska få väckas enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen.

Efter grundlig genomgång av riksdagsförvaltningen är talmannens bedömning att motionen inte bedöms uppfylla kravet i riksdagsordningen, och det är även vår bedömning. Om motionen skulle tillåtas skulle det innebära en tydlig förändring av restriktiv praxis som inte har stöd i riksdagsordningen och dess förarbeten.

Vi kommer därför att rösta ja för att bifalla talmannens förslag.

I detta anförande instämde Peter Hedberg (S).

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 6 ANDRE VICE TALMANNEN:

Annika Hirvonen, Miljöpartiet, har begärt att frågan om att motionen ska få väckas ska prövas av kammaren. Kammaren har då att besluta om motionen ska läggas till handlingarna eller om frågan ska hänskjutas till konstitutionsutskottet för prövning. Om kammaren beslutar att frågan ska hänskjutas till konstitutionsutskottet innebär det att konstitutionsutskottet då slutgiltigt ska avgöra om motionen får väckas eller inte.

Beslut om huruvida händelsemotionen ska läggas till handlingarna eller om frågan ska hänskjutas till konstitutionsutskottet för avgörande kommer att fattas vid voteringen senare i dag, kl. 15.20.

(Beslut fattades under § 7.)

§ 2 Anmälan om efterträdare

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Timothy Tréville som suppleant i trafikutskottet och Alexander Christiansson som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Andre vice talmannen förklarade valda till

suppleant i trafikutskottet
Timothy Tréville (SD)

ersättare i riksdagsstyrelsen
Alexander Christiansson (SD)

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2025/26:535

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:535 Braathens Regional Airlines företagsrekonstruktion
av Niklas Karlsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 juni 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 juni 2026

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 4 Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland

Sammanatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2025/26:UFö3

Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland (prop. 2025/26:220)
föredrogs.

Anf. 7 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Kriget i Ukraina har nu gått in på sitt femte år. Vi följer dagligen rapporteringen om vad som sker och händer nattetid i Kiev och andra områden i Ukraina där ryssarna anfaller på det mest brutala sätt.

Utgången av kriget kommer också att avgöra mycket av Sveriges, Finlands, Norges, Danmarks, Baltikums, Polens och Tysklands framtid. Det är en angelägenhet för hela Europa. Vi måste ställa in oss på att vi kommer att ha ett långsiktigt problem med Ryssland i ett femtioårsperspektiv. Det kan komma tider då solen lyser lite grann, men det kan också komma ännu mörkare tider.

Vi har tidigare i riksdagen ställt oss bakom en formulering som lyder: Ett angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Vi måste alltså bygga en långsiktigt fungerande avskräckning med en högre nationell militär förmåga men också fördjupa samarbetet med andra länder inom ramen för Natoalliansen.

Vi kan konstatera att Ryssland har skapat infrastruktur för att kunna ta emot omfattande militära truppförband, fordon och annan utrustning utefter såväl den baltiska som den finska gränsen. Ett krigsavbrott i Ukraina kan innebära att man kommer att utöka sin representation i de områdena.

Vi kan inte heller utesluta att man från rysk sida i det längre perspektivet försöker att på något sätt provocera eller testa Nato och Natos artikel 5 i vårt närområde. Vi ska komma ihåg att områden som Gotland, Åland, Svalbard, Suwalkikorridoren, Narva med flera kan vara sådana områden där ett test skulle kunna ske.

Vi måste alltså ha scenarion och perspektiv klara för oss som vi kopplar till att vi i stort sett dagligen har att hantera cyberattacker från rysk sida. Det krig som pågår i Ukraina omfattar också oss; från rysk sida säger man uttalat att man inte är i krig med bara Ukraina utan också med Nato.

Det uppdrag som Sverige tar på sig i FLF, Forward Land Forces, i norra Finland är ett viktigt uppdrag, och vi är ramverksnation. Det sänder en säkerhetspolitisk signal såväl till den ryska sidan som till befolkningen i vårt gemensamma område runt Östersjön.

Sverige är alltså berett att ta ett stort ansvar för försvaret av inte bara norra Finland utan också Nordkalotten. Vi är beredda att avsätta militära resurser för detta och verka på finskt område i den händelse att det är nödvändigt.

Det är en del av det man kan kalla för en solidarisk allianspolitik. Det bidrar aktivt till säkerheten och stabiliteten i Euroatlantiska området, och det främjar svensk integration i Nato.

Vi ser att man från rysk sida har en stor bas i Murmansk för framför allt sjöstridskraft. Man har också en arktisk brigad förlagd där och omfattande flygresurser.

Man öppnar från och till baser längsmed Nordostpassagen på de olika öarna där. Man övar och gör manövrer. Från rysk sida vill man kontrollera Nordostpassagen och, i strid med internationell sjölag och med internationellt rättssystem, bestämma vilka fartyg som får färdas där.

Det här visar helt klart vilket spänningsläge som råder. I takt med att klimatförändringarna pågår och isarna smälter blottläggs också naturresurser som på olika sätt kan vara intressanta.

Sveriges engagemang i norra Finland är en del av ett samlat engagemang på Nordkalotten från Norge, Finland och Sverige. Det är alltså ett brett uppdrag.

Det innebär också att en annan fråga lyfts, som inte hanteras i det här förslaget. Det vore nämligen önskvärt och bra om man skulle kunna arrangera det hela så att förhandslagring av materiel, vapen och ammunition med mera, skulle kunna förläggas från svensk sida i Finland. Det skulle i stor utsträckning underlätta vårt åtagande.

Det här är en fråga som inte är löst. Vi har från Socialdemokraternas sida fört fram den i olika sammanhang, och därför gör jag det också i dag. Det här är något som en kommande regering måste ta tag i efter valet och se till att vi får en ordning där vi kan förhandslagra på finskt territorium. Det blir i praktiken ett defence cooperation agreement, för att använda ett begrepp som vi tidigare har använt i samband med att vi tecknat avtal. Det skulle naturligtvis också vara ett tydligt bevis på en fördjupad integration som skulle gagna Natos operativa planering.

Läget är att vi är beredda att ta ett fördjupat ansvar från svensk sida. Vi har också en bataljon i Baltikum, i Lettland. Det här är något som också är en viktig signal och en viktig operation som vi deltar i tillsammans med andra länder inom ramen för Nato. Det är en signal om att Lettland och Baltikum inte är ensamma, utan Sverige står på deras sida och inser de tydliga ryska hot som finns.

Det här är ett sätt att upprätthålla en högre tröskel och i praktiken verka för avskräckning. Det är just avskräckningsperspektivet som måste vara väldigt långsiktigt. Jag nämner det igen: Ett femtioårigt perspektiv bör präglade svensk politik på området.

Jag yrkar bifall till förslaget i föreliggande betänkande.

(Applåder)

Anf. 8 PER SÖDERLUND (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Fru talman! Sverige, våra allierade och Europa befinner sig i ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge sedan Rysslands brutala och fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022.

För Sverigedemokraterna har utgångspunkten alltid varit tydlig: Statens främsta uppgift är att skydda

svenska medborgare, svensk suveränitet och svenska intressen. Det gör vi bäst genom ett starkt nationellt försvar men också genom trovärdiga allianser med andra demokratiska stater.

Det är mot den bakgrunden som Sverige nu är medlem i Nato och tar ett större ansvar för vårt närområdes säkerhet. Sverige gick med i alliansen med viktiga förhållanden som har stärkt Nato i sin helhet, vilket innebär att vi har bidragit från dag ett. Sverige åker inte snål-skjuts i alliansen.

Vid det senaste Natotoppmötet beskrevs Sverige av USA som ett föredöme, vilket ur flera aspekter är positivt för oss som land. Det svenska bidraget till Natos framskjutna närvaro i Finland, i vardagligt tal kallat FLF Finland, är därför både logiskt och strategiskt viktigt.

Sverigedemokraterna har under många år drivit frågan om ett fördjupat försvarssamarbete inom Norden. Det är därför glädjande att Sverige nu kan ta ett större helhetsgrepp i frågan tillsammans med våra grannar. Beslutet innebär att Sverige får bidra till Natos framskjutna närvaro i Finland med väpnade styrkor om högst 1 200 personer. Det här är ett historiskt beslut, då det är första gången någonsin som Sverige kommer att leda en styrka av det här slaget.

Sverige kommer genom FLF Finland att ta ett mycket stort ansvar för försvaret av Natos nordöstra flank. Finland har en lång och strategiskt viktig gräns mot Ryssland. Det här är alltså ett betydelsefullt bidrag till alliansens kollektiva försvar, och det visar tydligt att Sverige ses som en pålitlig och kapabel allierad i alliansen.

Hittills har Danmark, Island, Norge, Storbritannien, Frankrike och Italien meddelat att de tänker bidra till FLF Finland. Beslutet att Sverige ska leda insatsen har starkt stöd hos riksdagens partier, även om några partilösa ledamöter har valt att motionera om avslag på propositionen.

Fru talman! Det är viktigt att förstå syftet med Natos framskjutna närvaro. Det handlar inte om att provocera fram konflikt, utan det handlar tvärtom om att förebygga konflikt. En trovärdig militär närvaro minskar risken för angrepp.

Efter Sovjetunionens kollaps stöttade västvärlden Ryssland med enorma summor pengar och handelsavtal med hopp om en civiliserad och demokratisk utveckling. Trots stödet började Ryssland snart efter Sovjetunionens kollaps att agera aggressivt mot sina grannländer. Det aggressiva agerandet fortsatte att öka i omfattning och brutalitet och ledde fram till Georgienkriget 2008, Kriminvasionen 2014 och det fullskaliga angreppet på Ukraina 2022.

Omställningen av det ryska samhället till en krigs-ekonomi, mobiliseringen och det fördjupade samarbetet med världens skurkstater såsom Iran och Nordkorea och även det fördjupade samarbetet med Kina är problematiskt.

För Sverigedemokraterna har det aldrig funnits några tvivel om vilken typ av aktör Ryssland är. Vi gör bedömningen att Ukrainakriget bara är det första steget

i den förändringsprocess som de här länderna försöker driva igenom. Därför är Sveriges bidrag till alliansen både nödvändigt och viktigt.

Fru talman! En förutsättning för att kunna försvara våra allierade är att försvaret fungerar på hemmaplan. Det är också det som artikel 3 i det nordatlantiska fördraget stipulerar. När Sverige nu tar ett större ansvar inom Nato måste vi samtidigt fortsätta att återuppbygga vår egen nationella försvarsförmåga.

Under alldeles för lång tid monterades det svenska försvaret ned. Beredskapslager fasades ut, regementen lades ned och totalförsvaret försvagades. Nybyggnation av exempelvis skyddsrum avstannade helt i början av 2000-talet, vilket innebär att en stor del av befolkningen i dag står utan möjligheter till adekvat skydd i händelse av krig, något som den här regeringen och Sverigedemokraterna har tagit tag i. De tidigare missagen, fru talman, får aldrig upprepas.

Att Sverige, Norge, Finland och Danmark nu är medlemmar i Nato skapar nya möjligheter att samordna försvar, logistik och underrättelsearbete i vår del av Europa. Det stärker säkerheten i hela Norden och Östersjöregionen. Samtidigt får vi aldrig bli naiva inför det hot som Ryssland utgör. Ryssland har visat en farligt låg tröskel för att använda militärt våld, hota grannländer och bedriva cyberoperationer och påverkansoperationer mot europeiska demokratier. Att möta det kräver både militär styrka och politisk beslutsamhet av den typ som vi ser i det här betänkandet.

Fru talman! Sverigedemokraterna står stadigt bakom att Sverige tar ansvar inom Nato och bidrar till säkerheten i vårt närområde.

Med det, fru talman, yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 9 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Finlands sak är vår. Det är ett uttryck som jag tror att väldigt många känner igen och har hört många gånger. Ännu fler kanske har sett den ikoniska bilden av två skidåkare, en svensk och en finsk soldat, skidande sida vid sida.

Uttrycket kommer från 1939. Det handlade om den rörelse som ville att Sverige skulle skicka beväpnad trupp till Finland eller åtminstone stödja de frivilliga. Den dåvarande samlingsregeringen var ganska tveksam. Uttrycket Finlands sak är vår är något som jag menar fortfarande gäller. Jag skulle vilja beskriva uttrycket som att det som Finland anser är bra för landets oberoende och suveränitet också är det som Sverige ska stödja.

Sverige och Finland har en gemensam historia. Vi var ju under en lång tid, närmare 500 år, ett gemensamt land. Men vi delar så mycket mer än bara historien, inte minst säkerhetspolitiskt. Det handlar om våra båda länders omedelbara närhet till Ryssland. Skillnaden är dock att Finland har en väldigt lång landgräns mot Ryssland – ett Ryssland som inte tvekar att agera militärt och aggressivt mot sina grannländer. Därför är Finlands sak fortfarande vår, vilket vi i detta beslut återigen bevisar.

Fru talman! Att Sverige tillsammans med övriga allierade upprätthåller tilltron till de kollektiva försvarsgarantierna är centralt för Natos avskräckning och försvar och för att bevara freden i vårt närområde. Sveriges geostrategiska läge och säkerhetspolitiska intressen ska utgöra utgångspunkterna för utformningen av Sveriges roll som allierad. I detta ingår ett regionalt ansvarstagande för Norden, Östersjöområdet och Nordkalotten, inkluderande den särskilda kompetens som dessa miljöer kräver. Vi som bor här uppe är duktiga på att försvara vår del av världen.

Sverige har tagit på sig att vara ramverksnation för det som heter Forward Land Forces, FLF, i Finland, vilket också är vad detta betänkande handlar om. Att vara ramverksnation för FLF Finland innebär att Sverige tar ansvaret för att etablera och resurssätta en stridsgrupp i Finland, i nära samarbete med värdnationen Finland, Nato och övriga allierade.

Finland önskade att Sverige skulle vara ramverksnation, vilket återigen visar på den starka och djupa relation våra två länder har.

Åtagandet innefattar även att leda den multinationella stridsgrupp som för närvarande även innefattar Storbritannien, Frankrike, Danmark, Norge, Island och Italien. Den multinationella styrkan utgör en viktig del i Natos förstärkta avskräckning och försvar av Nordkalotten.

FLF Finland höjer tröskeln för en eventuell rysk aggression och stärker de allierades möjlighet att vid behov snabbt kunna försvara Nordkalotten. Deltagandet ligger också i linje med Sveriges solidariska allianspolitik, som syftar till att stärka säkerheten och stabiliteten i vårt närområde. Dessutom förväntas bidraget främja Sveriges fortsatta integrering i Nato.

Ansvaret som ramverksnation liksom styrkebidraget utgör delar i den mycket nära svensk-finska säkerhets- och försvarspolitiska relationen. Sverige kommer som vi hört att avdela en svensk bataljon till FLF Finland. Den kommer att vara utgångsgrupperad i Boden, men det ska också upprättas ett multinationellt stabselement i Rovaniemi i norra Finland, en plats som stora delar av försvarsutskottet besökte i vintras.

Fru talman! Det svenska bidraget kommer under 2026 att uppgå till ungefär 600 anställda soldater och officerare. Vid behov ska bidraget, enligt det förslag som riksdagen i dag behandlar, kunna uppgå till högst 1 200 personer.

Det svenska åtagandet som ramverksnation för FLF Finland innebär att svenska förband ska kunna genomföra uppgiften att stödja Natos samlade avskräckning och försvar och delta i operationer eller andra aktiviteter inom ramen för FLF Finland. Styrkan omfattas naturligtvis av Natos operationsplanering och kommer, om riksdagen nu fattar detta beslut, att vara underställd Natos befäl redan från och med den 6 juni i år.

Till sist, fru talman, vill jag med viss stolthet säga att det känns både viktigt, tryggt och säkert att ett enigt utskott i dag föreslår riksdagen att ta detta steg och bidra inte bara till Sveriges säkerhet utan också till

Finlands och övriga allierades. Finlands sak är vår – då, nu och framåt!
(Applåder)

Anf. 10 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Ärade ledamöter! Hej till er som lyssnar och tittar hemma!

Riksdagen debatterar i dag frågan om FLF Finland, alltså Forward Land Forces eller det som vi på svenska kallar Natos framskjutna närvaro i norra Finland.

FLF:erna innebär att Natoländerna tillsammans placerar soldater i länder som gränsar till Ryssland i en gemensam insats. Sverige deltar i Natos FLF i Lettland varje vår, och Sverige kommer nu att ta ansvaret för Natos FLF i Finland.

Partierna är överens i ärendet, så detta kanske inte blir så mycket av en debatt.

FLF:en i Finland kommer att vara annorlunda än den i Lettland som vi deltar i. Till Lettland skickar Sverige 600 soldater varje vår, och när vi nu i juni flyttar ut från Camp Valdemar utanför Riga flyttar Danmark in med lika många soldater.

När det gäller FLF Finland kommer Sveriges soldater i stället att vara kvar på hemmaplan i Boden. Ett mindre antal svenska officerare kommer att vara på plats i Rovaniemi. Vid övningar eller vid andra behov kan de svenska soldaterna i Boden snabbt transportera sig över gränsen till Finland. Sverige kommer att ha huvudansvaret för att hålla ihop planeringen av FLF Finland, som sedan fylls med officerare och soldater från ett antal andra Natoländer.

Fru talman! Vänsterpartiet röstade nej till Sveriges medlemskap i Nato och är fortfarande kritiskt till stora delar av Natos arbete, framför allt det som rör kärnvapen och USA:s dominans i Nato. Vänsterpartiet vill hellre se ett starkt nordiskt-baltiskt samarbete än ett medlemskap i Nato. Vi ser att USA fortfarande har mycket stor dominans i Natoarbetet, trots Trumps olika obegripliga krumbukter. USA styr stora delar av arbetet i Nato, vilket vi är kritiska till.

Nu är dock Sverige medlem i Nato och behöver göra det bästa av den situationen, och det bästa är att just samarbeta mycket nära med våra grannländer i Norden och våra baltiska grannländer på andra sidan Östersjön. Vi delar både Östersjön och Arktis; detta är våra länders direkta närområde. Det är också det geografiska område och den terräng som vi är bäst på, och det är här vi tillsammans ska säkra freden för alla som bor här. Det gör vi såklart bäst genom nära samarbete på väldigt många områden, genom att vara en stark gemensam nordisk röst i världen för demokrati, fred och utveckling samt genom att bygga robusta samhällen som står emot olika former av kriser. Det är detta vi vill göra i stället för att vara med i Nato.

Fru talman! Finland är vår närmaste partner i säkerhets- och försvarspolitiken och har så varit under mycket lång tid. Våra länder är mycket lika, vi har liknande uppbyggnad av våra totalförsvar med värnplikt och starkt civilt försvar och vi gör samma analyser av läget i vår närhet. Vänsterpartiet röstade för lagen om

militärt operativt stöd mellan Sverige och Finland 2020, och det är logiskt att det är just Sverige som leder FLF:en i Finland.

Fru talman! Tidigare i våras besökte försvarsutskottet övningen Cold Response i just Rovaniemi, där FLF:en kommer att ha sin bas. Vi fick då en mycket bra genomgång av hur FLF:en kommer att arbeta och de möjligheter och utmaningar som finns. Jag vill återigen tacka alla involverade från de svenska och finska försvarsmakterna, som arrangerade detta mycket lyckade och givande besök.

Jag vill också passa på att tipsa alla som ska åka till eller jobba i Rovaniemi om att det går alldeles utmärkt att åka tåg dit, både på den svenska och på den finska sidan.

Avslutningsvis: För en vecka sedan firade vi den svenska veterandagen med ceremonier runt om i Sverige. Jag vill, precis som vi alltid gör när vi diskuterar Sveriges internationella militära insatser, rikta ett stort tack både till de soldater som är utsända i dag och till de veteraner som deltagit i tidigare insatser samt till de anhöriga, familjer och vänner som drar de stora lassen hemma. Tack för era insatser!

Jag yrkar för Vänsterpartiets räkning bifall till propositionen och utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 11 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Ukraina slåss inte bara för sin egen frihet. De slåss mot ett aggressivt Ryssland som startat sitt anfallskrig i syfte att omkullkasta den europeiska säkerhetsordningen. Därmed strider Ukraina också för hela Europas frihet.

Kriget har redan fått enorma konsekvenser för det säkerhetspolitiska läget i Sverige och i hela västvärlden. En av dessa konsekvenser på senare tid blev att Sveriges och Finlands resa in i Nato påbörjades. Nu pågår det handfasta arbetet med att bygga upp ett starkt svenskt totalförsvar samtidigt som vi genomför stora försvarssatsningar tillsammans med hela Natoalliansen. Sedan Sverige gick med i Nato pågår arbetet med att helt och hållet delta i övningar och de olika insatser som finns inom ramen för Natoalliansen.

Fru talman! När vi nu är medlemmar i Nato behöver Sverige delta fullt ut i alliansens verksamhet, inte lite och inte ibland utan fullt ut. Propositionen *Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland* visar på vikten av att Sverige ska och måste delta fullt ut i hela alliansens verksamhet men också i den region som vi befinner oss i med Östersjön och Nordkalotten. Det ansvar som Sverige kommer att ta i FLF Finland är viktigt för Sverige och hela Natos säkerhet.

Fru talman! Det är en styrka att samtliga partier står bakom både propositionen och betänkandet i sin helhet. Med anledning av detta vill jag yrka bifall till både propositionen och förslaget i betänkandet i sin helhet.
(Applåder)

Anf. 12 MAGNUS BERTSSON (KD):

Fru talman! I dag behandlar vi regeringens proposition om ett svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland, det som inom Nato benämns Forward Land Forces Finland. Kristdemokraterna välkomnar detta förslag och yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Sverige är sedan drygt två år medlem i Nato. Det är ett av de viktigaste säkerhetspolitiska besluten i modern svensk historia. Medlemskapet handlar dock inte bara om de säkerhetsgarantier som vi får utan också om det ansvar som vi tar.

Fru talman! I dag debatterar vi inte bara vårt eget försvar utan hela alliansens säkerhet. Genom vårt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland visar vi att Sverige är berett att bära sin del av ansvaret för freden och stabiliteten i Europa. Det är ett styrkebesked för Sverige som allierad och ett tydligt exempel på att vi är en säkerhetsgivare i vårt närområde.

Det är precis vad detta beslut handlar om. Genom att bidra till Natos närvaro i Finland stärker vi försvaret i hela Norden. Vi stärker den samlade avskräckningen mot den som vill hota vår frihet, och vi visar att artikel 5, principen om att en attack mot en allierad är en attack mot alla, inte bara är ord på ett papper utan ett gemensamt åtagande.

Det är också naturligt att Sverige tar ett särskilt ansvar just i Finland, vår närmaste allierade. Våra länder delar historia, geografi och säkerhetsintressen. Om säkerheten i Finland hotas påverkas Sverige direkt, och om Sverige hotas påverkas Finland direkt. Vår säkerhet är i dag på ett sätt mer sammanflätad än någonsin även om våra nationer genom historien har stått sida vid sida på slagfält och mött prövningar tillsammans vid otaliga tillfällen.

Fru talman! Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina förändrade Europas säkerhetspolitiska karta. Det blev tydligt att fred inte kan tas för given och att frihet måste försvaras. Därför är Natos framskjutna närvaro viktig. Syftet är att förhindra och förebygga konflikt. En trovärdig avskräckning minskar risken för att krig över huvud taget uppstår.

Det är också viktigt att komma ihåg att Sverige har mycket att bidra med. Vi har moderna och välutbildade förband, erfarenhet av att verka i nordiskt klimat och en stark försvarsindustri och högteknologisk kompetens.

Sedan medlemskapet har Sverige snabbt blivit en integrerad och uppskattad del av alliansen. Natos generalsekreterare, Mark Rutte, konstaterade nyligen att Sverige inte bara har blivit starkare genom Nato utan också har gjort Nato starkare. Han lyfte särskilt fram att Sverige är ramnation för Natos Forward Land Forces i Finland och att detta stärker hela den nordiska delen av alliansens försvar.

Även från amerikanskt håll kommer tydliga uppskattningar. USA:s utrikesminister, Marco Rubio, beskrev så sent som i går Sverige som en extraordinär partner och framhöll att den svenska försvarsförmågan är ett föredöme för andra allierade. Han uttryckte en

önskan om att fler Natoländer skulle ha samma kapacitet som Sverige. Det är ord som vi kan ta emot med ödmjukhet men också med stolthet. Sverige har på kort tid visat att vi inte bara är en ny medlem i Nato utan också är en medlem som bidrar, tar ansvar och stärker alliansen.

Fru talman! Kristdemokraterna har länge argumenterat för ett starkare svenskt försvar och ett svenskt medlemskap i Nato. Det har vi gjort för att vi vet att frihet, demokrati och nationell suveränitet måste försvaras tillsammans med andra demokratier. Det handlar ytterst om solidaritet – samma solidaritet som gör att vi står upp för Ukraina, stärker våra baltiska granars säkerhet och bidrar till Natos närvaro i Finland.

När demokratier håller ihop blir de starkare. När fria nationer tar gemensamt ansvar blir tröskeln högre för den som vill använda militärt våld. Därför är dagens beslut viktigt. Det visar att Sverige är en trovärdig allierad, att Sverige tar ansvar för säkerheten i närområdet och att Sverige står sida vid sida med Finland och övriga allierade. Det visar att Sverige är berett att bidra till fred och säkerhet, inte bara för vår egen skull utan för hela den transatlantiska gemenskapen. Återigen: Kristdemokraterna yrkar bifall till förslaget i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 13 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Vi debatterar i dag Sveriges bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland. Det handlar om att regeringen till och med den 31 december 2026 ska få sätta in svenska väpnade styrkor om högst 1 200 personer för att, i enlighet med internationell rätt, bidra till FLF Finland. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.

Miljöpartiet menar att Sverige ska vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk allierad. Finland är inte vilket grannland som helst. Vår historia och säkerhet är sammanflätad. Vi är många som har familj och rötter i Finland och som är uppvuxna med berättelserna om Finlands erfarenheter av krig. Därför är det viktigt att vi står solidariska med Finland för att bidra till att de aldrig ska behöva återuppleva de erfarenheterna. Samtidigt påverkar vi också vår egen säkerhet. När Sverige tar ansvar i Finland tar vi ansvar för hela vårt närområde.

Fru talman! Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har visat vad som står på spel när folkrätten angrips och gränser försöker flyttas med våld och vilka konsekvenser det får för människors säkerhet, demokrati och miljön när en auktoritär och riskbenägen stat som Ryssland väljer att attackera sitt grannland. Erfarenheterna därifrån visar på vikten av att ha ett fungerande försvar. Vi ser också de olika hybrida aktiviteterna och attackerna som har blivit alltmer frekventa i vårt närområde och som understryker det allvarliga säkerhetspolitiska läget.

Jag vill understryka att den här insatsen handlar om en beredskap att försvara de norra delarna av Finland även om vi hoppas att det aldrig ska behövas. Så länge

Finlands suveränitet respekteras blir detta främst en möjlighet för soldater och officerare från Sverige och allierade att få uppleva vårt nordiska klimat under alla årstider och att öva sina förmågor.

Genom en utökad närvaro i norr och genom att visa på vår kapacitet och förmåga vill vi avhålla en motståndare från antagonistiska handlingar. Men om det skulle krävas är vi beredda att försvara oss och våra allierade.

Fru talman! Nato har sedan 2016 med anledning av det successivt sämre säkerhetsläget beslutat om etablering av nio multinationella stridsgrupper längs dess östra flank. De nio stridsgrupperna benämns Forward Land Forces, och på svenska kallas de Natos framskjutna närvaro. De kan vid behov utökas till en brigads storlek vardera med cirka 5 000 soldater.

Vid Natos toppmöte i Washington 2024 beslutade alliansen att etablera en framskjuten närvaro i Finland, FLF Finland. Att Sverige har tagit ansvar som ramverksnation innebär ansvar för etablering, resurssättning och ledning av den multinationella stridsgruppen i nära samarbete med Finland, Nato och andra allierade.

Fru talman! Det är naturligt att Sverige tar detta ansvar. Att verka i den subarktiska miljön på Nordkalotten kräver särskilda kunskaper, erfarenheter och förmågor. Samtidigt är det välkommet att de andra nordiska länderna, Storbritannien och Italien har meddelat att de avser att bidra till utvecklingen av FLF Finland. Det svenska bidraget planeras under 2026 uppgå till omkring 600 anställda soldater och officerare, men mandatet omfattar upp till 1 200 personer.

Den svenska bataljonen ska vara utgångsgrupperad i Boden och kunna verka i Sverige, Finland och Norge. Det är ett betydande åtagande, och just därför är det viktigt att riksdagen är tydlig med både mandatets omfattning och dess folkrättsliga grund. Den svenska styrkan är i grunden ett bidrag till fredstida avskräckning och försvar. Men som sagt – vid ett väpnat angrepp mot Sverige eller en allierad ska styrkan kunna övergå till försvar inom ramen för Natos operationsplanering och mandat.

Fru talman! Jag vill också säga att Nordkalotten inte bara är en strategisk punkt på en karta. Det är hem för människor, samhällen, natur, samisk kultur och känsliga ekosystem. Därför måste såklart militär närvaro alltid ske med respekt för lokalsamhällen, miljö och urfolks rättigheter. Det är därför viktigt att understryka vikten av samexistens och att skydda även det vi försvarar, det vill säga befolkning, land, frihet och demokrati. Det är också viktigt att understryka att konsekvenserna av ett krig skulle vara mycket, mycket värre.

Med allt detta sagt, fru talman, är jag stolt över att Sverige bidrar som ramverksnation till FLF Finland.

Anf. 14 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Det är ett historiskt beslut vi har att fatta i Sveriges riksdag. Sverige har varit medlem i Nato i drygt två år och kommer nu att få ansvar för den

multinationella stridsgrupp som ska vara baserad i Finland. Det handlar om de nordiska länderna, Storbritannien, Frankrike och Italien.

Det är, precis som föregående talare sa, ett betydande åtagande från svensk sida att vara ramverksnation. Vi kommer att bidra med 600 soldater. Man kan växla upp till 1 200 svenska soldater.

Varför behövs det här, fru talman? Jo, av flera olika skäl. Vi kan börja med det som hände den 30 november 1939 då Josef Stalin och Röda armén, Sovjetunionen, överföll Finland. Finländarna upprättade då Mannerheimlinjen längs Karelska näset och försvarade sig heroiskt. Man vinterkamouflerade sig, använde gerillataktik, hade krypskyttar och stod emot den ryska invasionen. Men efter andra världskrigets förvecklingar, fortsättningskrig och annat slutade det med att Finland förlorade ungefär en tiondel av sitt territorium till Sovjetunionen, som i dag är del av Ryska federationen.

Skulle detta kunna hända igen? Ja, det skulle det kunna göra. Praktiskt taget alla krig Sverige fört med Ryssland historiskt har skett på finskt, ukrainskt – i Poltava – eller baltiskt territorium. Så var det även i Hattarnas ryska krig, i Gustav III:s ryska krig och när Sverige drogs in i Napoleonintrigerna och förlorade hela Finland 1809.

Vi har ett ansvar tillsammans med Finland och Nato att upprätthålla Natos yttre gräns. Det gäller inte bara den finska landgränsen mot Ryssland. Vi såg vad som hände för en dryg vecka sedan. En Geran-2-robot, det vill säga en rysk robot aningen modifierad enligt instruktionen för iranska Shahedrobotar, slog ned i ett bostadshus i Rumänien. Ingen dog, men två personer sårades. Man fick evakuera 70 personer. Rumäniens president Nicușor Dan var mycket, mycket tydlig med att det var en rysk missil avsedd för Ukraina slog ned i grannlandet. Det här innebär att Nato i dag måste ha avskräckningsförmåga och klara av att upprätthålla den territoriella integriteten i alla Ukrainas grannländer och längs alla gränser mot Ryssland. Det är oerhört viktigt.

Fru talman! Jag tycker att man också kan påpeka att historiskt har den svenska neutraliteten byggt väldigt mycket på att någon annan ska klara av att balansera Ryssland. Det var en slutsats redan Jean Baptiste, Karl XIV Johan, drog när han installerades som kung. Sverige hade inte längre kapacitet att ta tillbaka Finland och balansera Ryssland i vår region. Det ledde till att britterna fick göra det. Britterna var i land på Gotland i mitten av 1800-talet, exempelvis. Efter britterna kom Kejsartyskland och efter andra världskriget blev det Nato.

Nu är Sverige medlem i Nato. Vi bidrar till det kollektiva försvaret. Det är oerhört viktigt att vi gör det, dels för att vi har mycket att bidra med, dels för att vi har ett moraliskt ansvar gentemot våra grannländer, inte minst de baltiska länderna som ockuperades av Sovjetunionen.

Fru talman! Jag tror att det var Peter Hultqvist, Socialdemokraterna, som nämnde det längre perspektivet

vad gäller hur vi måste förhålla oss till Ryssland och sa att det handlar om 50 år. Det är ju så. Vi ser ett mycket tydligt historiskt mönster, en röd tråd, i Rysslands agerande. Det spelar ingen större roll om vi talar om tsarimperiet i Ryssland fram till att Nikolaj II abdikerade 1917, det kommunistiska Sovjetryssland efter Vladimir Lenins statskupp på hösten 1917 eller dagens högerextrema, fascistoida Ryssland under Vladimir Putin på 2000-talet.

Ryssland har tagit sig rätten att dominera, plåga och invadera sina grannländer och grannfolk. Det är ett historiskt faktum. Man har deporterat minoriteter kors och tvärs. Ryssland är i grunden en kolonialmakt som har växt fram genom imperialism. När man koloniserat praktiskt taget hela Sibirien vände man sig västerut och krockade då med de svenska härarna under stormakts-tiden. Och man expanderade söderut. När bolsjevikerna tog makten i Ryssland tog de landet ur första världskriget genom en separatfred med Tyskland. Det innebar att Ryssland avträdde enormt stora områden. Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Ukraina, Estland, Lettland och Litauen blev självständiga stater. Det var 1918.

När Tyskland kapitulerade kände sig Lenin inte längre bunden av fredsavtalet med tyskarna. Man började då direkt återta de områden man legalt avhänt sig vid freden i Brest-Litovsk ett år tidigare. Det ledde till att Ryssland återtog Georgien, Azerbajdzjan, Armenien och Ukraina, som då blev Sovjetrepubliker. Men man klarade inte av att återta Finland, för att Mannerheim och de vita vann inbördeskriget där. Man klarade inte av att ta över var Estland, Lettland och Litauen därför att de lyckades behålla sin suveränitet. Man klarade inte av att ta över Polen, trots att man invaderade Warszawa 1920.

Vad gjorde Sovjetunionen då? Jo, man väntade till nästa världskrig och attackerade Finland i vinterkriget. Man ockuperade Estland, Lettland och Litauen och styckade Polen i en pakt med Hitler. Sedan kollapsade hela Sovjetimperiet, 1991. Då blev alla de här länderna självständiga igen. Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Estland, Lettland, Litauen och Ukraina.

Vad har Ryssland gjort sedan dess? Jo, man har slagit in på samma typ av expansionism igen, med attacker på Georgien och att med tvång försöka få Armenien att inte välja den europeiska vägen. I Ukraina var det först det annekteringen av Krim, därefter involveringen i Donbass i sydöstra delen av landet och sedan den fullskaliga invasionen. Det sker ständiga hybridattacker och förnekelse av andra länders suveränitet.

Det är i ljuset av detta, fru talman, vi måste se vårt åtagande i Nato. Så länge Ryssland har en doktrin, en ideologi och ett mindset som innebär att man tar sig rätten att agera på det här sättet gentemot sina grannfolk och gentemot grannländer måste Nato upprätthålla sin avskräckningsförmåga och ställa upp för dem som drabbas av expansionismen och det aggressiva beteendet. Nu är det Ukraina; i morgon kan det vara någon annan.

Med detta vill jag från Liberalernas sida yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 15 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Det här blir kort. Vi är några i den här församlingen som säger nej till att Sverige blir Natos ledande krigsmakt i nord. Vi säger ja till nedrustning, diplomati och en självständig svensk säkerhetspolitik.

Historien visar att Natos militära interventioner inte skapar fred. De har snarare skapat kaos. Många länder har fortfarande inte reparerats efter det.

Sveriges plats är inte i frontlinjen för en kärnvapenallians. I ett förändrat säkerhetsläge innebär inte militär upptrappning att man stärker svensk säkerhet. Därför yrkar jag bifall till vår motion om att avslå propositionen, och vi säger nej till Nato på riktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 5 Verksamheten i Europeiska unionen under 2025

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU10
Verksamheten i Europeiska unionen under 2025 (skr.
2025/26:115)
föredrogs.

Anf. 16 RASMUS GIERTZ (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utrikesutskottets betänkande *Verksamheten i Europeiska unionen under 2025*. Det är en bred skrivelse som speglar ett år som i hög grad präglats av det allvarliga säkerhetsläget i vårt närområde: Rysslands fortsatta angreppskrig mot Ukraina, ett instabilt Mellanöstern, ökade hybridhot, ekonomisk osäkerhet och en tilltagande geopolitisk konkurrens.

För Sverigedemokraterna är EU-samarbetet viktigt, men det måste vara ett samarbete mellan självständiga medlemsstater. EU ska vara starkt där EU gör verklig nytta, till exempel i stödet till Ukraina, i sanktionerna mot Ryssland, i arbetet för Europas säkerhet, i den fria handeln, i skyddet av den inre marknaden och i försvaret av den regelbaserade världsordningen.

EU ska inte utvecklas i en riktning mot en centraliserad federation så att allt fler beslut flyttas från medlemsstaterna och deras folkvalda parlament. Ett starkt europeiskt samarbete kräver respekt för nationell suveränitet, subsidiaritet och medlemsstaternas legitima intressen.

Det är mot denna bakgrund som Sverigedemokraterna har lämnat ett särskilt yttrande i betänkandet. Vi delar i huvudsak utskottets bedömning men vill tydliggöra två principiellt viktiga utgångspunkter: synen på beslutsfattandet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och vikten av en ansvarsfull och meritbaserad utvidgning.

Fru talman! När det gäller de övergripande frågorna delar vi utskottets bedömning att EU:s utvidgning är en geostrategisk fråga. Det är uppenbart att Europas säkerhet påverkas av utvecklingen i Ukraina, Moldavien och delar av västra Balkan. Att dessa länder närmar sig EU kan bidra till stabilitet, reformer och ökad motståndskraft mot ryskt och annat auktoritärt inflytande. Men just därför måste processen vara trovärdig.

Sverigedemokraterna vill understryka vikten av en ansvarsfull och meritbaserad utvidgning. Kandidatländerna måste uppfylla Köpenhamnskriterierna, däribland kraven på stabila demokratiska institutioner, rättsstatens principer, mänskliga rättigheter, en fungerande marknadsekonomi och en förmåga att fullgöra medlemskapets skyldigheter.

EU ska hjälpa kandidatländerna i deras reformarbete, men medlemskap kan aldrig bli en symbolhandling eller genväg. Det måste bygga på faktiska, påtagliga och oåterkalleliga framsteg. EU får inte låta geopolitiskt tryck ersätta faktiska reformer.

Fru talman! En annan övergripande fråga gäller EU:s budget. Sverigedemokraterna ser positivt på att regeringen driver linjen om en mer återhållsam och prioriterad EU-budget. EU-medel ska användas där de gör verklig nytta. Säkerhet, konkurrenskraft, stöd till Ukraina och åtgärder med ett tydligt europeiskt mervärde bör prioriteras framför ständigt växande budgetramar och nya utgiftsområden.

För Sverige är det också centralt att värna en rimlig svensk avgift. Svenska skattebetalare ska känna förtroende för att EU-resurser används ansvarsfullt och effektivt.

Fru talman! När det gäller utrikespolitiken konstaterar utskottet att den regelbaserade världsordningen utmanas. Det ser vi varje dag i Ukraina. Rysslands fullskaliga invasion är inte bara ett angrepp på Ukraina utan ett angrepp på hela Europas säkerhetsordning och på principen att gränser inte får ändras med våld.

EU måste därför fortsätta att vara en stark och ut hållig aktör i stödet för Ukraina. Det gäller militärt, ekonomiskt, humanitärt och politiskt. Sveriges linje ska vara tydlig: mer stöd till Ukraina och ökad press på Ryssland.

Samtidigt behöver EU:s säkerhetspolitiska arbete stärkas på rätt sätt. Europa måste ta ett större ansvar för sin egen säkerhet, bygga upp sin försvarsindustriella bas och öka sin försvarsförmåga. Men detta arbete måste vara medlemsstatsdrivet och utgå ifrån Nato som grunden för Europas kollektiva försvar. EU ska komplettera Nato, inte konkurrera med Nato.

Det är också här som frågan om EU:s beslutsfattande blir viktig. Utskottet konstaterar att effektiviteten i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken under 2025 har utmanats av ökade svårigheter att finna konsensus och att fler beslut har hindrats av enskilda medlemsstater. Det är ett reellt problem. I en tid av krig, hybridhot och auktoritär maktpolitik behöver EU kunna agera snabbt och samlat.

För Sverigedemokraterna är slutsatsen inte att man utan vidare ska göra permanenta ingrepp i EU:s beslutsordning. Utrikes- och säkerhetspolitiken rör kärnan i medlemsstaternas suveränitet, nationella säkerhet, strategiska intressen, militära avvägningar och relationer till omvärlden. Därför anser Sverigedemokraterna att kravet på enhällighet fortsatt ska bibehållas i de delar av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken där medlemsstaternas nationella inflytande och säkerhetspolitiska intressen särskilt berörs.

Detta betyder inte att vi blundar för problemen eller accepterar att enskilda medlemsstater missbrukar sitt inflytande. Men problem som ytterst bottnar i en regerings agerande bör inte utan starka skäl bemötas med permanenta förändringar av EU:s beslutsordning. Innan man förändrar balansen mellan unionen och medlemsstaterna bör andra möjliga åtgärder prövas.

Fru talman! Sanktioner är ett av EU:s viktigaste verktyg för att sätta press på stater, aktörer och individer som bryter mot folkrätten, undergräver internationell säkerhet eller begår allvarliga övergrepp. Sverigedemokraterna välkomnar att regeringen verkar för att öka trycket på Ryssland, bland annat genom fler effektiva åtgärder mot den ryska skuggflottan och dess möjliggörare och mot sanktionskringgående. Det är avgörande att det inte bara beslutas om sanktioner utan att dessa också efterlevs. Ryssland ska inte kunna finansiera sitt krig genom kryphål, mellanhänder eller skuggstrukturer.

Sverigedemokraterna ser också positivt på att sanktioner används mot personer och aktörer som bär ansvar för allvarliga människorättsbrott. Samtidigt är det viktigt att sanktioner är väl avvägda, rättssäkra, proportionerliga och effektiva.

När det gäller Mellanöstern bör EU kunna stödja ansträngningar för en varaktig fred och samtidigt använda restriktiva åtgärder där det är motiverat. Sverigedemokraterna välkomnar arbetet med riktade sanktioner mot extremistiska bosättare på Västbanken. Det är viktigt att EU upprätthåller trycket på alla parter att respektera folkrätten.

Fru talman! Den gemensamma handelspolitiken är ett område där EU har stor betydelse för Sverige. Sverige är ett exportberoende land. Vårt välstånd, våra företag och många svenska arbetstillfällen bygger på öppen, regelbaserad och rättvis handel. Sverigedemokraterna ser positivt på en offensiv frihandelsagenda som öppnar marknader för svenska företag och stärker Europas konkurrenskraft.

Samtidigt måste EU:s handelspolitik ta hänsyn till säkerhet, sårbarheter och strategiska beroenden. Vi ska inte vara naiva inför auktoritära stater som använder handel, investeringar, energi eller teknik som geopolitiska verktyg. EU:s handelsavtal ska bidra till ekonomisk tillväxt och bättre villkor för svenska och europeiska företag. Handelspolitiken ska stärka Europa, inte göra oss mer beroende av regimer som inte delar våra värderingar eller säkerhetsintressen.

Fru talman! När det gäller EU:s bilaterala och regionala relationer visar betänkandet på bredden i unionens utrikespolitiska engagemang.

Ukraina är den mest akuta frågan för Europas säkerhet. EU måste fortsatt bidra till att Ukraina kan försvara sig, hålla samman sin statsförvaltning och stå starkt i varje framtida förhandlingsläge. En fred kan inte byggas på att angriparen belönas. En fred måste vara rättvis, varaktig och förankrad i folkrätten.

I förhållande till Ryssland och Belarus behöver EU samtidigt fortsätta att stödja demokratiska krafter, oberoende medier och civilsamhälle. Det är viktigt både för människorna i dessa länder och för Europas säkerhet.

När det gäller Israel och Palestina behöver EU verka för konkreta steg mot en varaktig fred och en trovärdig process. Hamas kan inte ges en framtida roll i styret av Gaza, och civila måste skyddas. Humanitärt bistånd måste nå fram. Samtidigt måste extremistiska bosättare och bosättarvåld som underminerar möjligheterna till en varaktig fred motverkas.

Fru talman! Sammanfattningsvis visar detta betänkande att EU-samarbetet under 2025 präglades av stora, allvarliga frågor: krig i Europa, ett försämrat säkerhetsläge, ökade geopolitiska spänningar och behov av stärkt konkurrenskraft och av en mer sammanhållen utrikespolitik.

Sverigedemokraternas utgångspunkt är tydlig: EU ska vara starkt där EU behövs – när det gäller stödet till Ukraina, sanktionerna mot Ryssland, arbetet för Europas säkerhet, skyddet av den inre marknaden och försvaret av den regelbaserade världsordningen. Men EU ska också respektera medlemsstaternas självbestämmande och principen att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Denna balans, som präglar Sverigedemokraternas syn på EU, innebär ett starkt europeiskt samarbete där det behövs men inte ett EU som steg för steg tar över mer av medlemsstaternas nationella beslutsmakt.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 17 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Det är ändå intressant att lyssna till Sverigedemokraterna – ett parti som egentligen inte riktigt tror på att vi ska samarbeta med andra länder och som nog egentligen inte ens tycker att vi ska sitta där runt bordet i EU. Ledamoten sa också att man ska ta beslut så nära människor som berörs som möjligt, och det håller jag med om.

Ledamoten lyfte dessutom fram att Sverigedemokraterna tycker att man borde ha jobbat mer med sanktionerna mot Ryssland. Då vill jag ställa en fråga. Sverige utmärker sig fortfarande som ett av få EU-länder där inte ett enda åtal väckts för brott mot sanktionsbestämmelserna, trots att vi haft sanktionssystem på plats. Vad är anledningen till detta?

Anf. 18 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Fru talman! Inledningsvis gjordes påståenden som att Sverigedemokraterna inte tror på samarbete med andra länder. Detta avfärdar jag som trams, för det har ingen koppling till verkligheten över huvud taget. Sverigedemokraterna tror på samarbete på lika villkor mellan olika länder och på mellanstatligt samarbete.

När det gäller sanktioner och åtal gällande sanktioner är Sverigedemokraterna det parti som allra tydligast i Sveriges riksdag har drivit på för ökade sanktioner och ökad press på Ryssland. När det gäller det som Matilda Ernkrans beskriver, att inget åtal har väckts fast det i många fall finns starka skäl att göra det, är det domstolar som fattar besluten om åtal. Det är inte vi politiker här i Sveriges riksdag som tar de besluten.

Anf. 19 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Det var inte svar på min fråga. Sverige är ett av få EU-länder där inte ett enda åtal har väckts för brott mot sanktionsbestämmelserna, trots att vi har haft sanktionssystem på plats.

Det finns många saker som en regering skulle kunna göra för att snabba upp det arbetet. Man skulle kunna samla myndigheter, näringsliv och transportsektor för att intensifiera arbetet med att täppa till luckorna och se till så att kringgående av sanktionerna mot Ryssland upptäcks tidigare, förhindras oftare och straffas hårdare. Här kan Sverige göra mer och har egen rådighet. Min fråga kvarstår alltså: Varför har Sverige inte gjort detta?

Jag vill lägga till en andra fråga. När den här mandatperioden inleddes fick vi höra att Sverigedemokraterna inte skulle delta i regeringens beslut när det gäller EU-arbetet. Det framkom bara några veckor senare att detta inte var sant; Sverigedemokraterna är i allra högsta grad en del av regeringens EU-arbete. Vilka har Sverigedemokraternas tydligaste hängslen och livremmar gentemot den svenska regeringen varit när det gäller EU-samarbetet, enligt ledamotens mening?

Anf. 20 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Fru talman! Jag instämmer i det Matilda Ernkrans säger om att det är viktigt att de brott mot folkrätten som har begåtts av Ryssland leder till åtal och fällande domar.

Sedan talar Matilda Ernkrans om vad regeringen har gjort i den här frågan och vad en regering skulle kunna göra. Nu sitter Sverigedemokraterna själva inte i regeringen, men vi har ett nära samarbete med regeringen. Nu har vi dessutom EU-ministern på plats i dag. Frågor om vad regeringen gör är väl lämpliga att ställa till just regeringens representant här.

Matilda Ernkrans frågar också om Sverigedemokraternas samarbete med regeringen när det gäller EU. Men vad regeringen och Sverigedemokraterna diskuterar i de möten som vi har oss emellan är inget jag tänker berätta för Matilda Ernkrans i den här debatten. Men det är klart att vi har ett samarbete och pratar med

varandra även när det gäller utrikespolitik och EU-frågor. Allt annat vore väldigt konstigt.

Anf. 21 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Europa står i en tid som kommer att prägla vår kontinent under lång tid framöver. Kriget i Ukraina fortsätter. Den geopolitiska konkurrensen hårdnar. Demokratier utmanas av auktoritära krafter. Samtidigt pågår den gröna och digitala teknikutvecklingen som kommer att avgöra framtidens jobb, investeringar och välbefinnande.

I ett sådant läge behöver Sverige vara en stark och aktiv kraft i det europeiska samarbetet. Europeiska unionen är inte ett mål i sig utan ett verktyg för att skapa trygghet, säkerhet, jobb och framtidstro för människor i Sverige och i Europa.

Därför behöver vi ett EU som kan agera när säkerheten hotas, som kan stå upp för demokratin när den utmanas och som kan investera i framtidens konkurrenskraft när andra delar av världen springer snabbare.

Det finns också ett starkt stöd för det europeiska samarbetet bland svenska folket. SOM-institutets mätningar visar att stödet för EU-medlemskapet nu är högre än på många år.

När krig rasar i vårt närområde, när handelskonflikter hotar vår ekonomi och när den organiserade brottsligheten verkar över nationsgränserna ser allt fler att svenska intressen bäst försvaras tillsammans med andra europeiska länder.

Men det ställer också höga krav på Sveriges ledarskap i Europa. Vi behöver vara ett land som bygger allianser, driver på för lösningar och tar initiativ när Europas framtid står på spel.

Fru talman! Den största och mest akuta uppgiften är Europas säkerhet. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina fortsätter. Varje dag försvarar ukrainare inte bara sitt eget land. De försvarar också den europeiska fredsordningen. De försvarar demokrati mot diktatur och frihet mot förtryck. Därför måste Europas stöd till Ukraina fortsätta så länge det krävs.

Vi socialdemokrater vill se ett starkare europeiskt säkerhetssamarbete. Vi vill stärka Europas försvarsförmåga. Vi vill stärka vår motståndskraft mot cyberattacker, desinformation och hybridhot.

Vi måste också vara ärliga om att sanktionerna mot Ryssland fortfarande har brister. Det ekonomiska trycket på Putin måste öka.

Den ryska skuggflottan fortsätter att transportera olja runt om i världen. Sanktioner kringgås. Intäkter fortsätter att fylla den ryska krigskassan. Här behöver regeringen vara betydligt mer offensiv.

Sverige utmärker sig fortfarande som ett av få EU-länder där inte ett enda åtal väckts för brott mot sanktionsbestämmelserna, trots att vi har haft sanktionssystem på plats. Regeringen borde samla myndigheter, näringsliv och transportsektor för att täppa till luckorna och öka insatserna för att upprätthålla sanktionerna. Regeringen behöver agera omgående för att kringgående av sanktioner mot Ryssland ska upptäckas tidigare, förhindras oftare och straffas hårdare.

Här kan Sverige göra mer och därmed driva på för hårdare åtgärder inom EU.

När Europas säkerhet står på spel räcker det inte att följa utvecklingen. Man måste också leda den.

Vi socialdemokrater står bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 7.

Fru talman! Europas ansvar stannar inte vid Ukrainas gräns.

Under det gångna året har vi sett hur den internationella rättsordningen satts under hård press. Krig och konflikter har fortsatt att skörda liv i Mellanöstern, i Sudan och i östra Kongo. Samtidigt har vi sett hur stormakter allt oftare agerar utifrån makt snarare än rätt.

När Donald Trump återigen ifrågasätter grundläggande delar av det internationella samarbetet, lämnar Europa och agerar på ett sätt som bara bidrar till att stärka Ryssland, när anspråk framförs på Grönland och när handelskonflikter riskerar att fördjupas – då måste Europa vara en stabil kraft för säkerhet, folkrätt, diplomati och internationellt samarbete.

Nu är inte tid för passivitet. Nu är tid för europeiskt ledarskap.

För oss socialdemokrater är utrikespolitik inte något som sker långt borta. Det handlar ytterst om vilka värden Europa ska stå för i världen. Det handlar om säkerhet där som här.

Det handlar om ett Europa som försvarar demokratin när den hotas, ett Europa som står upp för mänskliga rättigheter när de kränks och ett Europa som står fast vid folkrätten även när andra väljer att överge den. Det är den roll Sverige ska ta i Europa. Och det är den roll Europa måste ta i världen.

Fru talman! Samma sak gäller Europas konkurrenskraft. I dag pågår en global kapplöpning om investeringar, teknik och framtidens jobb. Europa kan inte vinna den kapplöpningen genom att konkurrera med lägre löner eller sämre villkor. Vi ska vinna genom innovation, utbildning och grön industri.

Sverige har alla förutsättningar att gå i täten, men då krävs politiskt ledarskap. Låt mig ta ett par exempel.

EU:s utsläppshandel är ett av Europas viktigaste klimatverktyg. Det är ett system som har minskat utsläppen, drivit fram klimatinvesteringar och stärkt omställningen i industrin.

Sverige spelade en avgörande roll när systemet reformerades. Det som 2027 kom att kallas The Swedish Proposal bidrog till att rädda utsläppshandeln och göra den effektiv – att ge den en klimattrygghet. Men i dag ser vi något annat.

När flera länder vill urholka utsläppshandeln borde Sverige samla allierade, bygga koalitioner och driva på. I stället ser vi en regering som talar varmt om systemet men lyser med sin frånvaro när striden ska tas.

Vi ser detsamma i förhandlingarna om EU:s långtidsbudget, som kommer att prägla Sveriges och Europas utveckling under många år framöver. EU:s resurser ska i högre grad ska användas där de gör störst nytta – för Europas säkerhet, för stödet till Ukraina, för

klimatomställningen och för investeringar i forskning, innovation och konkurrenskraft liksom för demokrati och rättsstatens principer.

Samtidigt ska skattebetalarnas pengar användas ansvarsfullt. Nya prioriteringar måste i första hand mötas genom omprioriteringar och en bättre användning av befintliga resurser. Starka krav måste ställas på att EU-medel bara ska gå till medlemsstater som respekterar demokratin och rättsstatens principer. Sverige kan inte riskera att få en höjd EU-avgift på över 60 procent. Sverige måste göra jobbet där striden står som hårdast, också i de förhandlingarna.

Fru talman! Vi socialdemokrater tror på ett Europa som växer. Vi blir starkare tillsammans. Därför står vi bakom en utvidgning av unionen.

Ukraina, Moldavien och länderna på västra Balkan hör hemma i Europas gemenskap. Albanien och Montenegro är nära, som frontrunners, och vi hoppas verkligen på att Ukraina och Moldavien ska få öppna sina första kapitel i förhandlingskluster här inom kort.

Men utvidgningen måste vara ansvarsfull. Köpenhamnskriterierna ska gälla. Rättsstatens principer ska respekteras. Korruption ska bekämpas. Fackliga rättigheter ska värnas.

EU behöver reformeras för att fungera effektivt i en större union. Och Sverige behöver förberedas för en union som vidgas. Här är regeringen märkbart passiv.

Ska vi bygga ett starkare Europa för framtiden som är bra för Sverige och Europa måste också Sverige vara förberett för det.

Fru talman! Kriminella nätverk känner inga nationsgränser. Vapen som används på svenska gator smugglas över gränser. Pengar tvättas mellan länder. Rekryteringen sker på digitala plattformar som når unga över hela Europa.

Därför måste också kampen mot den organiserade brottsligheten vara europeisk. Vi behöver ett starkare polissamarbete, stärkta tullmyndigheter och effektivare informationsutbyte. Tryggheten måste försvaras gemensamt.

För oss socialdemokrater är valet enkelt. Vi vill se ett Europa som håller ihop, som bygger säkerhet och försvarar friheten. Vi vill se ett Europa som investerar i framtidens jobb och ett Europa som står på Ukrainas sida. Vi vill se ett Europa där Sverige återigen tar ledartröjan.

Sverige är som starkast när vi leder tillsammans med andra. Därför är det dags att ta Sverige på allvar.

Anf. 22 FREDRIK AHLSTEDT (M):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen. För oss moderater är utgångspunkten för det europeiska samarbetet glasklar: EU ska fokusera på de stora frågor som medlemsstaterna inte kan lösa på egen hand. Det handlar om vår gemensamma säkerhet, om att stärka Europas konkurrenskraft och om att värna de grundläggande demokratiska värderingar som hela unionen vilar på.

När vi nu blickar tillbaka på det gångna året ser vi en omvärld präglad av djup osäkerhet. Rysslands illegala och brutala anfallskrig mot Ukraina fortsätter att hota hela den europeiska säkerhetsordningen. I detta allvarliga läge har Europeiska unionen visat prov på en historisk enighet och handlingskraft. Där har också Sverige varit en stor pådrivande kraft.

Det militära, ekonomiska och humanitära stödet till Ukraina måste fortsätta så länge det krävs. Ukraina kämpar inte bara för sin egen frihet. De kämpar också för Europas säkerhet och frihet. Att säkra och skydda unionens yttre gränser, samtidigt som vi stöttar våra grannländer i öst, är kanske vår tids viktigaste uppgift.

Fru talman! Säkerhet handlar dock inte bara om militärt försvar. Det handlar även om att bekämpa den gränsöverskridande organiserade brottsligheten, som också har ätit sig in i Sverige. Den grova kriminaliteten känner inga nationella gränser. Knarksmuggling, vapenhandel och penningtvätt äter sig in i våra samhällen. Här har EU tillsammans med nationsstaterna en viktig nyckelroll. Vi måste fortsätta att stärka det operativa samarbetet genom bland annat Europol, skärpa kontrollerna vid de yttre gränserna och se till att brottslingar inte kan gömma sig undan rättvisan i ett annat medlemsland. Trygghet på gator och torg i Sverige kräver ett resolut agerande även på EU-nivå.

Samtidigt måste vi bygga ett ekonomiskt starkt Europa. Den inre marknaden är motorn också i svensk ekonomi. För att klara den globala konkurrensen, inte minst från USA och Kina, måste EU prioritera regel-förenklingar och frihandel. Det stora arbete som pågår kring regelförenklingar måste fullföljas. Vi måste se mer frihandelsavtal. Vi ska inte möta globala utmaningar med protektionism eller betungande överregleringar som kväver våra företag. I stället måste vi satsa på innovation, forskning och en fossilfri energiförsörjning som säkrar både klimatomställningen och vår konkurrenskraft.

Fru talman! Jag vill också passa på att lyfta fram vikten av EU:s utvidgningsprocess. Ett större EU är strategiskt viktigt för både fred och stabilitet i vår region. Men utvidgningen får inte ske på bekostnad av kraven på rättsstatens principer, korruptionsbekämpning och grundläggande fri- och rättigheter. De länder som vill bli medlemmar måste genomföra de nödvändiga reformerna. Vi ser att många länder vill. Vi ser också att många länder genomför förändringar som leder till att de kommer att kunna bli medlemmar.

Sverige ska fortsätta att vara en pådrivande, konstruktiv och tydlig röst i det europeiska samarbetet. Vi ska värna den fria marknaden, stå upp för säkerheten och se till att skattebetalarnas pengar används där de gör störst nytta.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman, EU-ministern och åhörare! EU har i dag ett stort inflytande över politiska beslut i Sverige,

och EU har under flera decennier påtvingat medlemsländer en politik som har inneburit privatiseringar och marknadsanpassningar. Regeringar i Sverige har saknat ambitionen att göra något åt dessa problem och har i stället valt att föra en skadlig EU-politik i Sverige och att gömma sig bakom hänvisningar till EU – detta för att låta bli att agera.

Efter valet i juni 2024 – för två år sedan – fick Europaparlamentet en ny sammansättning. Inte minst har representationen av konservativa och främlingsfientliga krafter ökat, vilket har fått negativ effekt på flera politikområden. Det gäller inte minst områden som klimat, jämställdhet och migration. Detta har vi sett tydligt under de senaste två åren.

Men, fru talman, jag vill prata om situationen i Libanon, i Gaza och på Västbanken, för den är en mar-dröm. Det är svält och död. Det är barn som dör. Vår värld har misslyckats med att agera. En blind tilltro till Benjamin Netanyahus högerextrema regering har lett oss till denna punkt, där barn dör och extremism fro-das.

Vänsterpartiet är tydligt. Vi kräver att Sverige och EU ökar pressen maximalt på Israel. Det är Israel som stoppar hjälp från att nå fram till civila i nöd. Det är Israels militär som bryter mot folkrätten. Det är israeliska bosättare som sätter skräck i människor med sitt våld på Västbanken.

Israels ockupation av Palestina hade aldrig varit möjlig utan EU:s förmånliga handelsavtal med Israel och utan USA:s militära bistånd till landet. EU-kommissionen riktar år efter år lam kritik mot Israels politik utan att det förändrar situationen för palestinierna. Israel har kunnat ignorera EU:s kritik utan några som helst konsekvenser. EU måste sätta tyngd – press – bakom sina budskap. Samarbetet mellan EU och Israel är omfattande. EU är Israels största handelspartner, men för EU betyder Israel knappt någonting ekonomiskt.

Associeringsavtalet mellan EU och Israel är till exempel villkorat med respekt för de mänskliga rättigheterna. Associeringsavtalet innehåller förmånliga handelsvillkor som ger det israeliska näringslivet stora ekonomiska fördelar. På så vis bidrar EU till att stärka den ekonomiska basen för ockupationspolitiken. Sverige måste driva på för att EU ska suspendera associeringsavtalet med Israel. Vi måste stoppa folkmordet, avbryta blockaden av Gaza, avveckla bosättningar och vägspärrar, riva muren på den ockuperade Västbanken och få ett slut på kriget i Libanon.

Till och med Donald Trump har nu kommit fram till insikten att Benjamin Netanyahu är galen. Han sa några ord till, men dem tänker jag inte yttra i denna kammare.

En av dem som är ytterst ansvarig för det israeliska våldet är den högerextrema ministern Itamar Ben-Gvir. Han är en ledande bosättare och arkitekten bakom lagstiftningen om dödsstraff. I månader har han gått runt med en snara på sitt kavajslag, och när lagen gick igenom bjöd hans hustru på en tårta med en snara

på. Det här är en lagstiftning som går ut på att mörda palestinier, införa dödsstraff enbart för palestinier.

Så länge Israel vägrar respektera palestiniernas grundläggande mänskliga rättigheter kommer det inte att vara möjligt att uppnå fred.

De sanktioner som EU har antagit mot extremistiska bosättare inom ramen för sanktioner för brott mot de mänskliga rättigheterna är välkomna men långt ifrån tillräckliga för att utgöra en kraftfull markering mot den israeliska bosättningspolitiken. Det rimliga vore att terrorstämpla de militanta bosättarna.

Vi behöver också strypa vapentillförseln – det är ett effektivt verktyg för att sätta press. I dag förekommer ingen vapenexport från EU till palestinska parter. Men flera EU-länder, inklusive Sverige, exporterar vapen till Israel. All vapenexport från EU till Israel måste upphöra, och Sverige bör ta initiativ till att EU ska införa ett vapenembargo mot Israel.

Begångna krigsbrott måste utredas, och de ansvariga måste ställas till svars i Internationella domstolen, ICJ, och Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Sverige bör driva på för att EU ska vidta åtgärder för att underlätta ansvarsutkrävande när det gäller de begångna krigsbrotten och skydda domstolen från de sanktioner som Donald Trump har infört mot den. Det är helt enkelt dags att arresteras Israels premiärminister Benjamin Netanyahu. Sverige och EU måste arbeta för att Israels ockupation av Palestina nu ska upphöra.

Fru talman! I Iran har USA:s president Donald Trump verkligen kört fast. Något snabbt regimskifte efter dödandet av ayatolla Khamenei blev det inte. Den iranska regimen visade sig starkare än vad USA och Israel trodde, och nu har alla tre länderna – USA, Israel och Iran – brutit mot folkrätten om och om igen.

Samtidigt som folkrätten undergrävs ser omvärlden konsekvenserna av kriget i våra ekonomier. Osäkerheten kring bränsle- och energipriser som en följd av USA:s och Israels attack på Iran fortsätter, och i går röstade det amerikanska representanthuset igenom en resolution mot Donald Trump och kriget.

EU sitter i nuläget på sidlinjen, vilket kanske inte är helt fel med tanke på att det här är Trumps och Netanyahus krig. Samtidigt har europeiska ledare haft otroligt svårt att ens i det lilla kritisera Trumps startande av kriget och ännu mer hans oförmåga att avsluta kriget med ett fredsavtal. De globala konsekvenserna av USA:s och Israels krig mot Iran lär bli stora och långvariga.

Fru talman! I dag tar riksdagen emot Turkiets talman. Turkiet är det land som längst har suttit fast i EU:s anslutningsprocess. Numera har man i praktiken frusit fast, men samtidigt ger EU fortfarande ett omfattande ekonomiskt stöd till Turkiet.

Under Erdoğan's styre har utvecklingen i Turkiet tagit tydliga steg i fel riktning. Tusentals människor har blivit arresterade och åtalade för vad de gillar eller publicerar i sociala medier, och det är inte ovanligt att journalister blir frihetsberövade eller fängslade för terrorbrott på grund av sitt journalistiska arbete. Den svenske journalisten Joakim Medin är en av dem.

Nästan alla medier ägs av företag nära Erdoğan, och de undviker att kritiskt granska regimen.

Aktivister som kämpar för mänskliga rättigheter slås ned. Inte minst drabbas organisationer som kämpar för kvinnors rättigheter. Våld mot kvinnor legitimeras i statliga medier, kvinnor som demonstrerar för sina rättigheter fängslas och företrädare för regeringspartiet AKP hävdar att kvinnor och män inte är jämställda enligt naturlag.

Turkiet har också valt att lämna Istanbulkonventionen om förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Utöver regimen repressiva agerande mot det turkiska civilsamhället har även militära attacker utförts, särskilt mot den kurdiska befolkningen och deras områden. Turkiet har upprepade gånger genomfört territoriella kränkningar av sina grannländer, och man har genomfört både flyg- och markanfall mot kurdiska områden i grannländerna Syrien och Irak.

Till detta Turkiet skickar EU och Sverige betydande ekonomiskt stöd. En del består av ett förmedlemskapsstöd, som Turkiet tar emot för att förhandla om EU-medlemskap. Mellan 2014 och 2020 uppgick det till omkring 50 miljarder kronor.

I dagsläget är det uppenbart att Turkiet inte uppfyller de krav på demokratiska och mänskliga rättigheter som ställs på de länder som vill bli medlemmar i EU. Läget är så pass svårt att förhandlingar om medlemskap totalt måste frysas tills vidare. Det innebär att alla de förmåner som förmedlemskapsprogrammet ger, såväl politiskt som ekonomiskt, omedelbart borde dras in.

Dessutom har Turkiet hittills tagit emot över 60 miljarder kronor från EU för att upprätthålla flyktingläger. EU har inte vågat agera mot Turkiet av rädsla för att Erdoğan ska säga upp det skamliga avtal som hindrar flyktingar att ta sig från Turkiet till Europa. Regeringen bör verka för att EU avbryter detta flyktingavtal med Turkiet och i stället agera för att våldet och repressionen mot oppositionella i Turkiet upphör och att alla som fängslats på politisk grund frigges.

Till detta kommer den nu pågående utvecklingen som öppnar för fredssamtal. På Abdullah Öcalans förslag har PKK beslutat att upplösas. Fred är nu möjlig, men då måste det finnas vilja – vilja från Erdoğan men också vilja från omvärlden. Ett EU som arbetar för fred och som inte understöder Erdoğan's regim skulle kunna göra skillnad både i Turkiet och i regionen.

Fru talman! Utvecklingen i världens folkrikaste land, Kina, med 1,4 miljarder invånare låter sig inte enkelt sammanfattas. Men Vänsterpartiet har i alla fall försökt i vår Kinamotion som vi lämnade under allmänna motionstiden detta riksmöte.

Utvecklingen i Kina är komplex, motsägelsefull och i många delar djupt oroande. Kina är fortfarande en hårdför diktatur som systematiskt kränker grundläggande mänskliga rättigheter: yttrandefriheten, föreningsfriheten och religions- och övertygelsefriheten. Samtidigt har hundratals miljoner människor lyfts ur fattigdom under de senaste decennierna. Men parallellt

med detta har klyftorna ökat och repressionen mot oliktankande hårdnat.

Vi ser ett land som ligger i framkant när det gäller grön teknik men också ett land som släpper ut mest koldioxid i världen och fortsätter att bygga ut kolkraften. Vi ser ett land som investerar i infrastruktur globalt och därigenom skaffar sig en ny global säkerhetspolitisk position.

Kinas kommunistiska parti har styrt landet i över 70 år, och under president Xi Jinping har situationen för de mänskliga rättigheterna försämrats tydligt. Det redan begränsade utrymmet för civilsamhälle och politisk debatt har krympt ytterligare.

Samtidigt hör vi ofta kinesiska företrädare tala om mänskliga rättigheter i internationella sammanhang. Det handlar dock inte om att stärka dessa rättigheter utan om att omdefiniera dem och fylla begreppet med ett helt annat innehåll.

Det har länge funnits en förhoppning om att ekonomisk utveckling och ökad handel skulle leda till demokratisering av Kina. Den förhoppningen har visat sig felaktig. Tvärtom har utvecklingen gått bakåt under många år.

Samtidigt är EU och Sverige beroende av Kina inte minst för kritiska råvaror och avancerad teknik. Kinas investeringar, inte minst inom grön teknik, sker ofta genom lån som riskerar att göra mottagarländer ekonomiskt beroende. Det ger Kina ett värdefullt säkerhetspolitiskt inflytande globalt.

Mot denna bakgrund menar vi att Sverige måste vara en tydlig och konsekvent röst för mänskliga rättigheter i relationen med Kina. Våra ekonomiska intressen får aldrig gå före demokrati och mänskliga rättigheter. Vi måste alltid prioritera demokrati och mänskliga rättigheter före ekonomiska relationer.

De omfattande och grova brotten mot mänskliga rättigheter måste stå högst upp på dagordningen i våra kontakter med Kina. Tyvärr har svenska regeringar, oavsett färg, alltför ofta varit otydliga i dessa frågor. Det märktes inte minst när en svensk utrikesminister för första gången på över ett decennium valde att resa till Kina förra hösten. Hon valde då ett sällsamt dåligt datum: samma dag som den svenska bokförläggaren Gui Minhai greps av Kina för tio år sen.

Och hon är inte ensam. Alltför många så kallade världsledare åker i skytteltrafik till Peking just nu medan Xi Jinping lugnt kan vänta in deras ankomst.

Detta resande sker samtidigt som Kina och Ryssland talar om en multipolär världsordning. I praktiken handlar det just om att försvaga internationella regelverk och avvisa kritik mot övergrepp som interna angelägenheter. Samtidigt ser vi hur Kinas militära kapacitet snabbt växer. Upprustningen, inte minst av kärnvapen, är djupt oroande och bidrar till ökad global osäkerhet.

Vi behöver därför en tydlig strategi från EU, ett EU som sätter mänskliga rättigheter före ekonomiska intressen i sin Kinapolitik, annars saknas trovärdighet i den kritik som Sverige och framför mot Kina. Vi måste

driva på för att det här ska stå i centrum i EU:s utrikespolitiska relation med Kina.

Fru talman! Vänsterpartiet har väldigt många yrkanden och reservationer i detta betänkande. Mer än hälften av alla förslag kommer från oss. Jag har dock landat i att yrka bifall endast till reservation 5 om utrikespolitik.
(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Frågestund

Anf. 24 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av utrikesminister Maria Malmer Stenergard, socialminister Jakob Forssmed, bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa och arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Utrikesminister Maria Malmer Stenergard besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Arbetslösheten

Anf. 25 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Nästan 100 000 fler har blivit arbetslösa sedan den här regeringen tillträdde. Det är en väldigt allvarlig utveckling, inte minst för alla de unga som snart tar studenten eller examen och som riskerar att gå rakt ut i arbetslöshet.

Det här är något som mina kollegor och jag har lyft flera gånger i den här kammaren – nu med regeringens tredje arbetsmarknadsminister. Åtgärderna från regeringen har dock varit allt annat än tillräckliga, och nu börjar mandatperioden lida mot sitt slut. Därför skulle jag vilja påminna om vad statsminister Ulf Kristersson själv sa inför förra valet. Han sa att en regering borde utvärderas efter följande kontrollfrågor: Har fler människor kommit i arbete? Kan fler människor försörja sig själva?

Vad svarar ministern och regeringen på de frågorna i dag, när omkring 100 000 fler har blivit arbetslösa?
(Applåder)

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Tack så mycket för frågan, Aida Birinxhiku!

Arbetslöshet är farligt och ska bekämpas, och regeringen har ett program för att göra det. Det handlar om att fler ska kunna läsa en utbildning som leder till jobb och om att det alltid ska löna sig bättre att arbeta än att inte arbeta. Det handlar också om att vi ska fortsätta ha en stram asylinvandring, eftersom ungefär hälften av de arbetslösa är utrikes födda.

Utöver detta bekämpar vi en långdragen lågkonjunktur som har påverkat arbetsmarknaden på ett negativt sätt. Men vi kan konstatera att det även finns glädjande nyheter, nämligen att det i dag är färre personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen som arbetslösa än under motsvarande period för fyra år sedan.

Anf. 27 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Det ministern missar i sitt svar är att regeringen valde att skära ned på arbetsmarknads- och utbildningspolitiken när arbetslösheten steg och att prioritera skattesänkningar för dem med de högsta inkomsterna när kostnaderna steg.

Ulf Kristersson bad väljarna att bedöma regeringen efter frågan om fler människor har kommit i arbete. Tycker ministern att regeringen har klarat den kontrollfrågan när 100 000 fler har blivit arbetslösa?
(Applåder)

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Svar: Ja. Är det tillräckligt? Nej. Har vi för många arbetslösa? Ja. Är människor arbetslösa för långa perioder? Ja. Leder den politik som regeringen driver till färre arbetslösa och kortare arbetslöshetsperioder? Ja. För första gången på 20 år ser vi nu en politik som kommer att driva ned den strukturella arbetslösheten i Sverige.

Den politik som Socialdemokraterna driver kommer att leda till högre arbetslöshet och längre arbetslöshetsperioder, vilket är farligt för den enskilde och skadligt för vårt samhälle.
(Applåder)

Svenska säkerhetsintressen i Arktis

Anf. 29 RASMUS GIERTZ (SD):

Fru talman! Regeringen har just presenterat en rykande färsk Arktisstrategi där säkerhetspolitik, ekonomi och klimat knyts samman. Samtidigt ser vi ökad stormaktsrivalitet i Arktis i form av både rysk militär närvaro och växande kinesiska intressen i området.

Min fråga är: Hur ser utrikesministern och regeringen till att konkret säkerställa att svenska säkerhetsintressen och kontrollen över vårt närområde inte underordnas andra aktörers strategiska ambitioner? Är regeringen beredd att vidta ytterligare nationella

åtgärder för att stärka svensk närvaro och suveränitet i Arktis?

Anf. 30 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Rasmus Giertz, för frågan!

Svaret är att det är precis det vi nu gör. Med Arktisstrategin konstaterar vi att det säkerhetspolitiska läget är ett helt annat än 2020, när den förra strategin kom. Läget är mycket allvarligare, och det måste vi naturligtvis dra slutsatser av.

Det är också därför vi axlar ansvar när det gäller Arctic Sentry; jag är en av dem som har bidragit absolut mest där. Vi tar även ramverksansvar för FLF Finland, det vill säga Natos närvaro i Finland där man kommer att tränas i arktisk och inte minst subarktisk krigföring. Vi tar alltså verkligen ansvar, och vi bygger också mycket närmare samarbeten med de andra länderna i Arktis – utom Ryssland.

Anf. 31 RASMUS GIERTZ (SD):

Fru talman! Tack för ett mycket bra svar, utrikesministern!

Min följdfråga är vilka konkreta åtgärder regeringen vidtar för att stärka motståndskraften hos de samhällen i norra Sverige som kan bli särskilt utsatta vid en säkerhetspolitisk kris.

Anf. 32 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det är väldigt bra att Rasmus Giertz lyfter just detta, för det är en central del i Arktisstrategin. Om vi inte har resilienta och levande samhällen i Arktis kommer vi inte heller att kunna ha en civil beredskap där. Därför är det viktigt att satsa på allt från framtidstro till infrastruktur. Nu är ju den här strategin just en strategi, och den måste omsättas i handling. Det kommer den här regeringen att se till att göra.

Islamic Relief och försiktighetsprincipen

Anf. 33 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! År 2021 beskrev Sida Islamic Relief som en organisation med effektiv verksamhet av hög kvalitet. Trots det stoppades nyligen stödet, mot bakgrund av regeringens klausul att inga medel får gå till extremism.

Vid Sidas granskning hittades inga kopplingar till våldsbejakande extremism, och inte heller Center mot våldsbejakande extremism hittade någon sådan koppling. Stödet stoppades på grund av försiktighetsprincipen därför att man inte helt kan utesluta en avlägsen koppling – en princip som är i stort sett omöjlig för någon organisation som verkar i svåra kontexter att leva upp till.

Resultatet blir bland annat att Islamic Reliefs projekt i Etiopien, som går ut på att rädda livet på undernärda småbarn, helt stoppas och att ingen tar över. Risken för att små undernärda barn kommer att dö är stor. Vad är viktigast – att rädda livet på undernärda barn

eller en godtycklig och rättsosäker försiktighetsprincip?

Anf. 34 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Inte en enda skattekrone ska hamna hos organisationer som är extrema och islamistiska och som undergräver flickors och kvinnors rättigheter. Inte en enda svensk skattekrone, hoparbetad av hårt arbetande människor i vårt land, ska gå till sådant. Därför har vi infört den här nya instruktionen om att tillämpa en försiktighetsprincip, och sedan är det Sida som fattar besluten.

Samtidigt ser vi att andra länders motsvarigheter till Sida har fattat liknande beslut. Den tyska säkerhetspolisen utvärderade Islamic Relief för Tysklands räkning, och man kunde inte utesluta att pengar gick till islamism och extremism. Man drog ned på och tog bort stödet i Nederländerna. I Storbritannien pausade man stödet efter antisemitiska uttryck från Islamic Relief i Storbritannien.

Inte en enda svensk skattekrone ska gå till sådant. Detta påverkar inte resursallokeringen till Etiopien över huvud taget.

Anf. 35 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Faktum kvarstår, ministern: Det finns ingen koppling mellan extremism och Islamic Relief.

Vi har inte ministerstyre i vårt land. Våra myndigheter är oberoende och självständiga och fattar sina egna beslut i enskilda ärenden. DN och ETC har avslöjat att ministern blandade sig i beslutet om Islamic Relief genom att ha mejlkontakt med styrelseledamoten Ranstorp och med den dåvarande generaldirektören för Sida. Inser inte ministern att detta agerande kan tolkas som inblandning i en myndighets beslut på ett sätt som inte är förenligt med vår grundlag?

Anf. 36 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Man kan fråga sig hur Vänsterpartiet har kapacitet att göra den bedömningen. Har Vänsterpartiet bättre kapacitet att göra denna typ av bedömning än Sida och tyska säkerhetspolisen? Har Vänsterpartiet bättre kapacitet för det än vad man har i Nederländerna eller Storbritannien?

Inte en enda svensk skattekrone ska gå till extremister. Vi vill dessutom tillämpa försiktighetsprincipen. Jag föreslår att Vänsterpartiet städar i sitt eget parti innan man börjar klaga på hur svenskt bistånd styrs.

(Applåder)

Uranbrytning och kommunalt inflytande

Anf. 37 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Min fråga går till Johan Britz.

Regeringen har tidigare lagt fram förslag om att slopa förbudet mot att bryta uran. Nu vill man också slopa det kommunala inflytandet över uranbrytningen.

Detta har orsakat stor osäkerhet i Jämtland, Västergötland, Skåne, Öland, Östergötland och många fler bygder.

Halterna av uran i den svenska berggrunden är måttliga. Tillgångarna är blygsamma – 0,2 procent av världens tillgångar bedöms finnas här i Sverige. Halten är 300 gram per ton. I Kanada är halten 20 procent, alltså 200 kilo per ton. Det gör att man måste ha enorma volymer och enorma arealer för att få lönsamhet i Sverige.

I Oviken i Jämtland har ett enda företag mutats in 80 000 hektar. Det är fyra gånger Stockholms kommun. Det är mer än halva Öland. Det är 100 000 fotbollsplaner. Ändå vill regeringen avskaffa det kommunala inflytandet över kommunens egen mark och möjligheten att sätta stopp för uranbrytning om man så önskar. Hur kan man motivera det när ingreppen är så gigantiska?
(Applåder)

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågan.

Hur resurserna i Sveriges marker ska användas är ju en fråga för ständig diskussion och avvägning. Vi anser att Sverige behöver kärnkraft. Jag vet att Centerpartiet är emot kärnkraft, och då är det naturligt att man också är emot uranbrytning och användning av det uran som blir en överskottsprodukt vid andra typer av gruvbrytning.

Vi ser det på ett annat sätt. Vi anser att Sverige behöver kärnkraft och att kärnkraften i Sverige behöver byggas ut. Då är det också rimligt att vi, i den mån det är möjligt, använder det uran som vi har tillgång till i Sverige.

Anf. 39 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Uranförsörjningskedjan är ju mycket större än bara brytningen. Centerpartiet har inget emot kärnkraft men tycker inte att skattebetalarna ska betala för den – det är något helt annat.

Det här är en fråga om kommunalt självstyre och om lokala möjligheter att påverka sin livssituation. Ett företag vill ta ett område som är större än halva Öland i anspråk, och regeringen vill ta bort lokalinvånarnas möjligheter att sätta stopp för det. Det är mycket svårt att förstå varför man ska behålla vetot mot vindkraft när man vill slopa vetot mot uranbrytning. Detta måste regeringen förklara.

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Det är ju allmänt känt att Centerpartiet har varit emot kärnkraft under väldigt lång tid, om inte alltid. Centerpartiet var ett av de partier som var drivande i samband med den första nedläggningen av kärnkraft, alltså nedläggningen av Barsebäck i slutet av 90-talet. Jag tycker att det här klingar lite falskt.

Jag tror att det är viktigt att vi använder de resurser vi har i Sverige. Det handlar om att trygga vår beredskap och våra möjligheter att ha energiförsörjning och energiproduktion i Sverige som gynnar klimatet och konkurrenskraften och som gör Sverige oberoende av länder i Mellanöstern.

Skyddet av naturskogar

Anf. 41 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Johan Britz.

När de sista naturskogarna avverkas förlorar vi inte bara en plats utan också ett hem för hotade arter och en stor del av vårt kolförråd. Vi förlorar även en del av samhällets långsiktiga motståndskraft.

Skogsstyrelsen slår fast att alla oskyddade naturskogar nedanför den fjällnära gränsen – 670 000 hektar skog med oersättliga naturvärden – kan vara borta om 25 år om dagens avverkning fortsätter. Avverknings-takten i dessa skogar accelererar dessutom. Den ansvariga myndigheten, Skogsstyrelsen, hinner inte handlägga dessa avverkningar, vilket gör att vi i dag har en rättsosäkerhet i svensk skogspolitik.

Varför väljer man att halvera den tid som Skogsstyrelsen har på sig att handlägga ärenden?
(Applåder)

Anf. 42 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar Rebecka Le Moine för frågan.

Jag vill börja med att påpeka att Skogsstyrelsen ligger under statsrådet Kullgren, så att vi reder ut den detaljen.

För att svara allmänt på ledamotens fråga kan jag säga att det är viktigt att vi klarar av att balansera produktionsmål och miljömål i skogen. Det står den här regeringen för. Vi vill ta tillvara de möjligheter som den svenska skogen erbjuder, men vi vill samtidigt skydda värdefull natur. Jag tror att det finns ganska stor enighet om den avvägningen i den här kammaren.

Anf. 43 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Verkligheten för hundratals markägare och skogsägare i Sverige är att det inte finns någon ersättning. Den här regeringen har inte prioriterat markägare utan enbart skogsindustrins intressen. Det har gjort att hundratals markägare nu på frivillig grund har ansökt om att få skydd för sin skog.

Varför lägger regeringen ett oproportionerligt tungt ansvar på skogsägarnas axlar?

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för följdfrågan.

Vi tycker att det är viktigt att klara av balansen mellan å ena sidan produktion och å andra sidan miljö. Vi

har arbetat med förslag, som ännu inte är riktigt framme, för att skogsägare som av olika skäl får avverkningsförbud ska få högre ersättning än vad de får i dag. Det är viktigt, för då kan vi från statens sida bidra till miljöskydd samtidigt som vi respekterar äganderätten.

Ukrainakriget och EU:s roll

Anf. 45 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Min fråga går till utrikesminister Maria Malmer Stenergard.

Den senaste tiden har det spekulerats i om EU ska förhandla med Ryssland om fred i Ukraina och i vem som i så fall ska sitta med vid förhandlingsbordet. Samtidigt kan vi se att Rysslands aggression mot Ukraina tilltar i omfattning och styrka. Man utför besättningsliska attacker, inte minst mot Kiev, som dagligen utsätts för bombningar.

Jag undrar därför vilken roll utrikesministern anser att EU bör spela i den fortsatta processen för att få till en rättvis och hållbar fred i Ukraina. Jag talar om en fred som visar respekt för Ukrainas integritet, som gärna får komma snarast och som respekteras av Ryssland.

Anf. 46 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Margareta Cederfelt, för en väldigt viktig fråga!

Denna fråga var uppe på dagordningen när EU:s utrikesministrar förra veckan träffades på Cypern. Mitt budskap var tydligt: Låt oss inte fastna i en diskussion om vem som eventuellt ska sitta vid bordet när vi har fredsförhandlingar med Ryssland, för det är helt uppenbart att Ryssland inte är intresserat av fred.

Vi måste i stället fokusera på hur vi kan öka pressen på Ryssland och öka stödet till Ukraina. Då kan vi förändra ekvationen så att Ryssland på riktigt blir intresserat av fred. Vi har inget intresse av att rusa till ett förhandlingsbord där det är Ryssland som dikterar villkoren. Vi ska aldrig vara medlare, utan vi ska stå fast vid Ukrainas sida.

Anf. 47 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Sverige har varit och är en stor bidragsgivare till Ukraina, vilket jag är väldigt tacksam för, och det gläder mig att regeringen fortsätter att ha fokus på Ukraina.

Förra veckan kom nyheten att Sverige skänker upp till 16 Jas Gripen till Ukraina och att Ukraina kommer att köpa 20 Jas Gripen.

Hur ser utrikesministern att dessa kan hjälpa Ukraina att få fred?

Anf. 48 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Ukraina försvarar inte bara sin frihet utan också vår, och nu välkomnar vi Ukraina in i Gripenfamiljen. Inget är viktigare för regeringen än att

värna Sveriges och svenskarnas säkerhet. Genom denna affär och med vår donation blir Ukraina, Europa och Sverige säkrare.

Gripen är byggd för en sak: att bekämpa Ryssland – och det önskar vi Ukraina varmt lycka till med. (Applåder)

Köerna till barn- och ungdomspsykiatri

Anf. 49 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Fru talman! För många barn och unga är det en självklarhet att må bra. Men för många andra är livet en ständig kamp, och de vittnar om en vardag med oro för framtiden, ofrivillig ensamhet, mobbning och kropps- och beteendeideal som skapar ångest och osäkerhet. Allt fler söker också vård för psykisk ohälsa.

Köerna till barn- och ungdomspsykiatri, som stadigt växte under den föregående regeringen, minskar nu under den kristdemokratiska ministern. Köerna till vård och behandling har faktiskt halverats under denna mandatperiod, trots att inflödet av patienter har ökat kraftigt. Men att köerna har halverats är en klen tröst för dem som står i kö eller har en närstående som står i kö.

Min fråga till socialministern är: Vad gör regeringen för att beta av resten av köerna?

Anf. 50 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det kan vara förödande att stå i lång kö till barn- och ungdomspsykiatri. Därför är jag oerhört glad över att vi kortar köerna, trots att antalet unga som söker sig till barn- och ungdomspsykiatri har ökat med 48 procent på sex år.

Regeringen gör rekordstora satsningar, och vi ställer krav på att man ska prioritera tillgänglighet och kvalitet. Nu finns också en insatsstyrka med så kallade nationella utvecklingsteam som ska hjälpa bup ute i landet att ta emot ännu fler barn och korta köerna ytterligare. Detta arbete är viktigt och bra och måste ligga fast, och jag blir orolig för att vi kanske inte ska få fortsätta med det.

Vi behöver också se till att barn och unga mår bättre från början. Här spelar bland annat sociala medier en stor roll. Vi genomför nu en lång rad åtgärder för att barn och unga inte ska bli matade med skeva skönhetsideal och få sin självkänsla nedtryckt i botten eller se saker de aldrig borde se. Dessutom vidtar vi åtgärder för att ge barn och unga en aktiv fritid. Vi måste alltså jobba också med denna del av problemet.

Anf. 51 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Utöver problemet med tillgänglighet är det ett problem att vården ser så olika ut beroende på var i landet man bor. Det är stor skillnad på kvaliteten beroende på vilket postnummer man har. I Stockholm möter till exempel patienter med svåra åtstörningar bristande behandling, dåliga vårdmiljöer och otillräckligt stöd.

Hur ser ministern på problematiken med ojämlik vård?

Anf. 52 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tycker att den är djupt bekymmersam. Det är en fråga om anständighet att man var man än bor i Sverige ska ha god tillgång till vård och få vård i tid.

Jag ser med stor oro på att vissa regioner drar ned på exempelvis psykiatrin, trots att regeringen satsar mycket och ger stöd till regionerna för att de ska öka kapaciteten. Detta får inte hända, så det är djupt bekymmersamt.

(Applåder)

Arbetsstillfällena för unga

Anf. 53 DANIEL VENCU ÖHRLUND CASTRO (S):

Fru talman! Jag blev rätt förvånad när arbetsmarknadsministern sa att regeringen klarar kontrollfrågan att fler har kommit in i arbete den här mandatperioden när 100 000 fler har blivit arbetslösa sedan regeringen tillträdde 2022.

Varenda gång vi ställer frågor om arbetslöshet är svaren att kraven ska ställas på dem som söker jobb. Det är helt riktigt, för om man kan jobba ska man jobba.

Regeringen har dock ett ansvar att skapa fler jobb i Sverige. Men i stället har vi sett rekordmånga konkurser och en industripolitik som saknar tydlig riktning och som har lett till att framtidens jobb inte skapas i Sverige.

Vad har arbetsmarknadsministern för svar på frågan hur man ska skapa fler jobb för Sveriges unga? Ser regeringen att man har något som helst ansvar för att skapa jobb i vårt land?

(Applåder)

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar för en fråga om något mycket viktigt.

Regeringen satsar på utbildning som leder till jobb, och vi säkerställer att det alltid lönar sig bättre att arbeta än att gå på bidrag. Vi fortsätter också med en stram asylopolitik eftersom utmaningarna bland dem som är arbetslösa är så stora. Många saknar språkkunskaper, formell utbildning och erfarenhet av svensk arbetsmarknad. Det är läget här och nu.

Dessutom har Sverige haft en lång och utdragen lågkonjunktur. Regeringen har här gjort stora insatser för att bryta den. Vi har sänkt priset på mat, gjort det billigare att anställa unga och gjort det mer lönsamt att arbeta genom att sänka skatten för vanligt folk så att folk får mer pengar i plånboken.

Det är så vi får hjulen att snurra, och det är så vi säkerställer att vi också får ned arbetslösheten.

(Applåder)

Biståndsmedel och organiserad brottslighet

Anf. 55 TIMOTHY TRÉVILLE (SD):

Fru talman! Vi lever i ett tillitssamhälle som utsätts för hård press. Redan för 20 år sedan kom de första utredningarna om välfärdsbrottslighet, men trots det fortsätter klaner och familjenätverk att behandla välfärden som en bankomat fylld med skattebetalarnas pengar.

Nu riskerar samma allvarliga mönster att upprepa sig inom biståndsverksamheten. Riksrevisionens rapport om Sida är en djupt bekymmersam läsning, och Europol med flera varnar för att biståndet utnyttjas för bedrägerier. Verksamheterna är så komplexa att det är svårt att få en klar bild av vart pengarna tar vägen.

Min fråga till biståndsminister Benjamin Douša är: Kan statsrådet redogöra för vilka konkreta åtgärder regeringen har vidtagit för att tillse att skattebetalarnas pengar inte går rakt ned i fickorna på den organiserade brottsligheten via svenska biståndsförmedlare?

Anf. 56 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för en mycket viktig fråga.

Det här är en av de viktigaste komponenterna i omläggningen av svenskt bistånd. Det är moraliskt rätt mot svenska folket, som betalar för detta, men också moraliskt rätt mot de människor som skulle kunna få hjälp om inte pengarna försvann i byråkrati eller administration längs vägen eller i värsta fall i korruption. I ungefär 10 procent av alla Sidas aktiva insatser finns det just nu misstanke om korruption.

Vi gör väldigt mycket. Först och främst görs det fler stickprovskontroller. Man använder ny teknik för att kunna hitta och bekämpa korruption i biståndet. Vi har också minskat spretigheten. Vi kom till ett odukat bord och visste inte ens hur många organisationer som fick ta del av svenskt stöd eftersom mycket vidareförmedlades i många olika led. Detta skärper vi nu så att det blir färre led.

Steg för steg städar vi i biståndet för att få bättre kontroll på pengarna.

(Applåder)

Regeringens klimatpolitik

Anf. 57 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Regeringens klimatpolitik kan denna mandatperiod sammanfattas som ett rejält magplask. Man har pratat mycket om vikten av robusthet, ambitionsnivå, långsiktighet och effektivitet, men resultatet har närmast blivit det motsatta. Reformerna har avbrutits eller fördröjts i utredningar, och som det ser ut nu kommer vi inte att nå de viktiga klimatmål som vi gemensamt har beslutat om.

Min fråga lyder: Är klimatminister Britz nöjd med sin regerings klimatpolitik, som har lett till ökade utsläpp av växthusgaser?

(Applåder)

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Klimatpolitik är ett maratonlopp. Det som leder till minskade utsläpp på lång sikt är elektrifiering. Tyvärr har vi drivit en politik i Sverige som handlar om att lägga ned kärnkraft, och det har funnits en tro på att vi ska använda mindre el fast vi behöver använda mer. För att kompensera för den nedlagda kärnkraften har vi stoppat in biodrivmedel i tanken på människors bilar, vilket har inneburit högre drivmedelskostnader och minskad tilltro till klimatpolitiken. Det har vi nu lagt om.

Nu ska vi satsa fullt ut på elektrifieringen, för det är den som kommer att lösa klimatutmaningen i Sverige. Det kan också andra länder ta efter, och då fortsätter vi att vara ett föredöme.

Det kommunala vetot mot uranbrytning

Anf. 59 STINA LARSSON (C):

Fru talman! Regeringen föreslår nu att det kommunala vetot mot uranbrytning ska avskaffas. Den svenska brytningen av uran ska ske i alunskiffer, en brytning som saknar godkända metoder. Där finns stora miljörisker med utsläpp av tungmetaller som utgör en risk för dricksvattnet och som dessutom medför höga klimatutsläpp.

Centerpartiet är inte berett att offra svenskt dricksvatten på uranbrytningens altare. Vi står för liberala värderingar, och för många människor på landsbygden, bland annat i Skåne, är detta ett mycket allvarligt beslut. Erfarenheterna av sådan uranbrytning är skrämmande, men regeringen verkar vara så kärnkraftsblind att man ändå är beredd att genomföra det.

Jag önskar ett förtydligande från miljöminister Britz. Jag önskar inte att han kommer med något argument om att Centerpartiet är emot kärnkraft, för det är inte sant. I stället kan han svara på hur regeringen kan frånta kommuner rätten att besluta om något som verkligen kan utgöra en risk för miljön och dricksvattnet.

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Det här är en viktig diskussion, och det är viktigt att vi har den såväl nationellt som lokalt.

Det faktum att vi har kärnkraft, att vi behöver kärnkraft och att vi behöver mer kärnkraft i framtiden innebär att vi också behöver uran. Jag tycker att Centerpartiet saknar svar på hur vi ska ställa om och se till att vi klarar vårt energiberoende på ett bättre sätt än i dag.

Jag tycker att det är rimligt att vi har den här diskussionen, och det är bra att den lyfts fram. Det är inte så att uranbrytning inte kommer att utsättas för den

mycket skarpa miljöprövning som all typ av brytning i Sverige kräver.

Den ekonomiska otryggheten för sjuka och funktionshindrade

Anf. 61 MOHAMED YASSIN (MP):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Jakob Forssmed.

Inspektionen för socialförsäkringen har visat att människor med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning riskerar att hamna mellan olika trygghetssystem och i vissa fall bli beroende av ekonomiskt bistånd eller stå utan egen försörjning.

Det handlar inte bara om ekonomi utan också om folkhälsa, psykisk hälsa och huruvida samhällets skyddsnet faktiskt håller när människor är som mest utsatta.

Min fråga till socialministern är: Hur ser socialministern på de sociala och hälsomässiga konsekvenserna av att människor med omfattande hälsoproblem riskerar att falla mellan välfärdssystemen, och vad innebär det för regeringens ansvar för folkhälsan och den psykiska hälsan att sjuka människor pressas in i ekonomisk otrygghet och fattigdom?

(Applåder)

Anf. 62 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågan. Även om den i huvudsak berör andra statsråds ansvarsområden tycker jag att den är viktig också ur det perspektiv som ledamoten lyfter fram, nämligen att man förstås ska kunna ha en rimlig levnadsnivå i Sverige. Vi vet att det spelar en stor roll för hälsan.

En annan sak som spelar väldigt stor roll för hälsan är att man har ett arbete att gå till och att det, om man inte har arbetsförmåga, finns ett annat sammanhang där man kan finnas, efterfrågas, känna att man blir behövd och få bidra på olika sätt.

Därför ser jag till exempel förslaget om ett aktivitetskrav som något som både är just ett krav – man ska vara i sysselsättning om man har arbetsförmåga – och en möjlighet att komma in i ett sammanhang där man blir efterfrågad och får bidra så att man inte göms och glöms i olika typer av system eller hamnar mellan stolarna, som ledamoten nämnde. Detta tror jag också kan komma att spela roll för människor.

Ivos hantering av tandvårdstillstånd

Anf. 63 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Vi har infört tillståndsplikt för tandvården, vilket är bra för att säkerställa att det är seriösa näringsidkare som vill bedriva tandvård med hög patientsäkerhet.

Tyvärr har det framkommit att Ivo inte klarar av att hantera detta uppdrag inom rimlig tid. Konsekvensen blir att patienter får sämre tillgång till tandvård. För Moderaterna är detta en mycket angelägen fråga. Min

fråga till socialminister Jakob Forssmed är: Vad har regeringen vidtagit för åtgärder för att komma till rätta med denna problematik?

Anf. 64 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Precis som Thomas Ragnarsson nämnde finns det mycket goda skäl att införa tillståndsplikt. Vi har haft för många tandvårdsverksamheter som inte har bedrivits patientsäkert. I en del fall har man dränerat det ofrentliga på medel, och man har tagit tandvårdsåtgärder som skulle gå till patienterna. Pengar har flödat ned i fickorna på kriminella, och det är väldigt angeläget att göra något åt det.

Den som är seriös och som söker tillstånd nu måste också kunna få det inom rimlig tid och på ett rimligt sätt. Jag är inte nöjd med hur handläggningstiderna ser ut hos Inspektionen för vård och omsorg, utan de är bekymmersamt långa. Det är skälet till att jag nu vid två tillfällen den senaste månaden har kallat till mig Ivos generaldirektör och efterfrågat en åtgärdsplan för att korta handläggningstiderna, för att effektivisera processen och för att se till att informationen är tillräckligt tydlig så att man inte ständigt behöver komplettera med nya underlag och så att det också blir en förutsebarhet i handläggningens status.

Det finns mer att göra. Jag följer frågan noga och utesluter inte ytterligare åtgärder.
(Applåder)

Brottlighet och barns tillgång till smartphones

Anf. 65 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till socialminister Forssmed.

För någon vecka sedan medverkade jag i Polisforum, ett seminarium anordnat av Polismyndigheten. Där och då konstaterades att polisen har lite av en ny tideräkning som utgår från tiden före respektive efter smartphonens introduktion. Det är ett verktyg som på kort tid i grunden har förändrat brottsligheten.

Vi underskattade faran och kraften i smartphones inverkan på våra barn. Plötsligt öppnades en digital och gränslös värld med stor påverkan på barn, utan insyn från en aningslös vuxenvärld. Smartphones har på kort tid blivit de kriminellas främsta verktyg. Där sker rekrytering av unga som utför mord och andra grova brott. Krypterade appar används vid genomförandet.

Nu finns en utredning om begränsad tillgång för unga till sociala medier, men hur ser ministern på en eventuell begränsning av tillgången till smartphones?

Anf. 66 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det är en oerhört angelägen fråga. Det handlar om de kriminellas möjligheter att ha en infrastruktur som når rakt ned i barnens fickor. Där har vi nu en ny lagstiftning som kommer, där vi som första EU-land ger polisen möjlighet att säga åt techbolagen

att ta ned rekryteringsannonserna. Det är otroligt angeläget.

De kriminellas möjligheter finns därför att infrastrukturen finns där. Det är därför det är så angeläget att skjuta upp debuten då man får sin första smartphone. Nu har vi lagförslag på gång om åldersgräns för sociala medier, vilket är väldigt bra.

Jag har också gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att se över kunskapsläget kring om det finns skäl att ge en rekommendation, en riktlinje eller en regel för när man ska få sin första smartphone. De kommer att redovisa kunskapsläget och en eventuell sådan riktlinje eller rekommendation under den här månaden.

Det är angeläget att vi i grunden ifrågasätter idén att barn ska ha tillgång till internet hela tiden via en individuell device från det att de är åtta år.

Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

Anf. 67 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att arbetsmarknadsministern verkar tycka att regeringen ska bedömas utifrån Ulf Kristerssons kontrollfråga: Har fler människor kommit i arbete, och kan fler människor försörja sig själva?

En annan arbetslöshet som har stigit under den här mandatperioden är ungdomsarbetslösheten, som är betydligt högre i dag än vad den var när regeringen tillträdde 2022. Vi socialdemokrater har föreslagit en rad olika åtgärder för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.

För att nämna några exempel: Vi har föreslagit traineejobb för unga akademiker. Vi har föreslagit ett körkortsluft för att få fler unga i arbete. Vi har föreslagit SAO-jobb för att unga redan tidigt ska få erfarenhet av arbetsmarknaden. Vi har föreslagit fler sommarjobb än vad regeringen har gjort.

Ministern har nämnt några saker som regeringen har gjort för att försöka bekämpa arbetslösheten, men efter fyra år kan man konstatera att det har gått så där med insatserna. Det kanske är dags att byta spår. Min fråga till arbetsmarknadsministern är därför: När tänker arbetsmarknadsministern presentera förslag som på riktigt kan pressa ned ungdomsarbetslösheten i Sverige?

(Applåder)

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Vi kan konstatera att antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen är lägre i dag. Det var lägre i april 2026 än det var i april 2022. Vi börjar där så att vi har det utrett.

Jag skulle också vilja påpeka att det viktiga för att vi inte ska få fler ungdomar i arbetslöshet framför allt handlar om att killar inte ska misslyckas i gymnasieskolan. Det är den stora utmaningen framöver – att säkerställa att vi har en grundskola och en gymnasieskola

som rustar inte minst grabbar för att möta framtiden som vuxen. Där behöver vi göra mer.

Sedan har vi hela paketet när vi lägger om utbildningssystemet för att satsa mer på utbildningar som leder till jobb. Vi satsar mer på yrkesvux. Vi ökar nu antalet platser på arbetsmarknadsutbildningar. Vi har ökat antalet platser på yrkeshögskolan. Och glädjande nog ser vi för första gången på ganska länge en ökad andel som vill söka till gymnasiala yrkesutbildningar. Det är väldigt bra, för då blir man inte arbetslös.

Ivos handläggning av tandvårdstillstånd

Anf. 69 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD):

Fru talman! Den tillståndsplikt för privata tandvårdsgivare som infördes den 1 januari är i grunden en mycket viktig reform. Syftet är att motverka oseriösa aktörer inom tandvårdsbranschen och bekämpa välfärds kriminalitet, något som de allra flesta ställer sig bakom. Ansvarig myndighet för prövningen är Inspektionen för vård och omsorg, Ivo.

Samtidigt har det framkommit att ett stort antal ansökningar har blivit liggande under lång tid utan beslut. Uppgifter gör gällande att närmare 60 ansökningar ännu inte har handlagts färdigt. Konsekvensen blir att företag som har uppfyllt kraven och investerat i lokaler, utrustning och personal inte kan starta sin verksamhet. Under väntetiden fortsätter kostnaderna att löpa, vilket kan leda till betydande ekonomiska förluster och i vissa fall konkurs innan verksamheten ens har hunnit öppna.

Mot denna bakgrund vill jag fråga socialministern: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att säkerställa att Ivos handläggning av tillståndsansökningar sker skyndsamt så att seriösa tandvårdsföretag inte riskerar att gå i konkurs innan de får möjlighet att starta sin verksamhet?

Anf. 70 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Ja, det finns som sagt mycket goda skäl att införa den här tillståndsplikten. Vi har de senaste åren sett alltför många exempel på varför den behövs.

Men det finns inte mycket goda skäl att ha väldigt långa handläggningstider. Det är skälet till att jag vid flera tillfällen kallat till mig Ivos generaldirektör och efterlyst en åtgärdsplan för att se till att vi får ökad effektivitet och ökad tydlighet om vad som krävs så att man som verksamhet kan göra rätt från början när man söker den här typen av tillstånd.

Det är också viktigt att understryka, eftersom det förekommer en del missuppfattningar där ute, att för nya verksamheter krävs det enbart en plan för lokaler, personal och utrustning i ansökan till Ivo. Man behöver inte ha allt på plats, såsom drivandet av kostnader. Det finns inte ett krav på att man ska ligga ute med de här kostnaderna, och det kan vara bra att veta att det förhåller sig på det sättet.

Löneskilnader mellan kvinnor och män

Anf. 71 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag vänder mig till arbetsmarknadsminister Johan Britz.

I onsdags höll vi kvinnoriksdag här. Vi konstaterade som alltid att kvinnor som grupp fortfarande tjänar mindre än män som grupp, alldeles oavsett vilken utbildning de har, vilken etnicitet de har och var de bor i landet. Vi har undersköterskor, barnskötare och vårdbiträden som betalar välfärden med sina kroppar, med sin hälsa och framför allt med sina löner.

Att som Johan Britz säga att det är parterna som har ett ansvar håller inte längre. Vänsterpartiet tycker att vi till exempel ska genomföra ett kvinnolönelyft på 30 miljarder över tio år för att stärka kvinnodominerade yrken och minska lönegapet.

Om den här regeringen – mot alla odds, ska väl tilläggas – får förnyat förtroende, vad är den beredd att göra för att bryta den strukturella värdediskrimineringen av kvinnors arbete? När ska kvinnor få uppleva ekonomisk jämställdhet?

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Det här är mycket angeläget. Det är en fråga som vi har kämpat med under många år. Den oförklarade löneskilnaden i Sverige uppgår i dag till någonstans strax under 5 procent. Det är oacceptabelt, men den har sjunkit. Den har minskat över tid, vilket är väldigt positivt.

Steg för steg behöver vi vidta åtgärder som säkerställer att män och kvinnor värderas lika, eller i alla fall inte olika på grund av sitt kön, på den svenska arbetsmarknaden.

Men jag vill samtidigt varna för att ge sig in i den svenska lönebildningen. Den svenska modellen har tjänat oss väldigt väl, men det är inte ett smörgåsbord där man kan säga: ”Vissa saker gillar vi, och vissa saker gillar vi inte.” Vi behöver låta parterna hantera den här frågan, men vi ska inte vara tysta. Det är viktigt.

Det kommunala vetot

Anf. 73 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! Det kommunala vetot, den svenska principen om lokalt inflytande över den egna närmiljön – ja, regeringen är tydlig med att vetot för vindkraft är viktigt. Bra! Det tycker vi i Centerpartiet också.

Samtidigt vill regeringen upphäva det kommunala vetot för uranbrytning, en verksamhet som påverkar kommuninvånare väldigt mycket mer. Enorma ingrepp, motsvarande halva Öland, ska en kommun inte få bestämma om. Men för enskilda vindkraftverk ska vetot finnas kvar, anser regeringen.

I båda fallen handlar det om energiförsörjning. Vill Johan Britz förklara logiken i detta för till exempel

jämtar och västgötar – varför kommunalt veto för vindkraft men inte för uranbrytning?
(Applåder)

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Jag tycker att det är viktigt att vi diskuterar den här frågan. Frågor som rör hur vi använder vår mark och vår natur är det viktigt att vi diskuterar, både lokalt och nationellt.

Men frågan om kärnkraft är på ett sätt lite speciell. På vissa platser i Sverige finns det möjlighet att använda uran från saker och ting som vi har tagit upp i andra sammanhang. Det har varit förbjudet. Det tycker vi var dumt. Det är bättre att vi använder det uran som vi kan få upp ur våra marker.

Vi har världens bästa och strängaste miljöregler i det här landet. Vi ska inte vara rädda för att använda de resurser som finns i vårt land för klimatets skull, för konkurrenskraftens skull och för vårt energiberoendes skull.

Åtgärder för att nå klimatmålen

Anf. 75 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! I förra veckan fick vi äntligen ta del av regeringens styrmedelsutredning med åtgärder för att vi ska kunna nå klimatmålen till år 2030.

Många av oss har länge vetat att det inte kommer att räcka med elektrifiering för att kunna nå 2030-målen. Utredningen presenterar också en lista på åtgärder som behövs.

Regeringen var dock snabbt ute och underströk att man inte vill genomföra utredningens förslag. Vikarierande klimat- och miljöminister Britz kallade utredningen en återvändsgränd och pekade på elektrifiering som den enda åtgärden.

Vi vet att enbart elektrifiering inte räcker. Därför vill jag fråga ministern om det finns några andra förslag än elektrifiering som regeringen vill gå vidare med för att nå klimatmålen till 2030.

(Applåder)

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Elektrifieringen i Sverige har gått för långsamt. Det finns lite olika skäl till det – jag beskrev i ett tidigare inlägg synen på el, användningen av el och produktionen av el. En annan sak som har påverkat detta är att vi har byggt ut laddinfrastrukturen för långsamt. Under den här mandatperioden har vi fördubblat antalet laddpunkter i Sverige.

Det viktiga vi kan göra nu är att säkerställa att någon som ska byta bil – eller för den delen lätt lastbil eller lastbil – väljer ett eldrivet fordon, för då kommer omställningen att öka.

Det är inte så att någon blir lyckligare av att vi höjer priset för dem som i dag har en dieselbil eller en bensinbil, för även om vi höjer priset som Miljöpartiet vill kan de inte välja att i stället tanka den bilen med el.

Därför är det viktigt att vi säkerställer detta. Vi får återkomma med fler åtgärder för att accelerera elektrifieringen, som tyvärr har dragit ut för mycket på tiden.

Sveriges roll i Nato

Anf. 77 KATARINA TOLGFORS (M):

Fru talman! Natos toppmöte i Helsingborg blev en viktig framgång för alliansen och för Sverige som värdland. Mötet visade på enighet om det kollektiva försvaret, det fortsatta stödet till Ukraina och behovet av att möta de säkerhetspolitiska utmaningar som Europa står inför.

Sedan Sverige blev medlem i Nato har vi snabbt etablerat oss som en aktiv och konstruktiv allierad. Vi bidrar till säkerheten i vårt närområde genom våra militära förmågor, vårt stöd till Ukraina och vårt engagemang i alliansens gemensamma arbete. Det är också glädjande att USA:s utrikesminister Marco Rubio har lyft fram Sverige som en framstående och pålitlig partner inom Nato.

Fru talman! Min fråga till utrikesministern är därför: Hur avser regeringen att bygga vidare på framgångarna från toppmötet i Helsingborg och stärka Sveriges roll som säkerhetsskapande och ledande partner inom Nato?

Anf. 78 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tackar Katarina Tolgfors för den viktiga frågan.

Nu har vi kommit hem, sa statsministern när vi gick med i Nato. Det var väldigt fint att vi kunde samla alla våra 32 allierade hemma i Sverige, till och med hemma i Skåne.

Sverige har på kort tid intagit en väldigt aktiv och självklar roll i Nato. Vi bidrar på alla möjliga sätt, vilket också uppmärksammas. Det är mycket glädjande. Inte minst lyfter man nu fram den tillgång som Sverige har i försvarsindustrin.

Det här tror jag kommer att fortsätta diskuteras på toppmötet i Ankara. Det möte som vi hade i Helsingborg var ett viktigt förberedande möte, där vi tog viktiga steg inför toppmötet i Ankara.

Det är nu viktigt att vi visar sammanhållning i alliansen. Det är också viktigt i vår motverkan av Ryssland. Det var vår målsättning, och vi lyckades verkligen med det.

Arbetslösheten

Anf. 79 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Statsministern har sagt att en regering bland annat ska utvärderas utifrån hur den lyckas pressa tillbaka arbetslösheten. Arbetsmarknadsministern fick den konkreta frågan om han anser att

regeringen har lyckats med det. På den frågan svarade arbetsmarknadsministern ja. Men det stämmer ju helt enkelt inte. Under den här mandatperioden har vi fått 100 000 fler arbetslösa människor i det här landet. Nästan var fjärde ung människa saknar ett arbete att gå till. Jag tänker lite extra på alla de unga som nu lämnar gymnasie- eller högskolestudier för att komma rakt ut i arbetslöshet, trots att de gjort allt rätt.

Vi socialdemokrater har gång på gång lagt förslag på riksdagens bord, men varje gång har regeringen sagt nej. Samtidigt som arbetslösheten är rekordhög gör regeringen i praktiken ingenting för de här grupperna.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om han står fast vid sitt uttalande att arbetslösheten har sjunkit under den här mandatperioden och vad hans svar är till alla Sveriges unga, som nu blir arbetslösa.
(Applåder)

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det här är ett mycket angeläget ämne som vi brukar diskutera i den här kammaren. Jag är väldigt glad för att vi fortsätter göra det.

Andelen inskrivna på Arbetsförmedlingen har gått ned. Är vi nöjda med det? Nej. Behöver vi göra mer? Sannolikt. Är vi på rätt väg? Ja. Har vi bekämpat en utdragen lågkonjunktur? Ja. Har vi sett till att människor fått mer pengar i plånboken? Ja.

Ser vi till att de som går en utbildning också går en utbildning som leder till jobb? I större utsträckning än tidigare. Behöver vi göra mer där? Ja. Det är viktigt att de som går en utbildning får jobb efter utbildningen.

Då behöver vi förändra vårt utbildningssystem. Det är för många som läser teoretiska program på gymnasiet och för få som läser yrkesprogram på gymnasiet. Det är också i dag för många som läser högskoleutbildningar på områden där arbetsmarknaden är mycket svag. Det här behöver vi göra någonting åt, och det kommer vi att fortsätta med under nästa mandatperiod. Men arbetet har påbörjats.
(Applåder)

Antalet statligt anställda

Anf. 81 MARTIN WESTMONT (SD):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till arbetsmarknadsminister Johan Britz.

I vårt grannland Finland minskar antalet statliga anställningar. I Sverige ser vi i stället att antalet anställda i statlig sektor hela tiden ökar. Jag ställer mig frågan: Är det inte något som är fundamentalt fel i det svenska systemet när statsapparaten hela tiden växer?

Fru talman! Jag kan förstå att Socialdemokraterna är förtjusta i att anställa massor av människor i offentlig sektor för att på så sätt få ned arbetslöshetssiffrorna. Men hur ser den liberala tanken ut om en stat som aldrig slutar att växa? Ser arbetsmarknadsministern samma problematik som Sverigedemokraterna? Delar

statsrådet målsättningen att den statliga verksamheten ska effektiviseras i Sverige, precis som i Finland, och att antalet statligt anställda ska minska?

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar Martin Westmont för frågan.

Vi ska hela tiden fortsätta att effektivisera staten och den offentliga sektorn. Det är mycket som behöver göras på det området. En hel del görs i dag, och en hel del kan göras bättre. Det finns också en hel del saker som man kanske skulle behöva prioritera bort.

Vad gäller antalet anställda i staten har jag inget klart besked att komma med. Jag kan tänka mig att vi är överens om att vi behöver något fler poliser och militärer i Sverige. Men jag tror att vi också kan vara överens om att vi kanske behöver något färre i andra yrkesgrupper, så att vi får en effektiv stat. Antalet anställda i staten spelar roll på totalen, men det viktiga är om de gör bra saker för Sverige. Om så är fallet är mitt svar: Ja, då ska de vara anställda i staten.

Handelspolitiken och de svenska företagens villkor

Anf. 83 OSKAR SVÄRD (M):

Fru talman! Sverige är ett exportberoende land där jobb, investeringar och tillväxt i hög grad är beroende av goda villkor för handel och företagande. I en tid präglad av ökad internationell konkurrens, handelshinder och ekonomisk osäkerhet är det viktigt att svenska företag ges goda förutsättningar att växa, exportera och anställa fler.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet: Vilka åtgärder avser regeringen att vidta inom handelspolitiken för att stärka företagens konkurrenskraft och tillväxtpöjligheter i Örebro län och i Sverige som helhet?

Anf. 84 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar Oskar Svärd för den här mycket viktiga frågan. Man kan känna sig trygg med att vi i den här regeringen gör allt vi kan för att svenska företag, oavsett om de kommer från Örebro län eller från övriga Sverige, enklare och billigare ska kunna exportera sina produkter och tjänster till andra kontinenter och länder.

Vi gör dock inte detta i medvind. Vi vet vilken handelspolitik Vita huset bedriver, men i ärlighetens namn driver många partier här hemma i Sverige en politik som ligger väldigt nära Donald Trumps handelspolitik. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har röstat emot i princip vartenda frihandelsavtal de senaste 25 åren. Man var väldigt nära att fälla det stora Mercosuravtalet med flera sydamerikanska länder. Det hade förhandlats i 27 års tid, och det antogs med bara några rösters marginal. Socialdemokraterna stod inte bakom frihandelsavtalet med Kanada till exempel.

Vi gör allt vi kan för att Örebro företag ska kunna exportera billigare och enklare, men vi gör det i motvind.

(Applåder)

Utvisning av barn

Anf. 85 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Vi har i veckor och månader sett svenska folket ställa sig upp och protestera mot de tonårsutvisningar som bland annat regeringens beslut om att avskaffa särskilt ömmande omständigheter har lett till. Nu har vi fått ett nytt förslag från regeringen som handlar om att barn till föräldrar som blir av med jobbet kan bli av med rätten att leva här hos sina föräldrar.

Jag vill fråga utrikesministern, som svarar på allmänpolitiska frågor i dag, hur regeringen egentligen har tänkt när man säger att man ska stoppa utvisningar av folks 18-åringar men öppnar dörren för att skicka ut folks minderåriga barn.

Anf. 86 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Den här regeringen fick ett mycket tydligt uppdrag när den tog över efter en regering där Miljöpartiet ingick och som över huvud taget inte tog ansvar för integrationen i Sverige. För att vi ska kunna få alla barn att verkligen komma in i samhället och bli sitt allra bästa jag måste vi ha ordning på invandringen. Det har vi tyvärr inte haft.

Nu har vi tagit oss an den uppgiften, men det är också väldigt viktigt för den här regeringen att människor som sköter sig ska få en chans att stanna här. Det är också därför vi har enats om att göra förändringar i den lagstiftning som vi har ärvt och som har slagit stenhårt mot de tonåringar som drabbats av tonårsutvisningar. Finns det andra fall där det riskerar att bli orimligt kommer vi naturligtvis att titta på det också. Men vår målsättning är glasklar: Alla barn som växer upp här ska få en riktig chans, och det fick de inte med Miljöpartiet i regeringen.

Medel till Islamiska Shiasamfunden i Sverige

Anf. 87 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Min fråga går till socialministern.

Förra året stoppade Myndigheten för stöd till trosamfund stödet till Islamiska Shiasamfunden i Sverige efter att det konstaterats att den största moskén inom Islamiska Shiasamfunden i Sverige, Imam Ali Islamic Center, samverkat med regimen i Iran för att bedriva säkerhetshotande verksamhet mot Sverige och mot personer i den iranska diasporan.

Nyligen beslutade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor att bevilja Islamiska Shiasamfunden i Sverige 848 000 kronor i offentliga medel. Det är oklart vilka omständigheter som har förändrats sedan den tidigare bedömningen.

Anser socialministern att det är lämpligt att offentliga medel delas ut till organisationer med så nära band till regimen i Iran?

Anf. 88 Socialminister JAKOB

FORSSMED (KD):

Fru talman! De nya villkoren för bidragsgivning som vi är överens om med Sverigedemokraterna, som vi är brett överens om i kammaren, är viktiga. De ger myndigheterna bättre verktyg att neka bidrag till organisationer eller trossamfund som inte lever upp till kraven.

Ledamoten nämner ett samfund som fick avslag från Myndigheten för stöd till trossamfund, och man har också fått avslag i handläggning och beslut från nuvarande myndighet.

Sedan har det avslaget överklagats. Överklagan har hanterats i första instans, där beslutet stod fast. Sedan har det beslutet återigen överklagats.

Under tiden som processen pågår säger bestämmelserna, mot bakgrund av olika rättssäkerhetskrav och annat, att utbetalningarna fortsätter till dess att det finns lagakraftvunna beslut i den högsta aktuella instansen. Det är inte så att MUCF har gjort en annan bedömning än tidigare myndighet.

Avfallshantering och Arktis

Anf. 89 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Min fråga går till Sveriges utrikesminister.

Nu har vi fått en ny Arktisstrategi. Bra! Den nya strategin lyfter upp vikten av samarbete för ett fredligt, säkert och hållbart Arktis.

Jag har under ett par år varit särskild rapportör i det arktiska samarbetet gällande climate change and waste management. Det ser lite olika ut i arktiska länder när det kommer till sophantering. Vissa av oss får gott betyg, och andra får sämre betyg. Vi behöver också bli bättre på att nå ut till icke arktiska länder om att bli bättre på sophantering.

Sopor kan tyckas vara en liten fråga, men alla vet hur stor skada mikroplatser gör om mängden är stor.

Vilka initiativ kommer utrikesministern att ta för att vi ska bli bättre i Arktis och för att nå ut till icke arktiska länder så att de tar ett större ansvar för det avfall som påverkar Arktis?

Anf. 90 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tackar Alexandra Anstrell för en viktig fråga och för det arbete hon gör i olika Ark-tissamarbeten.

Frågan om nedskräpning i Arktis är viktig. Den adresserar vi också i strategin. Arktis är ett känsligt område och påverkas mycket av olika miljöförsämringar och klimatförändringar. Här måste vi arbeta tillsammans.

Vi hade ett möte mellan de sju arktiska länderna – Ryssland exkluderat – i Helsingborg. Vi konstaterade

tillsammans att vi vill intensifiera samarbetet, och det är jag övertygad om att vi kommer att fortsätta att göra.

Precis som vi säger i strategin måste vi i större utsträckning försöka nå ut till andra länder. Det är ofta från andra länder som nedsmutsningen kommer – precis som vi vet att mycket av det som vi tar hand om på den svenska västkusten kommer från andra länder.

Det här är en global fråga, och därför jobbar regeringen också globalt när det gäller miljö- och klimatfrågor.

Samarbetet med Danmark

Anf. 91 MARIE-LOUISE HÄNEL
SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går också till utrikesminister Maria Malmer Stenergard.

Vi befinner oss nu i en orolig geopolitisk tid, och det händer mycket i vår omvärld. Sverige påverkas av det hela tiden. Häromdagen fick vi beskedet att Danmarks regering äntligen har bildats. Det är positivt att det arbetet är färdigt, framför allt för danskarna.

Vi jobbar ju mycket med Danmark i frågor om utrikeshandel, export, försvarssamarbete och pendling över Öresundsregionen. Hur kommer vi att påverkas av den nya regeringen? Den är lite förändrad mot hur det har varit tidigare, och därför är jag nyfiken på om vi kommer att påverkas och om vårt samarbete kommer att förbättras.

Anf. 92 Utrikesminister MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Det finns ett speciellt band mellan Sverige och Danmark, och det känner inte minst jag som skåning. Vi har också under den här mandatperioden fördjupat samarbetet mellan Sverige och Danmark. Vi har uppdaterat Öresundsavtalet, som verkligen underlättar för de tiotusentals gränspendlare som varje dag tar sig över sundet.

Vi har också stått sida vid sida med Danmark när det gäller den svåra och skadliga retoriken från den amerikanska administrationen i fråga om Grönland. När det var som absolut tuffast i frågan kom min kollega Lars Løkke Rasmussen hit till Stockholm. Det tycker jag var fint, och jag är glad att få fortsätta arbeta med honom.

Vi fokuserar verkligen på samarbetet med Norden och de nordisk-baltiska länderna för att tillsammans stärka vår säkerhet. Där skiljer vi oss mycket från den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen där Tahiti var viktigare än Tallinn och där man i stort bara fokuserade på att försöka komma in i säkerhetsrådet. (Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.06 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

Välkomsthälsning

Anf. 93 TALMANNEN:

It is my great pleasure to welcome His Excellency Professor Doctor Numan Kurtulmuş, Speaker of the Grand National Assembly of Türkiye, and his delegation, who are in Stockholm on an official visit to Sweden at my invitation.

A warm welcome to the Swedish Parliament. (Applåder)

§ 7 Beslut om begäran om hänvisning av motion

Motion 2025/26:4194 Övergångsregler för medborgarskap – en ny omröstning (väckt enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av en händelse av större vikt) av Annika Hirvonen m.fl. (MP)

Talmannen meddelade att kammaren hade att pröva om motionen skulle läggas till handlingarna eller om frågan om motionen skulle få väckas skulle hänskjutas till konstitutionsutskottet för avgörande.

Talmannen meddelade att Annika Hirvonen med flera (MP) hade lämnat in en motion med återopande av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt denna bestämmelse fick motioner med anledning av en händelse av större vikt väckas gemensamt av minst tio ledamöter om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under allmänna motionstiden eller någon annan motionstid i 9 kap. riksdagsordningen. Motionen hade bordlagts vid sammanträdet den 1 juni.

Motionen innehöll ett yrkande om att riksdagen skulle anta förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som innebar att anmälningar och ansökningar om medborgarskap och överklaganden av sådana beslut skulle bedömas utifrån nu gällande regler.

Talmannens bedömning var att motionen inte kunde väckas med stöd av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt 11 kap. 7 § riksdagsordningen förelåg därmed hinder mot att hänvisa motionen till utskott. De närmare skälen för det hade utvecklats i ett talmansanförande i samband med kammarens överläggning i frågan.

Talmannen hade föreslagit att motionen skulle läggas till handlingarna.

Annika Hirvonen (MP) hade begärt att frågan om huruvida motionen skulle få väckas skulle hänskjutas till konstitutionsutskottet för avgörande.

Votering:

305 för talmannens förslag

44 för Annika Hirvonens förslag
Kammaren biföll talmannens förslag. Motionen lades till handlingarna.

Partivis fördelning av rösterna:

För talmannens förslag: 106 S, 70 SD, 66 M,
24 C, 1 V, 19 KD,
16 L, 3 -

För Annika Hirvonens förslag: 20 V, 18 MP, 6 -

§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UFöU3 Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland

Punkt 1 (Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland)

1. utskottet

2. mot. 2025/26:4120 av Lorena Delgado Varas m.fl.
(-)

Votering:

344 för utskottet

5 för mot.

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 70 SD, 66 M, 24 C, 21 V,
19 KD, 18 MP, 16 L, 4 -

För mot.: 5 -

§ 9 § (forts. från § 5) Verksamheten i Europeiska unionen under 2025 (forts. UU10)

Anf. 94 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! I dag behandlar vi regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2025. Det gångna året har tydligt visat varför det europeiska samarbetet är så viktigt. Europa står inför den största säkerhetspolitiska utmaningen sedan andra världskriget. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina fortsätter, den regelbaserade världsdordningen utmanas och auktoritära krafter försöker flytta fram sina positioner. I ett sådant läge behöver Sverige och Europa mer samarbete, inte mindre.

För oss kristdemokrater är EU ett samarbete mellan fria demokratier som tillsammans kan skapa fred, säkerhet och välstånd. Det är också utifrån dessa värden vi ska bedöma unionens utveckling. Under 2025 har EU fortsatt att stödja Ukraina politiskt, ekonomiskt och militärt. Sverige har varit en drivande kraft för skärpta sanktioner mot Ryssland och Belarus. Det är rätt väg att gå. Ryssland måste förstå att aggression får konsekvenser och att Europas stöd till Ukraina kommer att bestå så länge det krävs. Ukrainas kamp är inte bara en kamp för det egna landets frihet utan även en kamp för Europas säkerhet och för internationell rätt.

Herr talman! EU-utvidgningen är kanske den viktigaste strategiska investeringen för Europas framtid. Länderna på västra Balkan, liksom Ukraina och Moldavien, måste få veta att dörren till den europeiska

gemenskapen står öppen. Men utvidgningen får aldrig bli en genväg. Den måste bygga på reformer, respekt för rättsstatens principer och uppfyllandet av medlemskapskriterierna. Just därför är det viktigt att EU fortsätter att kombinera ett tydligt stöd till kandidatländerna med tydliga krav. Några av oss som nyligen besökte Ukraina fick återigen höra från civilsamhällets aktörer hur viktigt det är att man håller kraven tydliga.

När länder genomför reformer och stärker demokrati och rättsstat ska de också mötas av framsteg i processen. Det är så vi bygger ett starkare och mer sammanhållet Europa.

Herr talman! En tredje fråga gäller demokratin och rättsstaten. EU är mer än en marknad och mer än bara ett ekonomiskt samarbete. Unionen bygger på värden: människovärde, frihet, demokrati, rättsstat och respekt för mänskliga rättigheter. I en tid då dessa värden utmanas både inom och utanför Europa måste EU stå upp för dem med större tydlighet. Det gäller i relation till Ryssland och Belarus, och det gäller i relation till Kina. Men det gäller också inom unionen. EU:s trovärdighet bygger på att samma principer gäller för alla medlemsstater.

Europa behöver också stärka sin konkurrenskraft. Vi måste minska regelkrångel, fördjupa den inre marknaden och skapa bättre förutsättningar för innovation och företagande. Ett starkt Europa behöver en stark ekonomi. Bara så kan vi finansiera vårt försvar, vår säkerhet och den gröna och digitala omställningen.

Samtidigt måste vi hålla fast vid subsidiaritetsprincipen. EU ska fokusera på de frågor som bäst löses gemensamt och undvika att detaljstyra sådant som medlemsstaterna själva hanterar bättre.

Herr talman! Sverige har mycket att vinna på ett EU som är starkt där det behövs och återhållsamt där det så ska vara. Vi behöver ett EU som stärker Europas säkerhet, står upp för demokratin, stöder Ukraina och håller dörren öppen för nya demokratier som vill bli en del av den europeiska gemenskapen.

Det är därför välkommet att utskottet betonar vikten av fortsatt stöd till Ukraina, en trovärdig utvidgningspolitik och försvaret av unionens grundläggande värden.

Med detta yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i betänkande UU10 i dess helhet.
(Applåder)

Anf. 95 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Det är ändå rafflande när man tänker på att det bara har gått knappt ett och ett halvt år med den nya världsordning som vi har i dag!

Det är en världsordning där störst går först och där vissa, exempelvis Trump och company, tar sig rätten att agera efter vad som just för dagen verkar lockande. Ryssland låter sitt storhetsvansinne blomstra, och i bakgrunden finns den, kanske, stora vinnaren: den långsiktiga strategen Kina.

I det sammanhanget bör vi i Sverige återigen sända en tacksamhetens tanke till de kloka personer som lade grunden till det mycket långsiktiga fredsprojekt som i

dag är världens största frihandelszon och vårt hem – EU.

Sedan kan man naturligtvis bli galen på att EU kan vara en tungstyrd byråkrati. Ibland måste demokrati få ta tid. Men samtidigt måste EU utåt lära sig att agera inte bara snabbare, utan också väldigt mycket snabbare, för att stå upp för demokratin, rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och vår säkerhet.

De senaste åren har gång på gång visat problemet att EU inte klarar just detta – att agera snabbt. Det handlar om Iran 2022. Terrorstämplingen av IRGC borde ha gått att få fram tämligen omgående. Det handlar också om den oacceptabla utvecklingen i Gaza som följde efter Hamas fullständigt horribla attack på Israel i oktober 2023. Här borde EU snabbt ha klarat av att tänka flera saker samtidigt: Ja, Israel har rätt att försvara sig, och gisslan måste släppas omedelbart. Men sättet som Israel sedan agerade och fortfarande agerar på är oacceptabelt, och därför bör associationsavtalet frysas. Och hur lång tid tog det inte att ens börja tänka sig att använda de frysta ryska tillgångarna till stöd för Ukraina!

Det mest flagranta har nog ändå varit hur en enda person, Ungerns Orbán, under så lång tid kunde hindra EU när det gällde just stödet till Ukraina och att dra ut på möjligheten att låta Ukraina och Moldavien påbörja processen att bli medlemmar i EU. Nu är det tack och lov slut på den blockeringen.

Att utvidgningen får fortsätta, inte bara med Ukraina och Moldavien utan även med västra Balkan, där exempelvis Albanien och Montenegro just nu tar stora kliv i sin EU-anpassning, är superviktigt för vår säkerhet men också för vår konkurrenskraft. Här ska regeringen ha en eloge, då jag vet att den ligger på för detta.

Det är viktigt att vi för Sveriges del fortsätter att se till att processen går framåt. Vi ska både ställa krav på att kandidaterna uppfyller det som krävs och heja på och stötta där vi kan.

Det är ett grundläggande systemfel när en enda person kan blockera hela EU och det krävs att landet i fråga har ett val som innebär att personen blir utbytt för att EU ska kunna fortsätta sitt arbete. Vi i Centerpartiet har därför under ett par år drivit på för att det i större utsträckning ska räcka med en majoritet när det kommer till utrikesbeslut i stället för att som i dag ställas krav på total enighet.

I den nya världsordningen blir EU:s samlade konkurrenskraft och möjlighet att på olika sätt försvara vår säkerhet alltmer avgörande. Men samtidigt som de maktgalna gubbarna i de självutnämnda stormakterna ägnar sig åt att dela upp världen sinsemellan sker klimatförändringarna. De går inte att vifta bort.

Det blir därför allt viktigare att se att detta hänger ihop – konkurrenskraft, säkerhet och klimat – och att agera utifrån detta. Svenska och europeiska företag behöver göra mer för att se till att både de själva och deras underleverantörer har goda arbetsvillkor, respekterar mänskliga rättigheter och tar ansvar för miljö- och klimatpåverkan.

Det bör vara självklart att den som ska sälja varor i EU ska följa samma villkor som våra företag behöver göra. Det gynnar såväl EU:s som företagens konkurrens och principerna om hållbarhet och mänskliga rättigheter, som vi måste stå upp för vid varje tillfälle som ges.

Vi kan inte bara ställa krav på företagen, utan samma konsekventa tanke måste också gälla medlemsländerna själva. Vi har infört ett demokratilås, det vill säga att ett medlemsland inte får några EU-medel om det bryter mot exempelvis mänskliga rättigheter. Det är bra, och detta bör användas konsekvent.

Vi skulle också behöva införa ett klimatlås, det vill säga att EU-medel inte heller ska betalas ut om ett land inte arbetar mot målen och medvetet bryter mot de regler vi tillsammans har satt upp gällande miljö och klimat.

Klimat, konkurrenskraft och säkerhet hör ihop. Det har väl aldrig varit så tydligt som när det kommer till energiförsörjning och transport inom EU. Det är fortfarande svårt att få sanktionerna mot rysk gas att fungera på sina håll eftersom EU-länderna är så pass beroende av detta. Lägg till detta krisen runt Hormuzsundet!

EU är alltför beroende av import, energi, el och transport. Vi måste få det till ett oberoende; det är nödvändigt. Det kräver innovationskraft, enklare regler för företag så att de kan växa och snabbhet i beslut. Det kräver också att alla medlemsländer följer de sanktioner som vi kommit överens om.

Det går inte att prata om EU utan att prata om de människor som söker sig till EU för att få arbete eller för att de är på flykt från krig och olika former av förtryck. Migrationspakten träder i kraft nästa vecka. Centerpartiet har stått bakom principen om pakten, då det har varit viktigt att få till en uppgörelse mellan länderna och ett samarbete för migration, inte minst för att värna den fria rörligheten inom EU.

Det finns dock saker som vi behöver ser över så att det hela inte får motsatt effekt. En sådan sak är villkoren i de så kallade återvändandehubbarna. Det handlar om hur barn och barnfamiljer behandlas och om hur vi ska säkra rättssäkerheten för hbtqi-personer som kommer från länder som anses som ”säkra”. Med de starka högvindar som blåser både i Sverige och i EU, där utvisningar sätts före rättssäkerhet och sans, är risken att många människor kommer att fara illa.

Klimatförändringarna i kombination med konflikter och minskat bistånd kommer med all säkerhet att leda till ökad migration i världen. Många fler kommer att knacka på EU:s dörr. Jag har frågat det förut och frågar igen: Vad har vi för plan för hur detta ska hanteras? Och då menar jag på ett sätt som är både tydligt och humant.

Migration och bistånd hänger ihop, men kanske inte på det sätt som regeringen gärna vill: att kunna använda bistånd, såväl det svenska som EU:s, till att betala länder som Somalia och Afghanistan för att kunna utvisa dem som vi ser som oönskade. Bistånd bidrar till stabilitet, bättre hälsa, demokrati och minskad

fattigdom. Men det omvända gäller också. Minskat bistånd leder till ökad migration, risk för smittspridning och fler konflikter.

Just nu minskar biståndet i världen mycket och i snabb takt. Desto viktigare blir då EU:s roll eftersom EU nu är världens största biståndsgivare. Därför måste vi säkra upp så att en tillräckligt stor del av EU:s bistånd sträcker sig över de mest utsatta delarna i världen, exempelvis länder i Afrika och Mellanöstern som direkt påverkar EU.

Låt mig avsluta med några ord om den så kallade MFF:en, EU:s långtidsbudget, det vill säga de ramar som kommer att gälla för perioden 2028–2035. Här står vi i princip bakom den svenska traditionen om budgetrestriktivitet, det vill säga att budgeten inte ska bli större än i dag utan i första hand prioriteras och omprioriteras utifrån de behov som finns – med ett undantag: Ukraina. Är det så att vi behöver stötta upp med extra lån för att ge det långsiktiga stöd som Ukraina behöver för att kunna stå upp mot Ryssland och för allas vår demokrati, och sedan också till återuppbyggnad, ska vi inte tveka att låna de medel som krävs.

I övrigt vill vi från Centerpartiet trycka på tillräckliga satsningar på klimat och energi samt på att värna biståndet i EU. Som sagt är EU Sveriges absolut viktigaste utrikespolitiska arena och kommer att bli ännu viktigare i den nya världsordning som just har börjat.

Jag yrkar bifall till vår reservation nummer 3 om att införa ett klimatlås.
(Applåder)

Anf. 96 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Vi är några ledamöter i riksdagen som kommer att åka till Armenien för att vara valobservatörer där. De har ju parlamentsval på söndag. Jag kommer därför att försöka hålla mig lite kort i detta anförande.

Låt mig inleda med att säga att den övergripande slutsats man kan dra av Europasamarbetet, egentligen sedan Maastrichtfördraget och framåt, är att varje stor kris eller utmaning som Europa tvingas hantera leder till att Europasamarbetet fördjupas på ett eller annat sätt. Det kommer nya institutioner, nya mekanismer och nya stödpaket. Samarbetet fördjupas.

Den stora migrantkrisen 2015 ledde fram till att vi fick det asylpaket som nu implementerats. Ukrainakriget har lett fram till ett omfattande samarbete för att stödja Ukraina. Pandemin ledde fram till nya samarbeten i Europa. Klimatkrisen har lett fram till olika typer av lagstiftningar och direktiv. Finansskrisen, den som började med en bolånekris i USA och sedan spred sig över till Sydeuropa – särskilt Grekland drabbades hårt för 15 år sedan – ledde fram till att vi fick bankunioner, stabilitetspakter och allt möjligt.

Varje utmaning Europa står inför leder till att Europasamarbetet fördjupas. Det är fullt logiskt eftersom vi sitter i samma båt. Inget land som i dag är globaliserat och öppet – jag tänker särskilt på den fria rörligheten inom Schengen – har kapacitet att lösa alla sina utmaningar självt. Det går liksom inte. Därför bör Sverige

agera för att vara medlem i så många olika konstellationer och institutioner som möjligt inom EU.

Det stora som återstår för Sverige, herr talman, är att också ansluta sig till den gemensamma valutan, euron. Det är nästa stora steg för Sverige. Vi liberaler har argumenterat för detta mycket länge. Det skulle vara bra för Sverige, för våra företag, för vår handel, för våra konsumenter och så vidare.

Det andra jag vill ta upp, herr talman, rör Ukraina. Matilda Ernkrans sa något viktigt tidigare i debatten, egentligen det viktigaste i hennes anförande, nämligen att man nu så fort som möjligt borde öppna några nya kluster, alltså kapitel, i anslutningsförhandlingarna med Ukraina.

Ukraina ansökte om medlemskap i Europeiska unionen bara några dagar efter den fullskaliga ryska invasionen i februari 2022. Sedan har man tröskat detta framåt. För Sveriges del, herr talman, tog det fyra år av förhandlingar att bli EU-medlem. I Kroatiens fall tog det tio år. Ingen vet hur lång tid det kommer att ta för Ukraina. Man behöver anpassa lagstiftning, stärka rättsstaten, bekämpa korruption och reformera en rad olika sektorer, dessutom mitt under brinnande krig. Ukraina har dock gjort enorma insatser.

Här vill jag också särskilt betona, herr talman, att det enda som kan gälla i detta är ett fullvärdigt EU-medlemskap för Ukraina – inte bara därför att det vore en orimlig signal till ukrainarna om vi skulle hitta någon sorts halvmesyr där de bara blir medlemmar till hälften utan också därför att med det vi ser Ukraina göra i fråga om utveckling, innovation och så vidare vore det rent av dumt om resten av Europeiska unionen sa: Nej, vi vill inte ha med er fullt ut.

Detta är ett land som i dag har Europas starkaste armé. Detta är ett land där praktiskt taget hela befolkningen vill gå den här vägen. Man vill vara en del av Europa. Jag upplever att många länder har fel perspektiv på Ukraina, herr talman, när man bara ser olika typer av risker med exempelvis den ukrainska jordbrukssektorn och vill ha mer regleringar och begränsningar gentemot landet. Tvärtom ska man se att Ukraina har oerhört mycket att bidra med. Det vore dumdrigt att inte nu agera för att Ukraina verkligen ska bli fullvärdig medlem.

Till det ska sägas att vi har en mycket mer jämlik relation mellan Europa och Ukraina än vad många människor tror – det är min bild. Många betraktar fortfarande Ukraina som bara en mottagare av ekonomiskt och militärt stöd från andra länder, men så är det ju inte.

När vi såg att Iran började skjuta en massa drönare mot Gulfstaterna var det Ukraina som var där och hjälpte Gulfstaterna med hur man ska hantera dessa drönare. Det är ju erfarenheter Ukraina har från det krig som Ryssland har startat.

Den innovation vi ser på det försvarstekniska området när det gäller drönarteknik, luftförsvar och mycket annat är enorm i Ukraina. Det kommer att vara en jättefördel om kriget sprids vidare, om Ryssland för

kriget upp mot våra breddgrader, att med den ukrainska tekniken kunna hjälpa de baltiska länderna.

Ukraina är en fjärdedel av Ryssland till invånarantalet. Sverige är bara en fjärdedel av Ukraina. Vi är alltså ungefär en sextondel av Ryssland, och Finland är bara hälften av Sverige. De baltiska länderna är ungefär en tredjedel av Finland. Det är jättesmå länder i sammanhanget, och Ukraina visar verkligen vägen i detta.

Vi måste också, herr talman, fundera över vilken beredskap Europa och Europeiska unionen har i händelse av att det ryska systemet kollapsar. Nu går den ryska ekonomin väldigt dåligt. Det går dåligt på slagfältet. Det finns en betydande kritik mot diktator Vladimir Putin. Han håller makten med massiv repression. Om ytterligare förvecklingar leder till att den ryska ekonomin helt enkelt kollapsar inom några år kommer den att dra med sig Alexandr Lukasjenko och Belarus i fallet. Vi kan få en jätteomvälvning i Östeuropa inom några år. Har Europeiska unionen, Sverige, Nato och så vidare beredskap för att hantera en sådan situation? Vi vet inte.

Det är möjligt att det ryska systemet överlever länge. Den romanovska tsarätten styrde Ryssland i nästan exakt 300 år. Därefter styrde kommunisterna Ryssland i drygt 70 år, och nu har Vladimir Putin styrt i snart 25 år eller något i den stilen. Men det ryska imperiet kan också falla snabbare än vi tror.

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 97 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande om verksamheten i EU under förra året. Det är en debatt som brukar kunna vara ganska vid. Det finns många frågor att lyfta, men fokus på Ukraina är förstas givet även i årets debatt.

Låt mig börja med ett fundament. Europeiska unionen är i sin kärna ett fredsprojekt. Efter två världskrig valde Europas länder samarbete framför konflikt. Genom ekonomisk integration, politisk dialog och gemensamma institutioner skapades ett system där krig mellan medlemsstaterna blev otänkbart. Det är ingen liten prestation. Tvärtom är det en historisk framgång som vi inte får ta för givet.

EU har fortsatt att visa sin styrka i en tid präglad av kriser. Under de senaste åren har unionen agerat samlat i stödet till Ukraina, i hanteringen av pandemins efterverkningar och i arbetet för att stärka Europas ekonomiska motståndskraft. Det är ett bevis på att EU fungerar och att EU behövs. Samtidigt innebär lojalitet med EU-projektet inte en okritisk inställning. Tvärtom är det vår skyldighet att påtala brister och att bidra till att göra unionen bättre, starkare och mer rättvis.

En brist är att EU ännu inte fullt ut har lyckats stoppa importen av rysk fossil energi. Trots omfattande sanktioner fortsätter europeiska ekonomier direkt eller indirekt att vara beroende av rysk olja och gas. Detta är djupt problematiskt. Varje euro som går till rysk energiexport riskerar att bidra till finansieringen av Rysslands folkrättsvidriga krig i Ukraina.

Det här måste få ett slut. EU måste ta nästa steg, både genom att täppa till kryphål i sanktionerna och genom att accelerera den gröna omställningen. Att minska beroendet av fossil energi är inte bara en klimatfråga; det är en säkerhetspolitisk nödvändighet.

Klimatpolitiken är ett område där vi ser både framsteg och oroande tendenser. EU:s gröna giv har varit ett historiskt viktigt initiativ. Det har inriktats på klimatneutralitet och stärkt innovation, och man har visat globalt ledarskap. Men vi ser nu hur högerkrafter inom Europa försöker montera ned eller urvattna detta arbete. Klimatmål ifrågasätts. Miljölagstiftning försvagas. Kortsiktiga ekonomiska intressen tillåts gå före planetens och kommande generationers behov. Det är en farlig väg, för klimatkrisen tar inte paus för politiska svängningar. Tvärtom krävs mer samarbete, mer ambition och tydligare ledarskap. EU måste fortsätta vara en global kraft för klimatansvar. EU får inte backa undan.

Herr talman! Jag vill i år även lyfta fram EU:s roll i en alltmer komplex geopolitisk verklighet, inte minst i relation till Kina och den bredare globala utvecklingen. I dag ser vi hur Kina stärker sin position, inte bara ekonomiskt utan också geopolitiskt, ofta i samverkan med andra auktoritära stater.

Relationen mellan Kina och Ryssland har fördjupats, och det får direkta konsekvenser för Europas och Sveriges säkerhet. Trots att EU infört omfattande sanktioner mot Ryssland efter invasionen av Ukraina har Ryssland kunnat hålla sin ekonomi vid liv. En avgörande faktor är handeln med Kina. Ryssland exporterar stora mängder olja till rabatterade priser samtidigt som kinesiska aktörer förser Ryssland med tekniska komponenter – många med dubbla användningsområden – som stärker både industri och krigsmakt.

Det här är oacceptabelt. Därför menar vi att EU bör införa så kallade sekundära sanktioner riktade mot länder, företag och individer som bidrar till att kringgå sanktionerna eller direkt stödjer den ryska krigsekonomin. Sanktionerna måste vara effektiva, annars riskerar de att bara bli symbolpolitik.

Herr talman! En särskilt oroande utveckling ser vi i Hongkong. Det som en gång var ett relativt öppet och välfungerande finansiellt centrum står nu i allt högre grad under den kinesiska auktoritära statens kontroll. Rapporter visar att Hongkong i dag används som nod för att kringgå internationella sanktioner. Handeln med länder som Ryssland, Nordkorea och Iran fortgår trots tydliga internationella regelverk.

Exporten från Hongkong till Ryssland har ökat markant sedan invasionen av Ukraina 2022, och stadens ledning har öppet signalerat att man inte avser att följa sanktionerna. Det innebär att Hongkong i praktiken kan bidra till att förse Rysslands krigsmaskineri med komponenter som används i produktion av missiler och flygplan. I vissa fall rör det sig om varor som kan spåras till västerländska företag.

Det här visar på en allvarlig brist i dagens exportkontroller, inte minst när det gäller produkter med dubbla användningsområden. Sverige och EU måste

agera. Vi behöver skärpt lagstiftning, bättre kontrollmekanismer och ökad transparens.

Herr talman! Vi måste också blicka framåt. EU:s gröna omställning är avgörande, men den får inte bygga på nya beroenden eller på exploatering av människor och miljö i andra delar av världen.

Kina dominerar i dag marknaden för flera kritiska råvaror och teknologier som är nödvändiga för elektrifiering, såsom batterier, solceller och sällsynta jordartsmetaller. Det skapar ett strategiskt beroende som EU måste minska. Därför är det positivt att EU har inlett granskningar av kinesiska subventioner och arbetar med att stärka den egna produktionen. Men mer behöver göras.

Vi behöver öka återvinningen av kritiska material, utveckla europeisk industri och säkerställa att våra leveranskedjor är hållbara både socialt och miljömässigt. Det innebär att den internationella handeln med så kallade konfliktmineraler måste regleras bättre. Dagens system är i stor utsträckning frivilliga, och det räcker inte. EU bör verka för bindande lagstiftning och ett globalt certifieringssystem som säkerställer transparens, rimliga arbetsvillkor och ansvar.

Herr talman! Elektrifiering av transportsektorn är en nyckel i klimatomställningen. Här har europeiska bilföretag tagit viktiga steg, och det är avgörande att politiken hänger med. EU:s klimattullar är ett viktigt verktyg för att driva på global omställning och förhindra att smutsig produktion flyttar utomlands. Men vi måste också fortsätta utveckla våra instrument. Handels- och klimatpolitik behöver gå hand i hand. Det handlar om rättvisa konkurrensvillkor men även om att ta globalt ansvar.

Avslutningsvis: Europeiska unionen är ett av de mest framgångsrika fredsprojekten i världshistorien. Det har skapat stabilitet, välstånd och samarbete i en region som en gång präglades av konflikt. Men EU är inte färdigt. Det är ett pågående projekt som måste utvecklas i takt med vår tid.

Vi måste stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter både inom och utanför Europa. Vi måste vara konsekventa i vårt stöd till Ukraina och i vårt motstånd mot auktoritära regimer. Vi måste stärka EU:s sanktioner och se till att de efterlevs. Vi måste försvara och vidareutveckla den gröna omställningen. Detta behöver vi göra tillsammans.

I en värld som blir alltmer osäker är det tydligt att det är genom samarbete, inte splittring, som vi bygger fred, säkerhet och framtidstro. Med det vill jag yrka bifall till reservation 10, som handlar om sanktioner.

Anf. 98 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Europasamarbetet har aldrig varit viktigare än vad det är i dag. Sverige behöver Europa för att hävda sin egen plats i den globala konkurrensen, och Europa behöver ett starkt Sverige.

År 2025 var året då Europa på allvar konfronterades med den föränderliga omvärldens konsekvenser. Europa tvingades mer än någonsin tidigare att ta tag i

sin egen säkerhet, beredskap, rådighet och ekonomiska styrka.

Regeringen har i detta navigerat med svenska intressen i främsta rummet. Ett Europa som står starkt och enat i en orolig omvärld är ett tydligt svenskt intresse. Men svenska intressen är också frågor som utmärker just Sverige, som vårt skogsbruk, vårt energisystem och de unika förutsättningar som svenska företag och industrier behöver för att bygga konkurrenskraft på en alltmer konkurrenssatt global marknad.

Under alltför lång tid slarvade tidigare regeringar bort svenska intressen i Bryssel – inte längre. Den här regeringen har från dag ett prioriterat EU-politiken. Vi gör det eftersom vi vet att Sverige blir bättre och starkare när vi samarbetar med andra. Vi är tidigt inne i diskussionerna med tydliga svenska ståndpunkter, och vi driver dem tillsammans med likasinnade länder.

Låt mig redogöra för några frågor som är av särskild betydelse för regeringen och som fortsätter att prägla den EU-politiska agendan.

Allra först har vi Ukraina. Ukraina är och förblir den här regeringens viktigaste utrikespolitiska prioritering. Vårt stöd är orubbligt. Våra nära band manifesterades häromveckan efter beskedet att Ukraina avser att köpa 20 Gripen E/F och att Sverige i samband med försäljningen kommer att skänka upp till 16 Gripen C/D ur vår befintliga flygplansflotta. Det stärker Ukrainas försvar och därmed hela Europas.

I EU har vi fått ett beslut om lån på 90 miljarder euro på plats. Det var ett viktigt beslut, men vi vet att lånet inte kommer täcka Ukrainas behov på lång sikt. Därför behöver vi alla också öka vårt bilaterala stöd till Ukraina.

Från svensk sida har riksdagen nyligen beslutat om att garantera ett lån till Ukraina via Världsbanken på 2,5 miljarder kronor och om ett nytt militärt stödpaket på 12,9 miljarder. Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 har Sverige bidragit med cirka 153 miljarder kronor i militärt och civilt stöd till Ukraina.

EU har också fattat beslut om 20 sanktionspaket mot Ryssland, som vi vet biter. Vi ska inte tro på den ryska propagandan; den ryska ekonomin är inte stark. Sanktionerna fungerar, och regeringen arbetar därför intensivt för att få på plats ett 21:a sanktionspaket.

Herr talman! Beträffande stödet till Ukraina vill jag från denna talarstol lyfta fram den breda enighet som råder i Sveriges riksdag och vilken styrka det är att vi som land står enat i vårt stöd. I den här frågan lägger vi partipolitiken åt sidan och sätter Sveriges, Europas och Ukrainas bästa i främsta rummet.

Herr talman! EU:s ställning som aktör i världen avgörs i hög grad av vår ekonomiska styrka. Därför är det viktigt att vi driver en politik som gynnar våra företag och industrier så att jobben blir fler och tillväxten högre. Regeringen trycker på för att arbetet med att stärka EU:s konkurrenskraft ska fortsätta i oförminskad takt.

Det är dock avgörande att alla medlemsstater också gör rätt på hemmaplan. Den här regeringen har

genomfört kraftiga reformer för att hårt arbetande svenskar ska känna att ansträngning lönar sig. Det är en politik som har tagit Sverige från botten till toppen i EU:s tillväxtliga. Den har sänkt skatten för att de som sätter klockan och går till jobbet ska få behålla mer av lönen. Vi har bekämpat inflationen, och vi stöttar hushållen och företagen när kriser i omvärlden driver upp bränslepriser.

På EU-agendan finns mycket att göra. Vi behöver fortsätta regelförenkla. Regeringen har gått i bräsch för att göra det enklare att vara företagare i Europa. Vi har bedrivit ett proaktivt arbete både med att ta fram förslag till förenklingar och genom hårt arbete på plats i Bryssel. Många av de förslag som regeringen har spelat in i diskussionen har omhändertagits, bland annat regelförenklingar på AI-området. På andra områden fortsätter arbetet.

Det har också varit ett starkt år för EU:s frihandelsagenda. Förhandlingarna med Australien och Indien är avslutade. Frihandelsavtalen med Mercosur och Mexiko är undertecknade. Nu får vi inte tappa tempot. De återstående förhandlingarna med Filippinerna, Thailand, Malaysia och Förenade Arabemiraten måste slutföras. Det skulle öppna upp för nya marknader och skapa jobb i Sverige.

Vi behöver också få fart på investeringarna i Europa. Företag och startups ska inte behöva korsa Atlanten för att hitta kapital. Vi ska tvärtom se till att Europa blir en självklar plats för bolag som vill starta, skala upp och stanna här.

Den svenska kapitalmarknaden ses som ett föredöme i hela Europa. EU-kommissionen uppmanar nu alla medlemsstater att göra som Sverige och till exempel införa modellen med investeringssparkonto. Vi vet att det fungerar, och regeringen fortsätter att vara ett föredöme genom fortsatta reformer på hemmaplan. Vi dubblar det skattefria ISK-sparandet till 300 000. Det är helt avgörande för den som vill spara till sin första bostad eller sätta undan pengar för att starta eget.

Herr talman! Den gröna omställningen är helt nödvändig, också som en del av att stärka Europas konkurrenskraft. Medan vissa menar att de två inte går att förena är det regeringens bestämda uppfattning att de går hand i hand. Sverige är ett föredöme i EU. Vi har bland de lägsta utsläppen per capita i hela unionen, ett näringsliv i världsklass och en bred uppslutning bakom den klimatpolitiska riktningen inom både politiken och näringslivet.

Ibland låter det lite annorlunda i den nationella debatten, men när jag träffar mina kollegor i Bryssel är det tydligt att det är Sverige och likasinnade som driver de andra länderna framför sig.

Regeringen har varit pådrivande för att samla hela EU kring ett ambitiöst mål om 90 procents utsläppsminskning till 2040. Nu behöver vi få ett konkurrenskraftigt klimatramverk på plats som tar oss dit.

För den här regeringen är det svenska skogsbruket ett starkt intresse i detta. Det är våra hårt arbetande svenska skogsägare som vet bäst hur svensk skog ska brukas. EU ska inte stå i vägen för detta, utan tvärtom

bygga en konkurrenskraftig bioekonomi och säkerställa riktigt goda villkor och förutsättningar för att fler hus ska byggas i trä, för att förnybar bioenergi ska tränga ut det fossila och för att fler material ska produceras från hållbar skogsråvara.

Regeringen arbetar också intensivt med att utsläppshandeln även i fortsättningen ska vara ryggraden i EU:s klimatpolitik. Jag och regeringen tar varje tillfälle i akt att framföra det här till våra kollegor i rådet och till kommissionen, som väntas presentera ett förslag på reviderad EU ETS i juli.

Inför översynen har ett antal länder framfört att lättnader av systemet är nödvändiga för att bevara europeisk industris konkurrenskraft, inte minst mot bakgrund av höga energipriser. Den här regeringen håller inte med och kommer att arbeta för att utsläppshandeln ska fortsätta vara den omställningsmotor som den är i dag.

Herr talman! Genom att välkomna fler medlemmar i EU gör vi hela Europa starkare, säkrare, rikare och friare. Varje svensk regering, så även denna, har konsekvent stått upp för en meritbaserad utvidgning som innebär att varje europeiskt land som lever upp till kraven och som vill bli en del av vår union också ska kunna bli det.

För Ukraina betyder ett EU-medlemskap mycket. Det ukrainska folket strider här och nu för sin egen självständighet och frihet och för det ukrainska folkets okränkbara rätt att välja sin egen väg. Europas demokratiska gemenskap är deras vägval och den starkaste kontrasten till den ofrihet, det förtryck och den korruption som Kreml står för. Regeringen är hoppfull om att så snart som bara möjligt kunna öppna de formella förhandlingarna med Ukraina och Moldavien.

På västra Balkan ser vi hur några länder gör stora framsteg, medan utvecklingen i andra länder går i helt fel riktning. Det är kandidatländernas reformtakt som avgör hastigheten i processen. Samma tuffa krav på demokrati och rättsstat som gäller för medlemmar ställer vi också på dem som gör anspråk på att bli en del av vår union.

Regeringen är pådrivande för att rättsstat och demokrativillkor har en central plats inom utvidgningspolitiken, liksom gentemot dagens medlemmar, inte minst när det kommer till att villkora EU-medel i budgeten.

I det här sammanhanget är det mycket välkommet att den ungerska regeringen signalerar en helt ny riktning i det nationella rättsstatsarbetet, i relationen med EU och i relationen till Ukraina.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag nämna något om förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget. Sveriges position är väl och brett förankrad i riksdagen. Vi vill se en bättre, inte större, budget. Den svenska avgiften ska hållas nere, och ett större fokus ska läggas på konkurrenskraft, säkerhet och rättsstatskonditionalitet.

Det är en styrka att Sverige kan tala med en stark gemensam röst i den här stora och komplexa förhandlingen. Jag träffar återkommande både kollegor och

ansvarig kommissionär för att framföra budskapet att den svenska linjen ligger fast och har ett kompakt stöd i Sveriges riksdag. Regeringen tar ansvar för svensk ekonomi och för att svenskarnas skattepengar ska användas klokt och på ett sätt som gynnar Sverige.

Herr talman! Jag avslutar där jag började. EU-samarbetet har aldrig varit viktigare. Sverige behöver ett starkt Europa, och Europa behöver ett starkt Sverige. (Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Ahlstedt, Marie-Louise Hänel Sandström, Joanna Lewerentz och Erik Ottoson (alla M).

Anf. 99 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är välkommet att EU-ministern deltar i denna debatt; ministern lyfter flera viktiga EU-frågor i sitt anförande.

En fråga som jag noterade att ministern inte lyfte i sitt anförande är att Israel har kunnat genomföra sitt folk mord i Gaza helt utan att omvärlden har reagerat kraftfullt. Israel har också, i strid med folkrätten, attackerat sina grannländer: Syrien, Iran, Jemen och inte minst nu Libanon. Israeliska bosättare och israelisk militär har ökat våldet och dödandet på Västbanken, utan kraftfulla reaktioner och sanktioner. Och nu har man också infört en lag om dödsstraff för palestinier, genom hängning – lagen omfattar inte israeler.

Vi har kommit till en punkt där omvärlden verkligen måste ta sin hand från Israels högerextrema regering. Eftersom Viktor Orbán nu röstades bort i Ungern fick EU äntligen igenom några sanktioner mot israeliska bosättare. Men i sammanhanget får de sägas vara ytterst marginella; de gäller tre individer och fyra enheter ansvariga för bosättningsvåld och kränkningar på Västbanken.

Vi i oppositionen har länge föreslagit att EU ska göra mer för att suspendera handelsavtalet mellan EU och Israel, en åsikt som den svenska regeringen säger sig ha men i praktiken inte längre driver. I Irland och Nederländerna har man gått fram med egna initiativ för att stoppa handeln med Israel, något som vi i oppositionen föreslagit även i Sverige.

I stället har det kommit ett franskt-svenskt förslag om differentieringspolitiken. Det handlar om ett förslag till åtgärder i form av höjda tullar på produkter från israeliska bosättningar på ockuperad mark samt krav på exportcertifikat, alltså en möjlighet till dyrare handel men inget stopp för handeln med Israel. Stopp verkar det dock ha blivit för regeringens förslag, för än så länge har det inte kommit många millimeter framåt i EU sedan det presenterades.

Jag undrar, herr talman: När kommer den svenska regeringen att på allvar agera mot Israels högerextrema regering?

Anf. 100 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Stort tack, Håkan Svenneling, för frågan!

Ja, situationen i Gaza och på Västbanken är på många sätt ytterst bekymmersam. Regeringen har under lång tid tryckt på för att ytterligare åtgärder ska vidtas, både för att se till att Israel drar sig tillbaka från Gaza och för att vi ska få en avvärjning av Hamas. Jag kan konstatera att vi driver på både för att sanktionslista extremistiska bosättare – där har vi kommit en bit på vägen – och för att införa sanktioner mot extremistiska ministrar, något som vi har sett exempel på i närtid och som är djupt allvarligt. Vi fortsätter driva på.

Sedan kan jag konstatera att i en del avseenden som Håkan Svenneling nämner, exempelvis när det gäller associeringsavtalet, finns det inte stöd bland EU:s medlemsstater för att frysa eller suspendera. Men jag tycker att det är oerhört viktigt, och Sverige ligger på för att vi ska kunna vidta de åtgärder som vi faktiskt kan få konsensus kring när det handlar om till exempel fler sanktionslistningar, krav på avvärjning av Hamas och vidtagande av handelsåtgärder för produkter från illegala bosättningar. Det är vid det här laget ett känt faktum att EU-kretsen är ganska splittrad. Det kan man beklaga, men så är det. Men vi fortsätter driva på för att få åtgärder på plats.

När det gäller lagförslaget om dödsstraff kan jag bara konstatera att Sverige, liksom övriga EU-medlemsstater, alltid motsätter sig dödsstraff. Vi har också på olika sätt gentemot Israel varit mycket tydliga med att man inte bör gå vidare med detta och att vi dessutom är djupt oroad över lagens diskriminerande karaktär, som Håkan Svenneling också nämner. Men alldeles oavsett detta är dödsstraff fel.

Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Flera av dessa ställningstaganden är det viktigt att regeringen gör och att Sverige driver på för. Sverige har, tycker jag, hamnat i en grupp länder som är lite mitt emellan. Det finns flera länder som driver på mycket hårdare mot Israel, och så finns det länder som har hållit tillbaka – där har Ungern varit ledande under lång tid. Nu har den ungerska regeringen bytts ut, och man har accepterat sanktioner. Nu behöver den gruppering som Sverige tillhör bli ännu mer aktiv men också närma sig de länder som har drivit på mer.

Det handlar egentligen om två saker: dels beslut som behöver fattas med enighet, dels beslut som behöver fattas med kvalificerad majoritet. Detta är verkligen en utmaning på EU-nivå som inte är helt enkel att hantera.

Det som slår mig när jag läser rapporter från de möten som EU-ministern och utrikesministern deltar i är hur otroligt långsamt det går – hur otroligt lång tid det tar att få fram förslag och hur långsamt kommissionen arbetar med olika initiativ och förslag. Det känns som att det bara rullas månad efter månad, möte efter möte, i stället för att komma framåt.

Jag förstår verkligen inte varför EU är så dåligt på att agera. Lagen om dödsstraff genom hängning kom i början av det här året. EU har fortfarande inte till exempel belagt extremistiska ministrar med något slags

reseförbud. EU-ministern får alltså gärna förklara vad det är som tar sådan tid.

Vad jag förstod från de senaste uppteckningarna har det fransk-svenska initiativet egentligen inte tagit sig någonstans. Kommissionen har inte jobbat vidare med det. Det ligger inget konkret förslag på EU:s bord just nu. Man har antagit bosättningsanktionerna, men just nu finns det egentligen inget konkret förslag från kommissionen om att gå vidare med någonting. Det skulle jag vilja se, från regeringens sida men framför allt från EU-kommissionens sida.

Anf. 102 EU-minister JESSICA
ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Det är klart att Ungerns nya regering har inneburit en del möjligheter att vidta fler åtgärder, i den här frågan och många andra. Samtidigt är det tyvärr ofta andra länder som gömmer sig bakom det land som hörs tydligast i sitt motstånd. Det vill säga, bara för att Ungern har frånträtt en del ståndpunkter betyder inte det att det nu är fritt fram att komma överens om saker på EU-nivå; det finns andra länder som fortsatt har synpunkter. Inte minst i den här frågan vet vi vid det här laget att en hel del länder står långt ifrån varandra.

Det är klart att det är en utmaning när 27 länder ska komma överens. Detta är också EU:s svaghet och styrka: Det tar ibland tid och är svårt, men när vi väl når framgång kan det göra skillnad.

Vi fortsätter driva på. Jag är som sagt ändå glad att vi har lyckats få fler listningar och fler sanktioner mot de extremistiska bosätterna. Vi fortsätter driva på också mot ministrarna. Det är bra att den höga representanten Kaja Kallas har uppmanat EU-kommissionen att inför nästa utrikesministermöte lägga fram konkreta förslag gällande det fransk-svenska initiativet. Vi driver såklart på för att detta ska bli verklighet.

Sedan kan jag säga att jag från Vänsterpartiet ofta saknar helhetsperspektivet i den här frågan. Det är naturligtvis mycket påtryckningar för aktioner mot Israel men desto mindre när det handlar om att till exempel avvärja Hamas eller ta itu med den andra parten i den här konflikten. Det finns ju två sidor i detta, och vi måste agera mot båda, menar jag – både se till att till Israel frånträder Gaza och se till att avvärja Hamas. Där har Vänsterpartiet en hel del att göra, både i sin politik och i sitt parti, för att rensa upp kring den terroromantik som finns inom partiet.

Anf. 103 ANNA LASSES (C) replik:

Herr talman! Det finns mycket vi är eniga med EU-minister Jessica Rosencrantz om, till exempel hur nära klimat, konkurrens och säkerhet hör ihop. Vi föreslår nu att man ska göra precis som med demokratifrågorna, det vill säga införa ett klimatlås: När länderna inte gör sitt får de inte heller EU-pengar. Min första fråga är om ministern tror att detta är något som den svenska regeringen skulle kunna tänka sig att driva.

Det andra – när man håller på med EU-frågor får man verkligen vara expert på allting – handlar om

migrationspakten, som träder i kraft nästa vecka, och den oerhörda oro som hbtqi-personer nu känner för att de ska hamna i den kategori människor som automatiskt skickas tillbaka till så kallade säkra länder trots att de är hbtqi-personer men kanske antingen inte vågar visa det eller helt enkelt inte blir trodda i den screening som ska ske.

Här undrar jag lite hur regeringen trycker på och försöker få till säkerheten – och då menar jag inte bara i Sverige, utan jag efterlyser ett resonemang om hur man ska göra i hela EU. Det gäller inte bara de fall där man skickar tillbaka folk till deras hemländer, utan det handlar också om återvändandehubbarna. Det kan få väldigt negativa följder för just hbtqi-personer om de hamnar i vissa länder.

Anf. 104 EU-minister JESSICA
ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Det var två stora frågor, och jag har två minuter på mig att svara. Men jag ska göra mitt bästa.

Klimatfrågorna är en av regeringens prioriteringar i EU-samarbetet. Vi brukar ofta prata om våra fyra k: klimat, konkurrenskraft, kriminalitet och kriget. Klimatet är verkligen en prioritet på alla sätt, dessutom tillsammans med konkurrenskraft. Här ser vi att det finns goda möjligheter för EU att leda utvecklingen och därmed också se till att vår industri och våra företag står starka.

Detta gäller även till exempel EU:s budget, där vi välkomnar att det till exempel finns en ansats att budgeten ska ”do no harm”, som det heter på svengelska. Det vill säga att vi ska se till att vi också använder EU:s budget för att också möta de klimatpolitiska utmaningarna. Budgeten är en del tillsammans med vårt ambitiösa ramverk, där vi nu äntligen har fått på plats ett mål om att minska utsläppen med 90 procent till 2040. Det är bra.

När det gäller olika typer av krav på konditionalitet gentemot de olika länderna vill jag säga att EU ju rör sig i den riktningen med den nya budgeten, alltså att man på ett tydligare sätt kommer att villkora en del EU-medel med att man i de olika länderna gör reformer på en rad centrala områden. Vi kommer att diskutera hur omfattande de kraven ska vara. Det finns ju också en nationell suveränitet att i någon mån värna i de nationella partnerskapsplaner som ska upprättas.

Regeringen har alltså inget direkt förslag på just ett klimatlås, men vi ser en utökad konditionalitet. Inte minst detta med rättsstatsområdet är det oerhört viktigt att hålla fast vid.

Nu har jag 20 sekunder kvar och hinner kanske inte säga jättemycket om migration. Men det är viktigt att vi har fått migrationspakten på plats. Det är viktigt att vi nu också går vidare med att stärka återvändandet, inklusive detta med säkra tredjeländer, för vi måste ha ordning och reda, inte bara i Sveriges migrationsprocess utan också i EU, så att vi vet vem som befinner sig i vår union. När man har fått avslag är det viktigt med ett starkt återvändande.

Anf. 105 ANNA LASSES (C) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för svaret när det gäller klimat, konkurrenskraft och säkerhet! Det är ändå bitvis positivt med möjligheten att använda konditionaliteten och att regeringen nu tittar på detta. Då kan mitt medskick vara att man verkligen ska se till att just stärka konditionaliteten när det handlar om hur man arbetar med klimat- och miljöfrågor. Det är så pass avgörande, och vi måste vara i hela Europa vara på tårna för detta.

Sedan tänker jag att EU-ministern nu får möjlighet att återkomma i frågan om rättigheter när det handlar om flyktingar som är hbtqi-personer. Deras oro är mycket stor, och jag tror att den är befogad.

Hela pakten bygger på att man kommer till ett ankomstcenter eller en återvändandehubb där alla samlas på ett ställe. Att där skapa en trygg miljö för en hbtqi-person, som kanske redan från början är väldigt rädd för att outa sig själv, kommer att bli knepigt. Det var därför jag ställde frågan.

Anf. 106 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Givetvis måste processerna vara både rättssäkra och ske med respekt för mänskliga rättigheter. De måste naturligtvis också ta hänsyn till en del sådana tänkbara problem som Anna Lasses beskriver. Men detta måste vi hitta sätt för att lösa.

Själva grunden i de lösningar vi pratar om – både detta med migrationspakten och ett starkt återvändande och diskussionen om säkra tredjeländer – är ju att vi har haft en i praktiken okontrollerad migrations-situation i Europa, och den har varit helt orimlig. När nu Sverige och den svenska regeringen har gjort en rejäl omläggning här hemma har många andra länder tittat på oss för att hämta inspiration för hur de vill göra på hemmaplan. Detta har också lett till insikten att vi på EU-nivå måste göra mer gemensamt.

Man kan säkert hitta delar i migrationspakten som kan vara bättre, men i grund och botten är det viktigt att ha ett bättre förfarande vid EU:s yttre gräns där man ganska snabbt kan konstatera vem som har asylskäl och vem som kommer från ett land där man sannolikt inte har asylskäl. Därmed kan man också möjliggöra ett snabbare återvändande, såklart med en rättssäker process. Detta är jätteviktigt, menar jag, för att upprätthålla förtroendet för hela EU:s migrationspolitik. Ett ja ska vara ett ja och ett nej ska vara ett nej.

Självklart får vi återkomma till detaljer. Det måste alltid vara rättssäkra processer med respekt för mänskliga rättigheter. Men grunden i systemet är viktig, det vill säga att vi måste ha ordning och reda i EU:s migrations-system, och vi måste ha ett starkt återvändande.

(Applåder)

Anf. 107 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! EU-samarbetet har aldrig varit viktigare. Sverige behöver ett starkt Europa, och Europa

behöver ett starkt Sverige. Sverige måste tillbaka, och Sverige måste tas på allvar.

Med ett väldigt viktigt undantag – det gäller Ukraina, för i den frågan har regeringen agerat mycket väl – är Sveriges resultat ganska skrala. Det är inte till Sverige som andra vänder sig när det handlar om att lösa problem i vår del av EU, utan de vänder sig till Mette Frederiksen i Danmark eller Alexander Stubb i Finland. Detta föranleder mig att ställa en fråga till EU-ministern.

Ulf Kristersson har ju lovat Sverigedemokraterna viktiga ministerposter, och Jimmie Åkesson säger själv att han vill ha hälften av ministerposterna i en kommande regering. Samtidigt är Sverigedemokraterna Sveriges mest EU-kritiska parti. De vill ju egentligen inte ens sitta vid förhandlingsbordet. Hur kommer detta att påverka Sveriges roll och styrka i Europasamarbetet?

Anf. 108 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Ja, äntligen har vi en regering i Sverige som prioriterar EU-samarbetet. För den förra socialdemokratiska regeringen var det viktigare att säkra stöd för en plats i FN:s säkerhetsråd, men den här regeringen prioriterar alltså vårt EU-samarbete och vårt arbete i närområdet.

Jag vet inte varför Matilda Ernkrans omedelbart vill förminska alla EU-politiska frågor till frågor om spel. Det tycker jag är synd. Jag tycker att Europapolitiken förtjänar bättre än att förminskas till inrikespolitisk valrörelseretorik.

Man jag kan konstatera att vi i EU-politiken i många frågor har ett brett och starkt stöd för den politik som regeringen för i dag. Så uppfattar jag det. Och om jag vore Matilda Ernkrans skulle jag vara mer bekymrad över det egna regeringsunderlaget. Att sitta i knät på Vänsterpartiet och Miljöpartiet när det gäller EU:s migrationspolitik, skogspolitik och energipolitik skulle göra mig som svensk och väljare livrädd, på ren svenska.

Den förra regeringen slarvade bort viktiga svenska intressen, som att stå upp för det svenska skogsbruket. Man ville i princip ville klassa kärnkraften som ohållbar, vilket vore ett direkt slag mot hela klimatomställningen. Och man har dessutom vänsterpartier som mycket tydligt tycker att det ska vara fortsatt ordning i migrationspolitiken.

Om någon ska vara orolig, herr talman, är det nog Matilda Ernkrans, och hon borde vara orolig över Socialdemokraternas eget tilltänkta regeringsunderlag. (Applåder)

Anf. 109 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Apropå inrikespolitiskt gnabb vill jag säga att vi står inför en valrörelse. Vi socialdemokrater har sagt att vi är beredda att leda Sverige, och vi är beredda att samarbeta med alla partier utom Sverigedemokraterna. Så låter vi valresultatet forma regeringen.

Så är det inte på den sida och i den regering som EU-ministern ingår i. Där har Kristersson och Åkesson redan tagit i hand på att Jimmie Åkesson ska ingå i en kommande regering och att Ulf Kristersson ska vara statsminister. Åkessons parti ska ha minst hälften av ministerposterna. Men samtidigt är de Sveriges mest EU-kritiska parti.

Jag återkommer därför till min fråga. Det är en rimlig fråga: Hur kommer detta att påverka Sveriges roll i Europasamarbetet, anser EU-ministern?

Vi kan väl ta ett exempel på något som har hänt under den här regeringen: EU-ministern försöker hävda att Sverige har drivit på EU:s klimatarbete, men vi fick så sent som i går kommissionens rapport om granskningen av de 27 medlemsstaterna. I den konstaterar man att Sveriges klimatarbete är urspårat. Man är väldigt tydlig med att Sverige med sin nuvarande politik inte kommer att uppnå EU:s mål om minskade växthusgasutsläpp till 2030.

Det här är i praktiken bara en del där Sverige inte har uppnått några resultat. Då har jag inte ens kommit in på att Sverige inte har klarat av att se till att sanktionerna mot Ryssland faktiskt får verkan.

Det vore smakfullt om EU-ministern kunde svara på hur det kommer att påverka Sveriges möjligheter och roll i EU-samarbetet om man har en regering tillsammans med Sveriges mest EU-kritiska parti.

Anf. 110 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman och Matilda Ernkrans! Det är tydligt att Socialdemokraterna försöker att fly undan sitt eget regeringsunderlag genom att blanda bort korten. Som svensk väljare skulle jag som sagt bli riktigt nervös när jag insåg att EU-politiken med Socialdemokraterna kommer att behöva förhandlas och förankras med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi har som sagt redan sett facit från de tidigare åren av socialdemokratiskt regeringsinnehav. Vi har sett hur det går när man inte står upp för svenskt skogsbruk, när man inte står upp för den fossilfria energimix som vi har i Sverige och som har sett till att vi har ett nästan fossilfritt energisystem och när man är beroende av partier som snarare vill ha oreda i migrationspolitiken än ordning och reda.

Vi förankrar redan i dag mycket av vår politik på EU-området med Sverigedemokraterna. Jag tycker att Matilda Ernkrans försöker varna för någonting som det inte finns anledning att varna för.

Jag tycker att det är bedrövtligt att Socialdemokraterna ständigt försöker svartmåla Sverige. Jag förstår att man gör det för att man är i opposition och för att man bedriver valrörelse, men ärligt talat: När klimatkommissionären var i Sverige lyfte han fram Sverige som ett föredöme. När man mäter utsläppen i de olika EU-länderna har Sverige lägst eller näst lägst utsläpp per capita av alla EU:s medlemsstater. Sverige har till skillnad från många andra länder ett nästan fossilfritt energisystem som andra länder tittar med avund på.

Självklart behöver vi göra mer. Vi har också lagt en budget på riksdagens bord som kommer att fortsätta att minska utsläppen. Frågan till Matilda Ernkrans blir i så fall: Vad är Socialdemokraternas politik för att nå målen i transportsektorn? Är den att höja bränslepri-serna med 10 kronor litern? Vad är det de facto som Socialdemokraterna föreslår? Utan förslag blir det bara valrörelseretorik men ingen substans.

Jag är stolt över att många tittar på Sverige som ett föredöme i EU, både när det gäller klimatpolitiken, när det gäller migrationspolitiken och när det gäller att vi har tagit oss från botten till toppen av EU:s tillväxtliga. Det krävs fyra år till för att fortsätta på den här vägen. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 10 Tid för undervisningsuppdraget

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU25
Tid för undervisningsuppdraget (prop. 2025/26:196 delvis)
föredrogs.

Anf. 111 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Vad glad jag är att vi har kommit fram till den här debatten och att vi inom kort antligen ska få votera om det här. Det här är den viktigaste lärarformen sedan 90-talet. Det är därför med stor stolthet som vi från Liberalerna och regeringen lägger fram det här för riksdagen, och det är med stor glädje som vi debatterar det här i dag.

Sedan lärarnas undervisningstid avreglerades på 90-talet har den ökat med över två veckor per läsår. Samtidigt har den administrativa bördan svällt. Det säger sig självt, herr talman, att det är fullständigt ohållbart. Det har också visat sig vara ohållbart. Nio av tio lärare uppger att de har för många arbetsuppgifter för att kunna fokusera på undervisningen, och över hälften har övervägt att säga upp sig.

Detta påverkar såklart både undervisningen och eleverna. Det är en delförklaring till att skolan inte presterar de resultat som vi hade önskat, och det är en delförklaring till att alldeles för många lärare väljer att faktiskt säga upp sig och inte fortsätta i det här viktiga yrket.

I avtalsrörelse efter avtalsrörelse – efter avregleringen skulle detta nämligen lösas i avtal – har lärarna försökt att få bättre villkor på plats, men arbetsgivarorganisationen SKR har vägrat att gå dem till mötes. Socialdemokratiskt ledda SKR har bestämt sig för att lärarnas planeringstid ska vara kommunernas buffert för besparingar. Kvaliteten i skolan ska vara en buffert för besparingar för Sveriges kommuner.

Därför har vi i Liberalerna drivit på för att få en nationell reglering på plats. Det här är en del av den breda återregleringen av svensk skola. Eftersom det här inte går att lösa genom avtal behöver det lösas

genom lagstiftning. I dag debatterar vi det här betänkandet, och jag yrkar såklart bifall till förslaget.

Undervisningsuppdraget kommer återigen att skyddas med ett golv för planeringen och ett tak för undervisningen. Samtidigt minskar också den administrativa bördan.

Det här är ett viktigt besked till landets viktigaste yrkeskår, till alla föräldrar som har barn i skolan och till alla elever som studerar runt om i landet. Lärare kommer att ha tid för sin planering och tid för sin undervisning. De kommer i högre grad att vilja stanna i yrket för att de kommer att ha en rimligare arbetsbörda.

Det är glädjande att så många partier nu sluter upp bakom den här linjen, även om det finns motioner och yrkanden som går emot vårt betänkande. Jag tycker att det här borde vara en ganska prestigelös fråga. Alla påstår att de vill att lärare ska ha rimliga arbetsvillkor. Samtidigt finns det politiker som tycker att det inte ska regleras och att SKR ska ha mer med det här att göra, det vill säga att de som har misslyckats sedan 90-talet ska få fortsätta att driva lärarkåren in i en ohållbar arbetsbörda.

Socialdemokraterna betonar till exempel i sin motion att de hellre vill ha en dialog med parterna. Det betyder alltså i praktiken att de vill behålla SKR:s möjligheter att säga nej på det sätt som SKR gör. Oavsett vad de säger i medierna är det det som de har lagt fram i riksdagen.

Så kan vi inte ha det. SKR har inte lyckats skapa rimliga arbetsvillkor för lärare sedan 90-talet. Det har gått åt fel håll sedan 90-talet, när man avreglerade och gav makten till SKR.

Liberalerna har tagit ställning för och drivit detta, och jag är stolt över att det här förslaget nu ligger på riksdagens bord. Vi kan inte låta SKR ha ansvaret för en av de viktigaste komponenterna för kvalitet i svensk skola eftersom de inte klarar av det.

Det här är också ett bra exempel, herr talman, på varför skolan borde förstärkas. Det är inte bara för lärarna utan för lärarna, föräldrarna, eleverna och hela Sveriges framtid. Därför är det så viktigt att vi reglerar undervisningsuppdraget och planeringstiden och ser till att lärarna får rimliga arbetsvillkor. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (SD) samt Marie-Louise Hänel Sandström och Joanna Lewerentz (båda M).

Anf. 112 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 2 och reservation 3.

I dag debatterar vi betänkandet *Tid för undervisningsuppdraget*. Det handlar i grunden om vilka förutsättningar vi ger alla de lärare som varje dag bär upp den svenska skolan – i varje klassrum, i varje skola och i varje del av landet.

Lärare är den viktigaste yrkesgruppen för att skapa kvalitet i undervisningen. Det är i mötet mellan lärare och elev som kunskaper växer och som elever får stöd, utmanas och ges möjlighet att nå längre. Därför måste lärare också ha rimliga förutsättningar att klara sitt uppdrag.

Det är mot den bakgrunden som vi socialdemokrater röstar ja till propositionens förslag om att ge regeringen möjlighet att reglera lärares undervisningstid samt tid för planering och uppföljning – oavsett vad liberalen Joar Forssell precis sa i sitt anförande. Om fler elever ska lämna årskurs 9 med godkända betyg, nå kunskapsmålen och lära sig att läsa, skriva och räkna ordentligt måste lärarna få tid och förutsättningar att göra det som är skolans kärnuppgift: undervisa.

Men, herr talman, ett ja till propositionen är inte detsamma som att vi menar att regeringen är färdig med sitt arbete. För att reformen ska få verklig betydelse ute i klassrummen krävs det att den genomförs på ett sätt som fungerar i praktiken, att den finansieras ansvarsfullt och att den kan genomföras i hela landet.

Herr talman! Det är därför vi socialdemokrater har ett antal invändningar i det här betänkandet. Om reformen ska leda till mer tid för undervisningsuppdraget och till att elever får möta fler behöriga och skickliga lärare runt om i vårt land måste regeringen säkerställa finansieringen.

Vi får inte hamna i en situation där en reform som är tänkt att stärka undervisningen i praktiken leder till motsatsen: att fler klassrum står utan behöriga lärare och att det blir större undervisningsgrupper och kanske till och med fler inställda lektioner. Det är därför vi behövs se till att en reform som ger lärare bättre förutsättningar inte samtidigt gör det svårare för elever att möta skickliga lärare.

Den här reformen har potential att bli viktig och slagkraftig, men då krävs det att regeringen tar ansvar för genomförandet. Vi har under mandatperioden gång på gång hört regeringen tala om historiska satsningar på skolan. Men vi har kunnat konstatera att det i stället faktiskt till och med blivit mindre pengar ute i kommunerna och i skolorna och att lärare och elever till och med kanske fått möta nedskärningar. Det får inte upprepas.

Om staten beslutar om en reform som påverkar lärarens tid, skolans organisation och huvudmännens möjlighet att planera undervisningen måste staten också se till att resurserna räcker. Annars riskerar vi att stå där med en reform som ser väldigt bra ut på papperet men som inte ger eleverna undervisning i praktiken.

För oss socialdemokrater är utgångspunkten tydlig. Eleverna ska möta behöriga lärare. Lärare ska ha tid att planera, undervisa och följa upp undervisningen. Men regeringen måste bära ansvaret för att reformen inte leder till hål i fråga om skolans bemanning eller till ytterligare press på hårt ansträngda skolor.

Herr talman! Regeringen lägger nu fram flera reformer på skolområdet. Det hade behövts en bredare och tydligare dialog om hur reformerna ska utformas

och genomförs i praktiken. Det handlar inte bara om att fatta beslut i kammaren. Det handlar också om att det ska fungera i verkligheten.

Vi menar att framtagandet av de här reformerna borde ha skett i en tydligare dialog både mellan oss politiska partier och med arbetsmarknadens parter. Det hade varit fullt rimligt att göra på det sätt som man brukar göra på den svenska arbetsmarknaden, i och med den svenska modellen. Det handlar om att arbetsgivare och arbetstagare får möjlighet att sitta ned och diskutera, identifiera problem och bidra till lösningar som håller över tid. Här skulle då staten vara med som en viktig part.

I det här fallet hade Sveriges Lärare, staten och andra huvudmän kunnat spela en viktig roll för att säkerställa att reformen gör att eleverna får möta skickliga och behöriga lärare runt om i vårt land.

Vi socialdemokrater vet att när fackförbund och arbetsgivare tar ansvar tillsammans, träffar avtal och hittar gemensamma lösningar skapas överenskommelser som står sig över tid. Det hade den här reformen tjänat på. Det är därför vi anser att ett sådant arbete fortfarande kan göras i framtagandet av förordningen.

Herr talman! I och med propositionen lämnar riksdagen över en betydande möjlighet till regeringen att genom föreskrifter reglera undervisningstiden. Just därför är det rimligt att riksdagen också ställer tydliga krav på att reformen noggrant analyseras och följs upp. Vi behöver ha ordentliga underlag för att se hur reformen utvecklas och påverkar olika delar av skolväsendet. Hur påverkas de allra minsta kommunerna? Hur påverkas kommunerna på landsbygden? Hur påverkas huvudmän som redan i dag har stora kompetensförsörjningsutmaningar?

Uppföljningen måste också handla om reformens verkliga effekter. Leder den till bättre arbetsmiljö för lärarna? Leder den till högre kvalitet i undervisningen? Leder den till att elever får möta fler behöriga lärare? Eller riskerar den att göra det ännu svårare när det gäller kompetensförsörjningen på många håll i landet?

För oss socialdemokrater är det avgörande att reformen inte bara blir en administrativ förändring. Den måste ge verklig effekt ute i klassrummen, stärka lärarnas möjligheter att göra sitt arbete och bidra till att eleverna får en utbildning av högre kvalitet. I slutändan finns det inget viktigare än att alla de barn och elever som varje dag går till skolan får möta engagerade, utbildade och behöriga lärare.

Herr talman! Jag vill också kort belysa andra delar av den här propositionen. Nu när vi gör förändringar som syftar till att minska administrativa krav och dokumentationskrav måste vi vara vaksamma på att det inte leder till sämre möjligheter att tidigt upptäcka elevers behov av stöd.

Det är viktigt att minska onödig administration. Lärare ska inte lägga tid på att dokumentera saker som inte fyller en tydlig funktion. Men för vissa elever är den löpande kontakten mellan skola, elev och vårdnadshavare helt avgörande. Det kan handla om elever som har en svår skolsituation, elever som riskerar att

halka efter kunskapsmässigt eller elever som är i behov av särskilt stöd. För dessa elever måste skolan även framöver kunna ha en tät och fungerande dialog med hemmet. Därför är det fullt rimligt att utvecklingssamtal generellt sker en gång per år men att det samtidigt säkerställs att elever och vårdnadshavare som behöver fortlöpande information och tätare kontakt också får det.

Minskad administration får inte innebära minskad uppmärksamhet när det gäller elevernas behov.

Avslutningsvis, herr talman! Reglering av lärares undervisningstid samt tid för planering och uppföljning kan vara ett viktigt steg – och är ett viktigt steg – för att stärka den statliga styrningen av skolan och ge lärare bättre förutsättningar att vilja vara kvar i yrket. Men om vi på riktigt ska komma till rätta med överfulla klassrum, för många obehöriga lärare och en försämrad arbetsmiljö krävs mer än en enskild reform. Då krävs en skolpolitik där staten kliver fram, tar större ansvar och gör upp med de systemfel som har försvagat svensk skola över tid.

Det är därför vi vill stoppa vinstjakten i skolan. Pengar som är avsedda för elevernas undervisning, lärarnas arbetsmiljö och skolans kvalitet ska inte försvinna till aktieägares fickor.

Det är därför vi vill att fler elever ska möta fler behöriga lärare. Särskilt de allra yngsta eleverna behöver en skola där det finns tid för varje barn, där man tidigt kan upptäcka behov av stöd och där man kan lägga grunden för läsning, skrivning och matematik.

Och det är därför vi socialdemokrater menar att reformen om reglerad undervisningstid måste genomföras på ett sätt som får effekt i klassrummen. Den måste leda till att barn och elever i hela vårt land möter skickliga, engagerade och behöriga lärare och till en undervisning som gör att fler elever klarar skolans mål. (Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Hansén (MP).

Anf. 113 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag får tacka Niklas Sigvardsson för anförandet.

I mångt och mycket är vi överens – om vi bortser från det som sades i sluttampen av Sigvardssons anförande.

Däremot missar Sigvardsson att vi har en kraftfull regering som lägger fram mängder med förslag för att reformera svensk skola och för att skapa en regelstyrd skola. Nya läroplaner behandlade vi i går. Förra veckan behandlade vi trygghet och studiero. Vi har reformerat lärarutbildningen. Vi har minskat den administrativa bördan. Nu kommer detta. Och det kommer fler förslag nästa vecka. Det handlar om ett nytt betygssystem. I sommar kommer det en ny reglering för friskolor.

Det är med den här regeringen och Sverigedemokraterna som stödparti som saker och ting händer när det gäller att reformera skolan.

Jag ska nu komma till kärnan. Det finns nämligen en intressant sak. Även om Niklas Sigvardsson nu säger att han är positivt inställd till detta med att reglera arbetstiden vill Socialdemokraterna fortfarande ha en dialog med SKR. Vad skulle det tjäna till? SKR har ju under flera år inte gjort någonting. Vad skulle nu plötsligt göra att man skulle komma fram till en överenskommelse om reglerad arbetstid? Jag har väldigt svårt att se att man skulle göra det. Då måste någon annan träda in, om man nu verkligen tycker att detta är viktigt.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Niklas Sigvardsson som gäller nedskärningar. Kommer Niklas Sigvardsson att se till att hans partikamrater ute i kommunerna inte medverkar till ekonomiska nedskärningar som försvårar den här reformen? Det är nämligen oftast där skon klämmer.

Anf. 114 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Patrick Reslow, för frågorna!

Jag börjar med den senare delen. Regeringen valde under den här mandatperioden att inte täcka upp för de stora hål i kommunernas budgetar som uppstod på grund av den stora inflationskris som var i början. Då gick kommunerna med stora underskott. Då krävdes det stora anpassningar av kommunernas budgetar för att faktiskt få dem att gå ihop. Det är klart att det då blir problem att få ihop budgetarna i hela Skolsverige, med tanke på att kommunerna är avgörande för finansieringen när det gäller skolan.

Det innebär också att vi socialdemokrater vill att staten tar ett större ansvar när det gäller de här frågorna genom till exempel ett sektorsbidrag, där vi både ställer krav från statligt håll och ser till att det kommer en påse pengar just till skoländamål.

Det är så vi vill lägga om finansieringen, och vi vill också se en helt ny ekonomisk princip för att inflationsskydda de generella statsbidragen. Då kan kommunerna prioritera det som är kommunernas viktigaste uppgifter, det vill säga att se till att barn och elever får en bra skolgång, att äldreomsorgen har hög kvalitet och att våra barn, unga och andra kommuninvånare får ett så bra liv som möjligt.

Då är den ekonomiska biten väldigt viktig. Vi socialdemokrater kommer att jobba för att ta vårt ansvar, och det är väldigt tydligt att vi under de här fyra åren har prioriterat Kommunsverige – skolan, äldreomsorgen och sjukvården – i stället för skattesänkningar för de allra rikaste.

För att svara på en annan fråga från Patrick Reslow anser vi att den svenska modellen är som starkast när arbetsgivare och arbetstagare gemensamt kan komma överens om och mer långsiktigt och hållbart sluta avtal om hur verkligheten ska se ut och om de villkor som ska gälla. Vi socialdemokrater ser fortfarande att den möjligheten finns. Under en utredningsperiod, där det har varit väldigt tydligt vad regeringen har beställt gällande undervisningstid, är det fullt förståeligt att båda arbetsmarknadens parter är lite försiktiga.

Anf. 115 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår att det var jobbigt för kommunerna att tampas med en tvåsiffrig inflation under de socialdemokratiska åren och att detta grävde stora hål i kommunernas budgetar.

I dag ser situationen annorlunda ut. Nu har vi lyckats komma igång med att bekämpa inflationen rejält tack vare insatser från Sverigedemokraterna och regeringen. Läget är ett annat.

Att i den situationen säga att regeringspartierna måste se till att inte skära ned är lite märkligt, eftersom kommunerna går med så pass stora överskott. SKR går med miljardöverskott. I den kommun jag kommer ifrån gick man med över en halv miljard i överskott detta år. Oron för den kommunala budgeten borde därför vara betydligt mindre i år än vad den var när Socialdemokraterna överlämnade makten.

Jag har ändå lite svårt att förstå det här. Om Sveriges Lärare under väldigt många år har haft önskemål om att reglera undervisningstiden, fört fram det och velat ha in det i HÖK-avtalen men inte nått fram därför att SKR inte har velat möta de krav som har funnits eftersom de inte sett det som en lösning, vilken effekt skulle då en dialog med SKR generera?

Jag förstår inte Socialdemokraternas argumentation att man är för det här och tycker det är bra men att man ändå vill tillbaka till den svenska modellen – den modell som inte har sett till att man har fått en reform på området. Då måste staten träda in. Det är viktigt, och detta gör vi för lärarnas skull.

Varför försvarar Niklas Sigvardsson och Socialdemokraterna så innerligt den svenska modellen när den faktiskt inte lyckades?

Anf. 116 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Vi försvarar den svenska modellen på grund av att den långsiktigt har inneburit att när vi tillsammans, fackförbund och arbetsgivare, kan sluta avtal är avtalen både långsiktigt hållbara och skapar oftast väldigt bra förutsättningar.

Sedan är det väldigt viktigt att påpeka att vi socialdemokrater kommer att rösta ja till propositionen om reglerad arbetstid för lärare. Det är det vi står och diskuterar här i dag.

Vi socialdemokrater kommer att rösta ja till propositionen, och det är ett viktigt steg för det fortsatta arbetet med att se till att alla lärare får en bra och rimlig arbetsbörda. Det är viktigt att komma ihåg. Men om regleringen ska bli viktig på allvar behöver staten se till att inte skära ned sitt anslag för skolan, och vi får heller inte omfördela alltför stora delar till skolreformerna. När vi tar beslut om dessa reformer tas anslagen från andra skolrelaterade beslut, vilket gör att kommunerna inte får de förstärkta medel som de högst troligt kommer att behöva för att kunna genomföra de reformer vi står inför.

Det är på det sättet vi faktiskt tryggar att alla elever i det här landet får möta både skickliga och behöriga lärare, vilket vi vill att de ska göra eftersom vi vet att

läraren är så otroligt viktig för att fler elever ska nå kunskapsresultaten runt om i vårt land.

Anf. 117 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Låt mig först yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Här har vi ännu en proposition som tar sikte på att skapa bättre förutsättningar inte bara för läraryrket utan för den svenska kunskapsskolan som helhet. Som jag sa tidigare har vårt reformarbete landat i förslag om ökad trygghet och studiero, en ny läroplan, nya regler för fristående skolor, en minskad administrativ börda och så vidare – ett helt reformpaket som syftar till att stärka kunskapsskolan och skapa bättre förutsättningar för lärarna i skolan.

Vi kan konstatera att läraryrkets attraktivitet har sjunkit med åren. Även om många söker lärarutbildningen är det många som hoppar av. Många lämnar också yrket. Man kanske jobbar några år, upptäcker att arbetsmiljön inte var så bra och väljer att syssla med något annat i stället.

När vi satsar pengar på att få fram lärare som sedan upptäcker att yrket inte var någonting för dem är det en förlust för samhället. Vi ska se till att de som utbildar sig till lärare är kvar som lärare så att vi kan dra nytta av deras kompetens. Då gäller det också att vi gör allt för att se till att yrket är attraktivt och bra.

Vi ser också att alldeles för många högrepresterande elever väljer bort läraryrket, vilket även det hänger samman med just arbetsmiljön; det har vi har diskuterat här i kammaren flera gånger. Man ser inte detta som något lockande. Då måste vi göra något åt det, och det är just därför vi lägger fram reformförslag.

Frågan om en reglerad arbetstid är något som Sverigedemokraterna har drivit i flera år. Redan förra mandatperioden lade vi fram förslag i utskottet om att återinföra USK:en eller någonting liknande. Det var dock ingenting som någon annan hakade på. Men med tiden har det blivit uppenbart att just reglerad arbetstid är någonting viktigt, och vi är väldigt glada för att vi Tidöpartier har kunnat enas. Jag ska också säga att vi är glada för att även oppositionen tycker att vi ska ha reglerad undervisningstid och att vi därmed är eniga. Det skapar en säkerhet för lärarna att detta är något bestående.

Varför vill vi göra detta? Jo, för att lärarnas undervisningstid har ökat markant. Vi har sett att arbetsuppgifterna har vuxit. Kunskapsuppdraget, kärnuppdraget, har urholkats. Mycket dokumentation och administration har förts in, vilket såklart inte är bra eftersom det tar tid från det som man faktiskt ska göra, nämligen undervisa. Det krävs också att man har tid för planering och uppföljning om man ska kunna göra ett bra jobb som lärare.

Även lärarna har krävt en reglering av undervisningstiden under lång tid, men arbetsmarknadens parter har inte lyckats få till stånd ett avtal. År efter år har man försökt, men man har valt att inte göra någonting åt det. I det läget måste staten gripa in. Om vi menar allvar med att vi vill stärka läraryrkets attraktivitet och

se till att vi har de bästa lärarna som undervisar måste vi också agera när saker och ting inte fungerar. I stället för att lita på den svenska modellen måste vi ha lagstiftning som reglerar detta. Det här är viktigt för att höja lärarnas status.

Förslaget innebär att det blir en reglerad undervisningstid som inte bara handlar om själva undervisningen utan även om planeringen och uppföljningen av densamma, det vill säga det ska klart och tydligt framgå att ett läraruppdrag förutsätter att det finns tid för planering, undervisning och uppföljning. Det är bra.

Förslaget innebär också att vi fortsätter skära ned på den administrativa bördan. Vi föreslår exempelvis att information om elevens utveckling ska ges vid tillfällena som personalen bestämmer. I dag ser vi nämligen inte minst ett tryck från föräldrar – det pratade vi om så sent som i går – som vill ha ganska kontinuerlig uppföljning av hur det går för barnen. Det blir inte hållbart, för om lärarna ska hålla på med detta ständigt och jämt blir det en administrativ börda.

Vi måste få ordning på detta, och därför är det framöver inte föräldrarna som bestämmer när man ska ha en diskussion om barnens utveckling. I stället kommer personalen i förskolan eller skolan att bestämma det.

Vi har också föreslagit att man ska skära ned på utvecklingssamtalen till en gång per läsår. Alla vi som har barn och har upplevt detta vet ju att det första utvecklingssamtalet oftast inte ger någonting eftersom det hålls så tidigt under höstterminen. Det är i stället det andra utvecklingssamtalet som är givande för både eleven och föräldrarna. Vi ser därför inte detta som någon större grej, utan vi ser det som ganska normalt och bra att antalet samtal begränsas. Det ger också mindre administrativ börda för lärarna.

Eftersom det kom upp tidigare ska jag säga ytterligare en sak om utvecklingssamtal. Det är inte så att detta innebär ett stopp för fler än ett utvecklingssamtal per läsår. Har man en elev med stort behov av stöd eller liknande ska samtal ske kontinuerligt; det står i propositionen. Det är alltså inte så att det är strikt en gång per år som gäller, utan i de fall det finns ett behov ska man också kunna ha samtal vid flera tillfällen och ha en dialog. Jag upplever alltså att det kravet från oppositionen faktiskt är uppfyllt i propositionen.

Vi inför också en skyldighet att aktivt uppmärksamma och hantera kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier utan att för den skull öka dokumentationskraven kring detta. I stället för en anmälningsplikt blir det nu en informationsplikt. Vid allvarliga eller upprepade fall ska rektorn informeras, och i övrigt ska lärarna ha en skyldighet att ta hand om saken och försöka lösa situationen på bästa sätt i stunden. Detta tror jag kommer att innebära större befogenheter för lärarna, större möjligheter att agera när det väl behövs och mindre dokumentation.

(Applåder)

Anf. 118 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! Lärarna utför ett av Sveriges viktigaste arbeten. Det är de som får barnen på förskolan att upptäcka den där första läslusten, och det är de som får eleverna i förskoleklass att avkoda läsningen. Det är de som får eleverna att upptäcka att samhällskunskap eller matematik ju är jättespännande. Och för att lärarna ska kunna vara de allra skickligaste av lärare behövs det tid för att planera undervisningen, tid för uppföljning och även ett tak för hur mycket en lärare ska undervisa.

Lärarna har i dag bland de högsta sjukskrivningstalen på arbetsmarknaden – framför allt lärare i förskolan och lärare i fritidshem. Jag har träffat så många lärare som vittnar om en ohållbar arbetsmiljö där fler och fler arbetsuppgifter läggs på dem utan att det finns rimlig tid att utföra uppgifterna. Över hälften av Sveriges lärare och förskollärare har en ohållbar arbetsbelastning, och tre av tio är på bristningsgränsen för vad de orkar.

Därför är lagförslaget om att reglera lärares undervisningstid och planeringstid oerhört viktigt, och det är en seger för alla Sveriges lärare att vi ska fatta beslut om detta i riksdagen. Parterna har inte lyckats komma överens, och därför behövs det lagstiftning för att förbättra Sveriges lärares arbetsmiljö.

Herr talman! En del är bekymrade över att den reglering som nu genomförs kan komma att förvärra lärarbristen. Jag är dock ganska övertygad om att det enda sättet att få bukt med lärarbristen är att göra läraryrket mer attraktivt så att fler söker sig till det, och då behöver arbetsmiljön göras mer hållbar.

Vi behöver dock även satsa resurser på skolan för att lärare ska orka stanna kvar och för att hela skolmiljön ska bli hållbar. Vi har i dag lärare som bara orkar en eller två terminer efter avslutad lärarutbildning innan de söker sig vidare till andra yrken – eller blir sjukskrivna – därför att arbetsmiljön är för tuff. I dag jobbar 35 000 personer med lärarutbildning med annat. En undersökning som SCB gjorde 2022 visar att förklaringar till att lärare lämnar skolan är brister i arbetsmiljön, stress, arbetsbelastning och övertidsarbete.

Herr talman! I utredningen finns det en beräkning av vad den här reformen kommer att kosta Sveriges kommuner. Arbetsgivarparten bedömer kostnaden som högre, och sanningen ligger kanske någonstans däremellan. Jag ser en risk med att regeringen inte tillräckligt med pengar för de reformer som nu genomförs på skolans område och som handlar om allt från ökad stödundervisning till mer särskilt stöd för eleverna. Kostnaderna riskerar att lämpas över på kommunerna, och då får vi ju inte en förbättrad arbetsmiljö för lärarna.

Här måste regeringen ta ansvar. Den här regleringen av lärarnas undervisnings- och planeringstid är lärarnas viktigaste fråga, och den måste genomföras i verkligheten. Men det får inte ske på bekostnad av annat i skolan, utan staten måste skjuta till riktiga pengar.

De omfattande dokumentationskraven för lärarna ska minska, vilket är viktigt och bra. I propositionen

föreslås att information om barnets eller elevens utveckling ska ges vid tillfällena som personalen bestämmer och att utvecklingssamtal ska hållas en gång per år i stället för en gång per termin. Det köper vi helt och hållet.

En minskning av administration får dock inte leda till att vårdnadshavare inte får information om barnets utveckling. Behov av stöd eller annan viktig information om barnet måste nå vårdnadshavarna för att det inte ska drabba elevernas kunskapsutveckling negativt. Därför måste det säkerställas att kontakten mellan skola och hem är tillräcklig, för att barns och elevers kunskapsutveckling och sociala utveckling ska bli så bra som möjligt.

Vi måste nu se till att lärarnas arbetsmiljö i förskola och skola blir bättre på riktigt. Här är en lagstiftning om lärarnas undervisningstid, planeringstid och uppföljning en oerhört viktig pusselbit. Vi måste också gå vidare och lagstifta om barngruppernas storlek i förskolan för att arbetsmiljön där på riktigt ska bli bättre, och vi måste se till att det finns tillräckligt med utbildade förskollärare ute på förskolorna. Vi måste även se till att klasstorlekarna i skolan minskar, så att lärarna får möjlighet att göra ett bra jobb.

Även om den här propositionen ökar lärares möjlighet att få tid för administration och planering beror en stor del av bördan i dag på att klasserna är så stora. Vi behöver se till att det finns resurser på skolorna att ta hand om de elever som behöver stöd. För elevers och lärares skull behöver vi också göra upp med marknadsskolan, som dränerar svensk skola på pengar.

Herr talman! Jag är glad att vi nu tar ett steg mot att göra arbetsmiljön för lärarna bättre. Den lagstiftning som vi nu fattar beslut om ska följas av en förordning från regeringen där man slår fast ett tak för undervisningstid och hur mycket planeringstid som lärarna ska ha. Jag kommer att följa det mycket noga. Det här måste bli bra i verkligheten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2, som handlar om att reformen måste finansieras ordentligt.

Anf. 119 ULRIKA HEINDORFF (M):

Herr talman! Sverige behöver en stark kunskaps-skola som ger elever rätt förutsättningar att nå utbildningens mål och främjar alla elevers utveckling och lärande. Därför genomför vi nu de största förbättringarna inom svensk skola på 30 år. Med dagens betänkande skapar vi bättre förutsättningar för lärare och förskollärare att utföra sitt undervisningsuppdrag. Detta kommer att öka läraryrkets attraktivitet.

Självklart innehåller en lärares undervisningsuppdrag utöver själva undervisningen också planering och uppföljning. Detta kommer nu att regleras. Utvecklingssamtal ska framöver äga rum minst en gång per läsår. Det kommer också ett förtydligande i skollagen om att all personal har skyldighet att uppmärksamma och motverka kränkningar, trakasserier och sexuella trakasserier samt hantera dessa händelser.

Jag ska snart gå lite djupare in i betänkandet, men först vill jag göra en liten rättelse. I gårdagens debatt

slängde jag lite oförsiktigt ur mig i ett replikskifte att vi säkert har haft tio betänkanden under våren som har varit en del av reformeringen av svensk skola. Jag tittade till vänster, och det såg ut som att jag hade väldigt fel när jag slängde ur mig den siffran. Jag kollade därför upp det och märkte att jag hade fel – det var nio. Det som vi debatterar i dag är det tionde.

För att ni där hemma som följer debatten ska veta vad vi har gjort i utbildningsutskottet och i kammaren under våren tänkte jag ägna några sekunder åt att räkna upp dessa tio betänkanden. De tio betänkandena är *Framtidens yrkeshögskola, Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för enskilda mindre huvudmän i skolväsendet, Legitimation och behörighet i den tioåriga grundskolan, Överlämnande av uppgifter mellan skolor i brottsförebyggande syfte, Utökade registerkontroller i skolväsendet, Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan, Bättre förutsättningar för yrkesutbildning, Nya läroplaner, Förbättrat stöd i skolan och Tid för undervisningsuppdraget.*

Herr talman! Man må tycka olika om de reformer som nu görs, men man kan inte säga något annat än att reformtakten i alla fall på skolområdet är rätt hög. Detta tror jag att vi alla kan vara överens om, oavsett partitillhörighet.

När man som politiker är med och inför lagstiftning bör man alltid fråga sig varför. Svaret från oss moderater i just detta betänkande och denna proposition är att lärare ska ges rätt förutsättningar att utföra sitt uppdrag, att lärare behöver tid att planera, genomföra och utvärdera undervisningen, att lärare och förskollärare förtjänar en hållbar arbetssituation, att vi vill minska lärarnas administrativa börda och, slutligen, att lärare ska få vara just lärare.

Herr talman! Sedan regleringen av undervisningstiden försvann 1995 har förväntningarna på hur mycket en lärare ska undervisa saktat men säkert ökat. Detta har skett utan att man har tagit bort någonting annat. I dag konkurrerar undervisningen med ständigt ökande administration och dokumentation samt krav på tillgänglighet för vårdnadshavare.

Lärare och förskollärare vittnar om en vardag där stressen är hög och om en känsla av att aldrig riktigt hinna med det som man faktiskt utbildade sig för, nämligen att undervisa. Skolverkets senaste lärarprognos visar att det år 2038 kommer att saknas ungefär 10 600 behöriga lärare. Samtidigt visar rapporter från Sveriges Lärare att ungefär 35 000 personer har genomgått en relativt lång utbildning för att bli lärare, arbetat ett tag och sedan lämnat läraryrket.

Det är därför vi gör allt det som ingår i de tio punkter som jag nyss räknade upp och även reglerar undervisningstiden. Vi vill ge rätt förutsättningar. Vi vill se ett tydligt golv för planeringstiden och ett tydligt tak för undervisningstiden.

Herr talman! I detta betänkande föreslår vi också förändringar i hur information och dokumentation ska hanteras. Dagens krav på fortlöpande information till vårdnadshavare har i praktiken kommit att innebära att lärare förväntas ha ständigt beredskap för att svara på

frågor och ta emot synpunkter. De ska dessutom dokumentera det. Det är ett flöde som aldrig riktigt tar slut. Detta är verkligen inte någon kritik mot alla engagerade föräldrar – engagemang i barnens skolgång är något fantastiskt.

Systemet som vi utformar måste stärka undervisningen, inte underminera den. Därför föreslår vi att det ska vara personalen på förskolan eller skolan som avgör när och hur information ges till föräldrar. Utvecklingssamtal ska i normalfallet hållas en gång per läsår. Vi känner dock tilltro till lärarna, så om det behövs fler utvecklingssamtal finns det goda möjligheter till detta.

Herr talman! Vi föreslår också ett bättre regelverk för arbetet mot kränkande behandling. Låt mig vara väldigt tydlig: Det ska vara nolltolerans mot kränkande behandling i skolan. Skolan ska vara en trygg plats för våra barn och ungdomar, men dagens regelverk motverkar det syftet. Forskare har pekat på den ganska paradoxala effekten att lärare i vissa fall väljer att bortse från incidenter – inte alls därför att de inte bryr sig utan därför att de vet att det krävs så oerhört mycket dokumentation. När allting anmäls, vilket är fallet i dag, riskerar de riktigt allvarliga händelserna att inte uppmärksammas på grund av mängden anmälningar – ibland om bagateller.

Regeringen vill flytta fokus från att anmäla och dokumentera till att uppmärksamma, motverka och hantera. Personalen ska få en stärkt skyldighet att agera, men just anmälningsskyldigheten begränsas till situationer som rör allvarlig eller upprepad kränkning. När det gäller sådant som kan redas ut i stunden känner vi stor tilltro till att lärarna kan göra det, så att det inte behöver gå in i ett tungt administrativt system.

Moderaternas och min förhoppning är att alla de reformer som nu görs ska ge hopp åt en ny generation lärare. Jag sa det i går och säger det gärna igen: Vi ser er, vi hör er och vi vill ge er rätt förutsättningar. Det är hoppgivande att mer än varannan lärare som har lämnat läraryrket kan tänka sig att komma tillbaka till yrket om de bara får rätt förutsättningar.

Du som lyssnar på detta anförande kanske är lärare. Du kanske är en av de tiotusentals lärare som utbildade sig men kände att de inte hade rätt förutsättningar. Då hoppas jag att du känner att vi, genom alla de reformer som nu genomförs, steg för steg återigen ger dig rätt förutsättningar för ditt viktiga arbete. Jag hoppas att du kan tänka dig att komma tillbaka till skolans värld och återigen utöva läraryrket, som är ett av de viktigaste och meningsfullaste yrken som finns.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (SD).

Anf. 120 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)
replik:

Herr talman! Det finns mycket att säga om reglerad undervisningstid för lärarna, men det tar jag om en liten stund. Precis som skolan handlar riksdagen nämligen i slutändan om människor.

Ulrika Heindorff deltar i dag i sin sista utbildningspolitiska debatt innan hon slutar i riksdagen. Sedan 2009 har jag haft nöjet att jobba med Ulrika – och ibland mot henne, ska sägas. Jag vill rikta ett stort tack till henne för den seriositet, vänlighet och värme som hon har visat. Hon är en föredömlig representant för det som vi från politikens sida alltid borde vara: seriösa, goda och trevliga.

Stort tack, Ulrika!

Anf. 121 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Herr talman! Jag vill rikta ett stort tack till Centerpartiets ledamot Niels Paarup-Petersen.

Häromdagen tänkte jag faktiskt på att vi har jobbat ihop så länge att de som nu går ut nian föddes när vi träffades i arbetet för första gången. Så länge sedan är det! Jag vill inte på något sätt få oss framstå som äldre än vad vi är, men det är faktiskt sant.

Stort tack för gott samarbete!
(Applåder)

Anf. 122 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Då har alla hört mig säga något trevligt om Moderaterna här i kammaren.

Herr talman! I dag är det en bra dag, för i dag är alla partier i kammaren överens om att reglera undervisningstiden för Sveriges lärare, vilket är väldigt bra. Det har tidigare sagts att det inte är så, men sanningen är att vi alla är för att reglera detta. Men i motsats till vissa andra talare ska jag inte låtsas som att mitt parti har drivit detta längst eller varit för detta i årtionden, för det har vi inte. Vi ändrade vår politik för några år sedan och började då arbeta för detta.

Jag är glad över att vi har nått hit nu, för vi vet att lärare har bland de högsta sjuktalerna, att de är överbelastade, att de har för mycket administration, att föräldrar ringer dem på kvällarna och att de kan ha barn i sina klassrum som vi andra skulle ha svårt att hantera. Vi vet också att det är ett arbete som kräver äkta engagemang, för annars blir det inte bra. Men har man inte utrymme är det svårt att vara så engagerad som man behöver vara. Därför vill jag tacka alla Sveriges lärare där ute som gör ett fantastiskt arbete varje dag.

Herr talman! Det är bra att vi har tagit ett steg framåt, men vi vet fortfarande inte vart vi är på väg. Vi vet nämligen inte hur det här ska se ut eftersom regeringen har valt att inte lägga fram en tydlig reglering på detta område. Man har skapat en spelplan men inget regelverk. Hur många spelare ska det vara på planen? Var ska de göra mål? Hur mycket tid har de? Hur lång är en match? Är den 60 minuter eller 90 minuter? Detta har vi inte fått veta än, och då är det svårt att veta vad vi landar i. Ska vi spela hockey, fotboll eller handboll? Det vet vi inte än.

När man ska rösta för en reglering är det rätt väsentligt att veta var man landar. Men detta ligger fortfarande på nästa regering att hantera – precis som finansieringen, för det här är som alla vet en underfinansierad reform. Det är i detaljerna djävulen finns, och regeringen har skjutit djävulen på framtiden för att

enklare komma överens. Då har man inte heller behövt finansiera det, för man vet ju inte riktigt vad man ska finansiera.

Detta är viktigt att ha med sig, för det är förklaringen till att vi tycker att arbetsmarknadens parter måste vara med och utforma detaljerna. Man kan överlämna åt regeringen och myndigheterna att mejsla fram detaljerna, men man kan också säga att de som faktiskt är berörda, nämligen lärarna och arbetsgivarna, måste vara med och utforma detaljerna. Detta är viktigt för oss.

Jag kan definitivt förstå missnöjet med SKR. Men att alla kammarens partier har varit för SKR:s svar på regeringens förslag kan man ha med sig när man hör kritik mot SKR – om vi nu ska ha en ärlig debatt.

Hur ska detaljerna mejslas fram när det gäller hur lång undervisningstid en lärare ska ha? När arbetsmarknadens parter är med kan man säkra att det blir en reglering som tar utgångspunkt i den faktiska vardagen. SKR tog inte chansen att göra detta i tid, och jag kan förstå att Sveriges Lärares förtroende för SKR är ganska litet.

Regeringen och alla övriga partier har sagt att nu kommer det här, och snart kommer också ett detaljerat förslag. Om SKR inte kommer med ett bättre förslag som lärarna kan gå med på är det lagstiftning som gäller. Men om man hittar ett bättre förslag där alla är överens tar vi det i stället.

Så gjorde vi med arbetsrätten i januariavtalet, för det var det seriösa sättet att göra det på. Centerpartiet tvingade Socialdemokraterna och facket genom att säga att om man inte kom överens skulle det komma en reglering; då skulle politiken bestämmas.

Detta önskar vi att regeringen hade gjort här, och det sa vi också i samband med överenskommelsen: Klaga inte bara på SKR, utan säg till dem att nu är det sista chansen. Vi är med och finansierar, och vi är med i samtalet. Annars blir det inte av. Nu finns det en slutpunkt om SKR inte skärper sig. Nu har de chansen.

Man kan också säga att den svenska modellen med arbetsmarknadens parter inte ska gälla längre. Men vi tror inte att det är den bästa vägen, även om det finns mycket missnöje med SKR.

Herr talman! I dagsläget har vi en spelplan och en underfinansierad reform. Oavsett vilken extern part man frågar – Sveriges Lärare, SKR eller andra – säger de att reformen är underfinansierad. Vi vet i dagsläget inte var den landar; vi vet bara att den är underfinansierad. Vi i Centerpartiet och alla andra oppositionspartier lägger mycket mer på skolan än vad regeringen gör. Det bästa sättet att säkra finansieringen av reformen är alltså mindre Tidö.

På valdebatten hos Sveriges Lärare fick alla partier frågan hur detta skulle finansieras. Vi kunde då svara att vi lägger mer pengar än regeringen. Vad svarade Sverigedemokraterna? Jo, att det ska tas från kunskapsbidraget. Jag tycker att alla lärare ska fundera på om detta kommer att göra deras arbete lättare och bättre eller om en flytt av pengar från en pott till en

annan bara leder till nedskärningar, sänkta löner och fler sjukskrivningar.

Herr talman! Det är helt avgörande att vi får fler behöriga lärare och att lärarna får en hållbar arbetssituation och rimliga löner. Låt mig sticka ut hakan lite och säga att det inte är för lärarnas skull utan för elevernas, för det är de som är huvudsaken. Men man får ingen bra skolgång för eleverna om inte lärarna trivs och mår bra, och nu mår många lärare inte bra. Det är också 20 000 elever varje år som inte klarar grundskolan, och dem hittar vi särskilt i skolor som saknar behöriga lärare.

Regeringens förslag innebär att tid motsvarande 6 000 heltidslärare blir undervisningsfri. Om man inte har en plan för detta kan det bli ett jätteproblem. Om man inte säkerställer att det blir fler lärare kan konsekvensen bli att Sveriges lärare får fler obehöriga kollegor i stället för en bättre arbetssituation. Därför vill vi ha ett svar på hur man ska säkerställa att det blir fler lärare. Eftersom regeringen samtidigt vill utbilda färre lärare är jag rädd att det här kommer att leda till en sämre arbetssituation för Sveriges lärare. Men det är väldigt viktigt att det inte blir så.

Herr talman! Så några ord om minskad administration. Vi är helt överens om att fokus ska flyttas från en massa pappersarbete till faktisk handling när det gäller stök, kränkningar och annat. Vi måste dock säkerställa att barns rättigheter inte kränks, och därför är Centerpartiet skeptiskt till att det bara är upprepade kränkningar som ska dokumenteras. De måste också följas upp, för skolan är till för barnen. Det är viktigt att ingen faller mellan stolarna. Det kan vi i vuxenvärlden inte tillåta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Jag är jätteglad över att vi har tagit detta steg och är överens om att reglera lärarnas undervisningstid. Men för att det ska bli riktigt bra måste vi försvara den svenska, eller nordiska, modellen.

Anf. 123 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! När Niels Paarup-Petersen började prata om spelplan och att man lade upp strategier, att det saknades spelare och att man inte visste vem som skulle göra mål och liknande trodde jag ett tag att det var det danska fotbollslandslaget VM-strategi som beskrevs. Sedan förstod jag att det inte var det.

Jag tänkte bara klargöra vissa saker för ledamoten. Niels Paarup-Petersen sa att grunden nu läggs och att det avgörande skjuts upp till nästa regering, men så är det inte. Det var sagt från början att vi skulle ha en lagstiftning på plats och att vi i den lagstiftningen skulle överlämna detaljerna i en förordning, i enlighet med restkompetensen. Så var det tänkt redan från början. Vi kommer inte att överlämna det till nästa regering, utan det kommer besked om exakta regelverk om detta i en förordningstext.

Niels Paarup-Petersen behöver nog inte vänta så mycket längre innan det blir aktuellt. Det är alltså ingenting som nästa regering kommer att behöva ta över. Även om det blir samma regering då med ett

tillägg är det ingenting som den regeringen behöver bry sig om, utan det kommer nu.

Sedan påstods det att regleringen är underfinansierad, men vi har inte lagt fram någon budget för 2027 och inte heller för 2028. Det är alltså lite tidigt att säga att den skulle vara underfinansierad. Vi har ju ett beredningsunderlag som pekar i en viss riktning, men det är inte säkert att det är den korrekta summan. Det får avgöras i budgetförhandlingarna för 2027 och 2028.

Anf. 124 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)

replik:

Herr talman! Jag håller helt med om att det inte är Danmarks fotbolls nivå som ska jämföras med Centerpartiets politik, utan det är såklart Brasiliens eller kanske snarare Argentinas. Det är trots allt de som är bäst nu för tiden.

Det är jättekul om det kommer en förordningstext före sommaren, innan vi tar över i regering. Det vore jättehärligt. Vi har inte med tydlighet hört tidigare att det skulle bli så, så det uppskattar jag. Det var ett härligt besked att få här.

Jag tycker att det är intressant. Jag tror att det var Sverigedemokraternas ledamot som sa tidigare att om man menar allvar måste staten gå in. Ja, men om man menar allvar måste man faktiskt säkra att det är långsiktigt. Är det långsiktigt att lägga det i en förordning när det är en eller kanske två månader kvar tills det blir en ny regering, utan att prata med några andra partier och utan att förankra det hos arbetsmarknadens parter genom förhandlingar? Jag tror inte att det blir långsiktigt.

Om det inte blir långsiktigt när man gör totalt genomgripande förändringar på ett område är det inte heller seriöst. Då blir det inte på allvar. Det som jag helt uppriktigt är rädd för är att det kommer att bli ryckigt igen, för det är vad vi har sett från regeringen.

Inte ett enda förslag, vare sig det gäller läroplaner eller annat, har man velat diskutera brett i kammaren. Man har inte ens haft parlamentariska utredningar, så som fanns tidigare för till exempel betyg och annat. Inget sådant har funnits över huvud taget. Det här är den minst förankrade reformprocessen någonsin för svensk skola. Den här ryckigheten riskerar att gå på gång skapa en kass situation för Sveriges lärare. Det är jag uppriktigt rädd för. Jag är därför glad över att det kommer något.

Till sist: Det finns inte någon budget än. Regeringen sa att det var en historiskt stor budgetsatsning, men det var enbart för att man räknade med 2027 och 2028. Jag undrar: Hur kommer det sig att budgeten inkluderade 2027 och 2028 då?

Anf. 125 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Det finns pengar för 2026 men inte för 2027 och 2028. Det vore en konstig ordning om det fanns pengar för kommande år innan reformen är i hamn.

När det gäller långsiktighet har vi haft ett väldigt bra samarbete med regeringen. Centerpartiet hade

också kunnat vara med i det samarbetet om man hade velat, men i stället har man valt att hamna i klorna på vänstersidan.

Jag hörde Niels Paarup-Petersen säga: ”Vi tar över i regering.” Så uttryckte han det. Det är alltså Vänsterpartiets skattehöjningar som ska finansiera Centerpartiets reformer och den här reformen.

Jag blir lite konfunderad. Tänker Centerpartiet riva upp reformen, eller varför gnälls det över den nu? Tänker man riva upp den bara för att det inte har varit någon bred parlamentarisk enighet eller diskussion om den, eller vad är det Niels Paarup-Petersen försöker säga? Det är lite märkligt.

Jag vill säga en sak till. Det är rätt att Sverigedemokraterna har sagt att det delvis ska finansieras med kunskapsbidraget. Det är ingen hemlighet att Sverigedemokraterna inte tycker att kunskapsbidraget har gett de effekter som det borde ge. Det är väldigt högt, och det ökar. Vi ser en möjlighet att använda det inom ramen.

Kunskapsbidraget ska gå till kvalitetshöjande insatser och just till att stärka lärarkåren och läraryrkets attraktivitet. Det är också att stärka kvaliteten i skolan, så vi ser många positiva effekter av det. Det är inte säkert att kunskapsbidraget kommer att finansiera allt, men vi tycker att det vore väldigt rimligt om det finansierade en del.

Anf. 126 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)
replik:

Herr talman! Jag tycker att alla Sveriges lärare ska ta med sig två ord från denna debatt: ”inom ramen”.

Det ska alltså finansieras inom ram. Det är inga nya pengar. Det är precis vad Sverigedemokraterna sa. Jag tycker att man ska ta med sig det, för om det inte kommer nya pengar – mer pengar – blir det inte bra. Återigen: Alla oppositionspartier lägger mer pengar på skolan än vad regeringen gör. Vi måste se till att det finansieras. Jag förstår att det inte var hela finansieringen utan en del av den som skulle ske inom ram, men det är svårt att veta hur stor del och vad de olika partierna tycker om det.

Vi kan inte säga vad vi tycker om förordningstexten, för den har vi inte sett. Det ska jag vara väldigt tydlig med. Det som vi har problem med när det gäller själva lagstiftningen är först och främst att det inte är tydligt att man vill ha med arbetsmarknadens parter när man skriver förordningstexten. Man vill heller inte ge dem tid att landa i hur det ska göras så att det blir så bra som möjligt ute på golvet. Det är en situation där det kommer en lagstiftning på plats utan att det finns en gemensam lösning. Det är en sådan vi saknar, och det tror jag att vi har varit ganska tydliga med.

Sedan har vi frågan om vem ”vi” är. För min del är det Centerpartiet – det är ”vi”. Det är inte så svårt. Det är det parti jag är med i. Det är mitt ”vi”. Sverigedemokraterna ingår inte i det. Det är också ett besked som jag tror att vi har gett väldigt många gånger, men jag kan ge det igen i dag ifall det inte har varit tydligt: Sverigedemokraterna ingår inte i mitt ”vi”.

När det gäller den regering som tar över efter valet skulle man också kunna säga att det inte finns något ”V” i ”vi”, men det låter konstigt.

Anf. 127 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Herr talman! Lärarna är helt avgörande för att eleverna ska må bra. Det är alla mycket skickliga lärare som vi har ute i landet som bygger svensk skola stark. Det är lärare med varmt hjärta och fast hand som talar om vad som är rätt och fel och hur man behandlar andra. Det är de som skapar en skola för barnen att längta till. Det är de som lägger grunden för ett tryggare samhälle i hela landet – ett tryggare Sverige.

Alla kan vi se tillbaka på vår skoltid och tänka på någon lärare som betydde extra mycket för hur vi trivdes i skolan och som hade en avgörande betydelse för vår utveckling som människa.

Sverige har många fantastiskt skickliga lärare som tack vare sin ämneskunskap inspirerar eleverna till mer kunskap, som leder klassen framåt och som håller ordning i klassrummet. Dessa lärare gör en enorm samhällsinsats. Det är de som ser barnen, som bryr sig om barnen och som hjälper barnen. De är helt avgörande för hur barnen mår och hur det ska gå för dem senare i livet.

Lärarna bygger inte bara människor, utan de bygger hela Sverige som land. Sveriges framtid är beroende av att dessa lärare stannar i yrket och att fler vill bli lärare. Det aktuella betänkandet innebär viktiga steg i den riktningen.

Herr talman! Studier visar att just arbetsmiljön är en central orsak till att lärare lämnar yrket. Brist på tid för att planera och följa upp undervisning har särskilt pekats ut som ett problem.

Med den här propositionen föreslår vi därför en tydligare nationell reglering av vad undervisningsuppdraget faktiskt ska bestå av och hur tiden ska användas. I grunden handlar det om att återupprätta fokus på undervisningen.

Den föreslagna förändringen innebär att regeringen får möjlighet att sätta ramar för hur mycket tid som ska avsättas för planering, genomförande och uppföljning av undervisningen. Det handlar dels om att begränsa hur mycket en lärare som mest ska undervisa, dels om att säkerställa en miniminivå för planering och uppföljning. Den exakta fördelningen ska inte beslutas i detalj i lag och inte heller exakt i förordning utan anpassas lokalt, vilket ger flexibilitet som ändå är inom tydliga nationella ramar.

En annan förändring är att administrativa krav minskar. Vi frigör tid från standardiserade rutiner som i stället ska kunna läggas på mer meningsfulla och effektiva insatser.

Kraven på fortlöpande information till vårdnadshavare ersätts med att information ges vid tillfällen som personalen själv bestämmer. Utvecklingssamtal ska hållas minst en gång per läsår i stället för en gång per termin.

Det här gäller också arbetet mot kränkande behandling. Fokus flyttas från omfattande dokumentation till aktivt arbete med att förebygga och hantera situationer.

Alla dessa förändringar syftar sammantaget till att ge lärarna mer tid till att förbereda lektioner och följa upp elevernas resultat. Det ger bättre möjligheter att anpassa undervisningen efter elevernas behov, vilket i sin tur kan höja kvaliteten.

För elever innebär det här att undervisningen blir mer genomtänkt. Uppföljningen gör det möjligt att tidigt upptäcka elever som riskerar att halka efter, och på så sätt kan stöd sättas in snabbare.

I ett större perspektiv, herr talman, handlar den här reformen om synen på läraryrket. Vi signalerar att undervisning är en kvalificerad profession som kräver tid och eftertanke. Det bidrar till att stärka yrkets status.

Det finns också en koppling till likvärdighet. När förutsättningarna för lärare varierar kraftigt mellan olika skolor riskerar också undervisningens kvalitet att variera. Men genom nationella ramar kan skillnaderna minska och alla elever få en mer likvärdig utbildning, oavsett var i landet de bor.

Denna reform löser säkert inte alla problem, herr talman. Det är inte enskilda lagförslag som kommer att vända utvecklingen för skolan och lärarnas arbetsmiljö. Men det går inte att komma ifrån att tid är en grundläggande resurs. Utan tillräcklig tid för att planera, genomföra och följa upp undervisningen blir andra insatser rätt mycket mindre effektiva.

Men det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (SD).

Anf. 128 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Det känns särskilt spännande och roligt att debattera just det här ärendet, för sedan min första dag i utbildningsutskottet har jag sagt att ”skickliga lärare som har tillräckligt med tid för sina elever” är det som svensk skola behöver. Miljöpartiet står alltså tydligt bakom att Sveriges lärares arbetstid behöver regleras.

Men, tro det eller ej, de viktigaste människorna i skolan är inte lärarna. Det är eleverna. De viktigaste människorna i skolan är eleverna. Allt vi gör kretsar runt hur de ska få de bästa förutsättningarna att utvecklas som människor och lägga grunden för ett liv där de har makt över sin tillvaro och sin framtid.

Därför måste denna reform genomföras så att Sveriges elever inte får en sämre utbildning och så att de inte möter färre behöriga lärare, får fler inställda lektioner eller får möta fler utbildade vikarier. Det kräver en regering som lägger pengarna på bordet för att genomföra den här reformen. Jag hoppas att vi kommer att ha en sådan regering efter valet.

Svensk skola presterar väl på många sätt. Skolverket beskriver i sin lägesrapport att de flesta elever trivs i skolan. Kunskaperna är på en nivå på eller över OECD:s snitt, och de ökar sedan pandemin.

Läraryrket ökar, och fler lärare anger att de trivs med sitt yrke.

Samtidigt ökar skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever, socioekonomisk bakgrund påverkar resultaten och likvärdigheten brister, med stora skillnader vad gäller till exempel andelen behöriga lärare runt om i landet. Så kan vi inte ha det.

Att vara lärare är Sveriges viktigaste jobb. En avgörande förutsättning för att både förskola och skola ska vara en plats för kunskap, utveckling och gemenskap är lärarna.

Vi vill stärka lärarnas ställning på flera olika sätt, bland annat genom att förbättra arbetsvillkoren samt ge mer tid till det som är kärnan i arbetet: undervisningen och relationen till barnen och eleverna. Lärare behöver vara garanterade tid för att planera, genomföra och följa upp sin undervisning, vilket vi nu kommer att besluta om.

Herr talman! Sverige har läraryrket, och den prognostiseras fortsätta de kommande tio åren. Reformen för att förbättra lärares arbetsmiljö är viktiga för att fler ska vilja bli lärare och för att läraryrket ska vara attraktivt och prestigefyllt. Därför är det här beslutet viktigt, då det har tydligt fokus på att hög kvalitet i undervisningen förutsätter tid för planering och utvärdering. Men vi i Miljöpartiet är ändå oroade för att finansieringen och genomförandet brister.

Den här reformen förutsätter att skolans finansiering stärks och särskilda satsningar görs för att öka andelen behöriga lärare i hela landet. Om den här reformen brister i genomförandet finns det risk att priset för bättre arbetsvillkor blir fler inställda lektioner. Det är särskilt påtagligt på landsbygd och i glesbygd.

Vi vill verkligen understryka att utbildningen måste vara likvärdig och hålla hög kvalitet i hela landet. Därför vill vi att staten ska ta ett större ansvar för att skolor i hela landet ska ha tillräckliga resurser genom ett sektorsbidrag där staten tar större ansvar och ser till att det finns tillräcklig finansiering.

Sveriges Lärares debatt nämndes här. Jag tog upp exemplet från Gällivare kommun, som också har berättat om det här i olika medier. Om den här reformen inte genomförs riskerar alltså deras elever att möta fler utbildade vikarier och att fler lektioner ställs in. I andra kommuner som jag har besökt säger man: ”Nej, det kommer inte att bli så stor skillnad för oss. Vi ligger redan inom spannet som utredningen säger.”

I en kommun med läraryrket, där man redan har låg andel behöriga lärare och redan har låga resultat, måste vi kunna göra satsningar för att de eleverna ska få en likvärdig utbildning. Därför är det viktigt att vi utvärderar det här reformpaketet, som vi precis hinner besluta om innan mandatperioden slutar.

Herr talman! Dagens debatt och nästa veckas beslut i frågan är ett starkt och tydligt besked från alla riksdagens partier. Lärares arbetstid ska återregleras, och det är en viktig reform för lärarna i Sverige. Alla partier är helt överens om det.

Tyvärre har regeringens val av arbetssätt i alla de här stora reformerna gjort att det finns en osäkerhet kring

genomförandet. Vi i oppositionen har inte på något sätt varit delaktiga i arbetet med att ta fram de här reformerna. Jag hade hellre sett att vi hade gjort ordentliga parlamentariska utredningar så att alla partier hade varit delaktiga i stora och genomgripande reformer, som vi ju vill ska hålla i många mandatperioder. Då skulle till exempel inte lärare runt om i Sverige behöva gå på olika utspel om att det finns någon form av tvekan bland en del av oppositionspartierna när det gäller den här reformen. Det gör det ju inte – inte i sak. Däremot är vi oroad över att regeringen inte finansierar sina reformer och att de därmed inte kommer att få den effekt vi vill se.

Sveriges lärare och elever runt om i landet är värda en regering som inte bara skriver reformer. De förtjänar en regering som visar ledarskap, bygger breda överenskommelser och lyfter blicken, så att vi tillsammans kan sätta visionen för hur svensk skola ska utvecklas mot en framtid som vi vet kommer att utmana oss på många olika sätt. En sådan regering hoppas jag att vi har efter september.

Jag yrkar bifall till oppositionens gemensamma reservation nummer 2.

Anf. 129 JOANNA LEWERENTZ (M):

Herr talman! Det är inte bara som riksdagsledamot jag står här i dag. Jag står här även som lärare. Det är ett av världens roligaste yrken. Men det är också ett yrke som inte sällan tär hårt på dem som utövar det och ofta pressar människor till gränsen för vad de klarar av. Lärare som inte vill något annat än att se sina elever utvecklas upplever alltför ofta att tiden aldrig någonsin räcker till. Jag vet hur det känns när skoldagen inte styrs av kunskapsförmedling utan av packade scheman, rapporteringskrav och möten som tränger undan det som egentligen är vår kärna: undervisningen. Det är därför det här betänkandet är så viktigt.

Herr talman! Betänkandet *Tid för undervisningsuppdraget* handlar i grunden om att återupprätta något som borde vara självklart: att lärare ska få vara lärare. De ska ha tid att planera sin undervisning, undervisa och följa upp elevernas kunskapsutveckling. Så ser det inte ut i dag. Jag har själv den erfarenheten, och många av mina kollegor vittnar om samma sak. Man förväntas dokumentera sådant som ingen efterfrågar. Man sitter i möten som saknar tydlig koppling till undervisningen. Man fungerar som administratör, social samordnare, it-support eller vaktmästare. Och låt oss inte glömma både lärares och vårdnadshavares nemesis: lärplattformarna, där man ska fylla i matriser, system och uppföljningar i verktyg som sällan är anpassade efter ändamålet för att tillhandahålla information som vårdnadshavarna sällan hittar till.

Herr talman! Det finns lärare i svensk skola i dag som har scheman där lektion följer på lektion, från morgon till sen eftermiddag, och där lunchen inte är en rast utan något man försöker hinna med medan man svarar på mejl eller rättar prov. Det finns lärare som inte hinner gå på toaletten under arbetsdagen. Det finns lärare som lämnar skolan i slutet av dagen med känslan

av att de inte gjort sitt jobb – inte för att de inte kan, utan för att tiden inte räcker till. Detta är inte värdigt en kunskapsnation som ska ge alla elever lika goda förutsättningar att ta sig an livet, och det är definitivt inte hållbart.

Herr talman! Det är därför jag och många lärare med mig välkomnar att den moderatledda regeringen nu tydliggör vad undervisningsuppdraget är och lagstadgar det som alla lärare redan vet: Undervisning är inte bara tiden i klassrummet, utan också planeringen och uppföljningen. Utan den tiden blir undervisningen sämre.

Det finns dock de här i riksdagen som oroar sig. Det finns de som verkar vilja klamra sig fast vid det system vi har i dag, lämna allt till lokala lösningar och låta arbetsmarknadens parter göra upp. Men låt oss vara ärliga: Den situation vi har i dag har uppstått inom det systemet. Om vi menar allvar med att stärka läraryrket måste vi också våga sätta ramar som skyddar lärarnas tid. Annars fortsätter undervisningen att pressas tillbaka, bit för bit.

En annan viktig del i förslaget är att vi minskar onödig administration. I dag finns krav på fortlöpande information till vårdnadshavare, omfattande dokumentation och uppföljningar som inte alltid leder till bättre undervisning. Det är inte så att kontakten med hemmen är oviktig – tvärtom. Men den ska vara meningsfull, inte mekanisk. När vi minskar detaljkraven ger vi professionen större utrymme att avgöra vad som faktiskt behövs. Det är precis så tillit ska fungera.

Herr talman! Jag vill också säga något om eleverna. Ibland framställs det som att det skulle finnas en motsättning mellan vad som är bra för lärare och vad som är bra för elever. Det är helt fel. När lärare får tid att planera blir lektionerna bättre. När lärare får tid att följa upp upptäcks elever som behöver stöd i tid. När lärare inte är utmattade ser de varje elev. Det som är bra för lärarna är bra för eleverna.

Jag välkomnar att vi nu tar det här steget. Men vi får inte stanna vid lagtext. Det här måste märkas i lärarnas vardag. Scheman måste förändras, och onödiga uppgifter måste bort på riktigt.

Herr talman! Att vara lärare är ett av samhällets viktigaste och finaste uppdrag. Men det är i dag ett uppdrag som alltför många lämnar – inte för att de tappat lusten att undervisa, utan för att de inte får göra det fullt ut. Med detta betänkande tar vi ett steg mot att förändra det.

Vi är många som säger att undervisningen ska stå i centrum, och vi är många som säger att lärarnas tid är värdefull. Moderaterna säger också: Om vi menar allvar med kunskap måste vi börja med att ge lärarna förutsättningar att förmedla den. Jag är stolt över att vara en del av ett regeringsparti som gör det och över att få rösta ja till en av de enskilt viktigaste reformerna för att förbättra lärares förutsättningar att vara just lärare. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 11 Vindkraft i kommuner

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU20
Vindkraft i kommuner (prop. 2025/26:239)
föredrogs.

Anf. 130 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Vi debatterar näringsutskottets betänkande 20 *Vindkraft i kommuner*.

I en av mina första riksdagsmotioner, från 2011, lyfte jag hur vindkraft påverkar människors livsmiljö. Jag ska passa på att läsa upp lite av vad jag skrev då: ”Vid uppförande av stora industrifastigheter såsom vindkraftverk för det med sig betydande lokala konsekvenser, såsom fördärvade natur- och kulturvärden och estetiska samt landskapsbildsmässiga värden. ... Många av dem som har oturen att ha bostadsfastigheter på fel ställe när vindkraftverken byggs kan dessutom drabbas av oljud och solreflexer. Dessa konsekvenser av vindkraftsetableringen betyder alltför ofta att fastighetsägare kring vindkraftverk får se värdet på sina fastigheter falla. Med anledning av denna insikt ... föreslår undertecknade en lagstiftning som stipulerar att de som etablerar vindkraftverk ersätter kringboende för det eventuellt sänkta fastighetsvärdet.”

Detta var alltså ett citat från en riksdagsmotion jag skrev för 15 år sedan. Jag menar att det är intressant att lyfta det. Kunskapen om det här har funnits hela tiden, men det är alltför många som valt att se åt annat håll när vanliga familjer fått livet slaget i spillror. Många gånger har dessa familjer till och med högre huslån än vad fastigheten är värd efter en vindkraftsetablering.

Herr talman! Nu ska vi dock besluta om en lag om intäktsdelning för vindkraftsanläggningar. Den innebär att närboende till vindkraftsanläggningar ska ges rätt till ersättning som motsvarar en andel av vindkraftsbolagets årliga intäkter. Jag yrkar självklart bifall till förslaget, men jag måste samtidigt konstatera att den lidandepeng som ska tilldelas dem som drabbas inte fullt ut ersätter de faktiska förlorade fastighetsvärdena.

Beräkningsmodellen som propositionen stipulerar innebär att en familj får en andel om maximalt 2,5 promille av intäkterna, men ersättningen faller ju längre bort från verket man bor. Enligt exempelberäkningar kan den högsta lidandepengen uppgå till cirka 38 000 kronor i elområde 4 och 19 000 kronor i elområde 1. Dessa högstabelopp bygger på att man har minst två vindkraftverk inom fem gånger verkets höjd; annars avtar beloppets nivå. Men, herr talman, även med maximal ersättning är detta en ganska klen tröst.

En studie från KTH visar att en småhusfastighet kan tappa 25 procent i värde vid ett avstånd inom två kilometer. I ett uppmärksammat fall har banken till och med halverat fastighetsvärdet för en familj. Alla som vet vad hus kostar förstår att det snabbt blir miljonbelopp. Så hur lång tid tar det att betala 1 miljon kronor om man får 19 000 kronor per år i ersättning? Jo: 53 år. Lägg därtill räntan på 1 miljon och du har,

konservativt beräknat, ytterligare kostnader om 30 000 kronor per år. Det är fortfarande ingen bra affär.

Jag anser att när vi ser hur detta faller ut får vi återkomma till ersättningsnivåerna och justera dem till att fullt ut ersätta människors faktiska förluster.

Herr talman! Det är välkommet att regeringen nu också tillsätter en utredning om inlösen där den som äger en fastighet med en bostad intill en vindkraftsanläggning ska ha rätt att få fastigheten inlöst av den som är verksamhetsutövare för vindkraftsanläggningen. Rätten till inlösen kommer att verka retroaktivt från dagen utredningen tillsätts, vilket i det här fallet är enstaka dagar bort, om det inte redan har skett under dagen. Jag har inte sett något, i alla fall.

Utredningen har inriktningen att bostadsfastigheter ska få rätt till inlösen till ett pris som motsvarar vad fastigheten hade varit värd om vindkraftsparken inte hade uppförts. Det är en reform som definitivt går i rätt riktning, men det är ändå djupt vemodigt för dem som tvingas rycka upp sina levande rötter ur den jord där deras förfäder i generationer har levt, slitit och brukat marken under fötterna.

Herr talman! Det allra bästa vore såklart om vi i Sverige inte uppförde någon vindkraft alls. Jag kan faktiskt inte se ett enda godtagbart skäl till ytterligare vindkraft, särskilt som vi inte kan använda elen i Sverige. I princip all tillförd vindel går på export. På grund av vindkraftens ojämna leveranser, i kombination med bristen på reglerkraft, blir den i praktiken oanvändbar och går i stället till kontinenten, där man kan reglera de ojämna leveranserna med fossilkraft.

Installerar vi ytterligare fem terawattimmar årlig vindkraftsproduktion kommer också exporten att öka med cirka fem terawattimmar. Sambandet är närapå linjärt.

I stället för att tillföra värde för Sverige ger vindkraften upphov till stora kostnader. Jag har redan nämnt hur vindkraften har raserat värdena på bostadsfastigheter. Bara att ett vindkraftsbolag ansöker om att etablera vindkraft gör att värdet sjunker. Men kostnaderna är mycket större än så. Sedan vindkraftsutbyggnaden tog fart har Svenska kraftnäts investeringsramar successivt ökat från under 1 miljard per år till årets 14,6 miljarder och ska upp till hisnande 25 miljarder per år 2029 och framåt. Och med dyra investeringar permanentar vi dyra underhållskostnader. Exakt hur mycket av detta som drivits av vindkraften är inte helt klart, men det handlar utan vidare om tiotals miljarder bara på stamnätet. Det är kostnader som sedan läggs på våra elnätsräkningar. Dålig energipolitik i Sverige kombinerat med dålig energipolitik i grannländer som påverkar oss har drivit på nätutbyggnaden. Och det får vi alla betala för.

Kostnaderna för reglerförmågan har sedan de rödgröna lade ned kärnkraften stuckit iväg. Man måste betala företag för att stänga ned produktion vissa tider eller producenter för att låta bli att producera el. Sedan 2020 har det aggregerat kostat det svenska samhället, det vill säga svenska elnätskunder, 26 miljarder kronor.

Det faktum att vi på grund av vindkraftens tillkommande har brist på effekt att tilldela företag har inneburit uteblivna investeringar på i storleksordningen hundratals miljarder kronor. Nu har Tidöpartierna under den här mandatperioden tagit stora kliv mot ny kärnkraft i Sverige, men hela detta arbete riskerar nu att raseras av en rödgrön valvinst. Att till exempel Miljöpartiet skulle acceptera en regering som bygger ny kärnkraft betraktar jag som otänkbart, och att S skulle avstå makten för att få ny kärnkraft på plats framstår som helt uteslutet.

Eftersom de fyra partierna till vänster på allvar tror att vi kan lösa Sveriges problem med energisystemen med mer av samma som förstört energisystemet från början är häpnadsväckande men tyvärr sant. Hela vår ekonomi, hela vår civilisation, bärs upp av tillgången på energi. Förstår man vikten och värdet av ett robust energisystem som kan leverera stabil el till ett lågt systempris, då är det Tidösidan som gäller i valet.

Herr talman! Vi går nu emot ett något mer rättvist Sverige, där människor som drabbas av vindkraften kommer att få åtminstone en viss kompensation med den lidandepeng vi nu ska ge. Men vad händer med alla dem som redan fått sina liv slagna i spillror, kanske med banklån större än vad huset är värt? Ja, de får vackert bita ihop. De beslut vi fattar i och med detta betänkande gäller ju bara nya etableringar, med en viss retroaktivitet, förvisso, som sträcker sig från den 6 november 2025. Men före det då?

Antalet som skulle vilja driva rättsliga processer mot vindkraftsbolagen är stort i dag, men de ekonomiska riskerna att förlora i rätten är alltför stora. Därmed menar jag att vi bör titta på att införa en motsvarighet till Diskrimineringsombudsmannen för personer som drabbats av förlorade fastighetsvärden till följd av vindkraften. Det finns redan lagstiftning på plats i miljöbalken om att man kan få skadestånd för förmögensskada om verksamheten orsakar en störning i omgivningen, till exempel buller, vibrationer, estetisk påverkan, föroreningar eller andra liknande effekter.

Vad sägs som en OV, Ombudsmannen för vindkraftsskador, med uppdraget att hjälpa drabbade privatpersoner att få skadestånd enligt miljöbalkens föreskrifter?

Anf. 131 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 1.

En framgångsrik elektrifiering är avgörande för att öka tillväxten, för att skapa välstånd och samtidigt nå de nationella klimatmålen.

Sverige behöver mer elproduktion, och vi socialdemokrater är öppna för alla fossilfria kraftslag. Den här debatten berör vindkraften, och vi instämmer med regeringen att den på kort sikt kan stå för majoriteten av utbyggnaden av den fossilfria elproduktionen. Samtidigt vet vi att tillstånd till en vindkraftsetablering endast ges om kommunen har tillstyrkt den och att såväl antalet som andelen projekt som kommuner tillstyrkt minskat kraftigt, inte minst under denna mandatperiod.

Billig el kommer att vara en central konkurrensfördel för svenska företag framöver. För att ekonomin ska fungera för vanligt folk krävs också god tillgång till el till låg kostnad. Det förutsätter mer el från alla fossilfria kraftslag, och Sverige behöver öka utbyggnadstakten för elproduktionen redan i närtid.

En del av att vända den här utvecklingen handlar om intäktsdelningen från vindkraften till närboende. Vi är överens med regeringen om att det förslag som debatteras i dag i grunden är bra, men vi har några reservationer där vi menar att regeringens förslag inte är tillräckligt. Tillåt mig att utveckla dessa.

Herr talman! Förslaget handlar om att en liten del av intäkterna från en vindkraftsverksamhet återförs till de närboende på den plats där elproduktionen sker. Det är bra. Men vi vet samtidigt att ett stort antal kommuner sätter stopp för byggandet av vindkraftverk. Intäktsdelning till närboende är, som också regeringen konstaterar, inte tillräckligt.

En förutsättning för att förslaget om intäktsdelning till närboende, liksom andra förslag som syftar till att öka incitamenten för kommuner, ska få någon verkan är att även kommunen ges ekonomisk ersättning. Regeringen och Sverigedemokraterna har för åren 2025 och 2026 tillfälligt betalat ut ersättning till kommuner som har vindkraft. Vi menar dock att om man ska få kommuner att säga ja till mer vindkraft behöver ersättningen ges långsiktigt.

I sin proposition ger regeringen uttryck för att det de kommande åren bör ges ekonomisk ersättning till kommuner, om det finns pengar. Vi menar att det inte är ett långsiktigt besked som ger kommunerna de svar de behöver för att säga ja till vindkraft.

För att skapa det incitament vi alla verkar vara överens om behövs menar vi socialdemokrater att regeringen bör återkomma med förslag på en långsiktig lösning. Ersättningen bör likna den som kommunerna har fått för 2025 och 2026 och som har motsvarat fastighetsskatten.

Herr talman! Oavsett hur kommunerna i övrigt kommer att ersättas för detta framöver vill vi socialdemokrater se att de som nu ändrar ett tidigare veto mot vindkraftsparker som kommit långt i processen och snabbt skulle kunna komma till stånd får en extra bonus om ett nytt, positivt besked ges. Stödet kan exempelvis utformas så att de första 400 vindkraftverken får dela på pengarna som avsätts till ändamålet. Det skulle ge ett stöd på cirka 250 000 kronor per verk till kommunerna.

Herr talman! Om syftet med lagförslaget är att öka acceptansen för vindkraft hos de närboende behöver hanteringen av detta vara så enkel som möjligt för just de närboende. I regeringens förslag ges rätt till intäktsdelning från vindkraft till dem som bor inom nio gånger vindkraftverkets höjd. Ansvar att informera de närboende om deras rätt till intäktsdelning läggs på verksamhetsutövaren. Enkelt uttryckt ska den som driver en vindkraftspark också informera de närboende om deras rätt till ersättning.

Informationsplikten ska enligt regeringen uppfyllas genom annons i lokaltidningen eller på annat lämpligt sätt. Därefter åläggs de närboende att varje år anmäla till vindkraftsägaren att de vill göra anspråk på sin ersättning. Den som inte anmält detta senast den sista februari förlorar rätten till ersättning för föregående år. Det gäller även om den som äger vindkraftsparken inte har informerat om rätten till ersättning. Det står uttryckligen i propositionen att ingen påföljd är kopplad till om denne underlåter att informera de närboende.

I nästa skede menar regeringen att verksamhetsutövaren innan utbetalning ska säkerställa att de som har anmält sig för att ta del av ersättningen verkligen är berättigade till det, ”vilket också bör kunna säkerställas genom kontroll i fastighetsregistret”, som det står i propositionen.

Vi menar att det är ett alltför krångligt system som innebär att närboende riskerar att missa information om sin rätt att ta del av intäkterna. Det innebär också onödigt administration när närboende först ska ansöka och verksamhetsutövaren sedan ska kontrollera ansökningarna mot fastighetsregistret. Vi menar att när det gäller fortsatt vindkraftsersättning behöver regelverket utformas med automatisk utbetalning, och utgångspunkten bör vara just fastighetsregistret. Ska acceptansen öka behöver det vara enkelt för dem som ska acceptera, nämligen de närboende.

Herr talman! Utöver det regeringen nu föreslagit måste mer göras för att få igång vindkraftsbyggnationen. Kommunala beslut om vindkraft behöver fastslås tidigt i processen, så att företagen vet om det är värt att gå vidare med ansökan eller inte. Det är problematiskt när utvecklingspengar investeras av företagen – i vissa fall köps till och med verken in – och det därefter kommer ett veto mot byggnationen. Vi behöver ett system som löser den problematiken. Det kommunala vetot behålls givetvis, så att kommunen fortsatt kan säga ja eller nej till vindkraft, men processen blir mer effektiv och förutsägbar.

Företagen behöver kunna känna sig trygga med att ett medgivande gäller under hela processen. Det skulle kunna ha en positiv inverkan på investeringsviljan i ny vindkraft. Det är inte alls oviktigt när vi diskuterar denna proposition, som handlar om att öka incitamenten att bevilja vindkraft i Sverige.
(Applåder)

Anf. 132 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M):

Herr talman! Just nu ser vi hur sårbar energimarknaden är för oro i omvärlden. Situationen kring Hormuzundet har på kort tid bidragit till prisökningar på olja och gas, som inte bara gör det dyrare att tanka bilen utan också får följd effekter på elmarknaden när Europas gasturbiner sätter marginalpriset. Om inget av större betydelse händer ser vi ut att få en sommar med vinterpriser.

När läget är sådant måste man agera. Från Filippinerna till Litauen gör nu länder och regeringar vad de

kan för att undvika den inflationschock som oljekrisen bäddar för. Energi och ekonomi är mycket tätt förknippade med varandra. Även den svenska regeringen gör det som är möjligt för att Sverige inte ska tappa kontrollen på det sätt som blev fallet omkring 2022. Dyrtiderna ska motas, och svensk ekonomi ska räddas.

Detta om den korta sikten, herr talman. Nu om den lite längre sikten – och om man vill vara vitsig: utsikten.

Herr talman! Det behövs mer el i det här landet – för industrins, jobbens och klimatomställningens skull och för att företag ska våga investera och kunna växa i hela landet. Det är därför regeringens energipolitiska linje är som den är. Vi vill ha mer av allt. Vi förbättrar förutsättningarna för kraft- och fjärrvärmes. Vi tar fram en finansieringsmodell för ny kärnkraft. Vi river juridiska hinder för vattenkraften. Och med dagens betänkande tar vi oss an en av vindkraftens stora knäckfrågor: den lokala acceptansen.

Herr talman! Energipolitik är inte bara pajdiagram och visioner. Den handlar också om människor, som plötsligt kan bli grannar med en vindkraftspark och få ljudet, skuggorna, blinkljuset och en förändrad landskapsbild mitt i sin vardag. Då duger det inte riktigt att politiken säger: ”Det här ska ni bara acceptera.” I synnerhet inte när mycket av vindkraftselen går på export. Om nackdelar uppstår lokalt borde ersättning också betalas ut lokalt. Det är vad vi tar sikte på med den här lagstiftningen.

Herr talman! Vindkraften har en roll i svensk elförsörjning. Den är fossilfri, den kan byggas relativt snabbt och den producerar mycket el när det blåser. Men det finns också baksidor; vindkraften producerar inte när Sverige bestämmer att den ska göra det utan när vädret tillåter. Det skapar obalanser, ökar behovet av stödtjänster och kräver mer reglerkraft och dyrare elnät.

Vindkraften kan alltså vara lönsam i sig själv men skapar kostnader på andra håll i systemet, som andra får betala. För oss i den här kammaren som har att ta ansvar för helheten är det en viktig insikt och något att adressera politiskt. Det ska sägas att när det inte blåser är det ingen tröst att förra veckan innebar rekordproduktion. Det är ofta det som försvinner i debatten. Sverige behöver inte bara mer el på årsbasis, utan Sverige behöver el när den behövs och där den behövs.

Herr talman! Det här betänkandet handlar om ersättning till närboende. Regeringens förslag innebär att närboende till nya vindkraftsanläggningar ska få rätt till ersättning från verksamhetsutövaren. Ersättningen ska motsvara en andel av de årliga intäkterna från vindkraftsanläggningen och ska vara högre ju närmare bostaden ligger. Den ska också vara skattefri till den del som avser en privatbostad. Det är rimligt.

Man ska även i detta sammanhang tala klarspråk: Det här är vad man skulle kunna kalla en lidandepeng. Det är ju lätt att vara positiv till vindkraft på avstånd. Det är svårare när den byggs där man själv bor, lever och har sin utsikt.

Det finns sådant som skyddsavstånd, men det är inte en exakt vetenskap. Man får väl säga att det fungerar lite olika bra på olika platser.

Herr talman! Med detta förslag bygger vi ett system som ska fördela nyttor i närområdet. Det är inte ett försök till muta eller till plåster på såren för den som känner sig överkörd, utan vi tycker att det är en fråga om rättvisa. Det är därför viktigt att notera i dag att det är ett system som kommer på plats, och om parametrarna eller nivåerna behöver justeras i framtiden är vi självklart öppna för det.

Herr talman! Sverige är på rätt väg i energipolitiken, men vi är inte på något sätt framme. Det som har rivits ned tar tid att bygga upp. Den planerbara kraft som försvann kommer inte tillbaka av sig själv. Flaskhalsar i elnäten byggs inte bort med enbart goda avsikter, och ett elsystem blir inte heller robust bara för att årsproduktionen är hög.

Herr talman! Dagens betänkande är inte hela lösningen, men det är ett viktigt ställningstagande. Det säger att människor som får bära vindkraftens lokala nackdelar inte ska lämnas utan ersättning. Det säger att den som får leva med olägenheterna också ska få del av värdet. Det är rättvist, och det är ett steg mot en politik som håller ihop i elsystemet och i människors vardag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner. Här och nu gör vi det som Sverige behöver på kort sikt för att klara krisen. Vi gör det som krävs på lång sikt för att svensk ekonomi ska vara robust, växande och inkluderande. Det som behövs är inte en omstart eller en ny riktning. Det som behövs är att vi håller kursen och höjer tempot. (Applåder)

Anf. 133 LINUS LAKSO (MP) replik:

Herr talman! Timmen är sen, så jag hade inte tänkt begära replik. Men när felaktigheterna hopade sig kunde jag inte låta bli. Josef Fransson var i och för sig lätt att strunta i, eftersom inte ett ord som sades från talarstolen var rätt. Men Jesper Skalberg Karlsson säger sig i alla fall vilja främja vindkraft. Det är åtminstone ett fall framåt, så att säga.

Statistiken för den här mandatperioden är ganska förödande. Utbyggnadstakten har minskat med ungefär 75 procent eller mer. Förra året sa kommunerna nej till 98 procent av alla vindkraftverk. Det gör att utbyggnadstakten av förnybar el, eller fossilfri el för den delen, har minskat radikalt den här mandatperioden. Det är vad som har hänt, trots alla vackra ord från Jesper Skalberg Karlsson.

Det kan ändå dölja sig en del bakom ledamotens ord, bland annat hans påstående om att obalanskostnaderna ökar på grund av vindkraften. Det är direkt felaktigt. Svenska kraftnät har dementerat det och skrev tydligt i en debattartikel för något år sedan att det är kärnkraft och utlandskablarna som orsakar de stora obalanskostnaderna. När stora källor till effekt faller ifrån på en gång behöver man mycket grön baskraft för att stötta upp systemet.

Det är lite märkligt hur man kan veta att det är just elen från vindkraften som exporteras. Jag tror inte riktigt att man då har förståelse för hur elsystemet fungerar. All el matas in i systemet. Dessutom har man gett tillstånd till anslutning för extremt mycket konsumtion de senaste åren. Så det där uttalandet stämmer inte.

Jag får återkomma till frågan.

Anf. 134 JESPER SKALBERG

KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Lakso för hans påståenden. Vi hann inte riktigt till frågan.

Det är känt sedan en viss tid tillbaka att vi har olika uppfattning om hur elsystemet fungerar. Min bild är att tillgång och efterfrågan är giltigt i ekonomin, och samma sak är giltig i elsystemet. Tar man bort stabil elproduktion tar man också bort stabila elpriser. Har man volatil produktion får man volatila elpriser.

Det är egentligen inte konstigt. Det som är konstigt är att man pratar om grön baskraft. Frågan är vilken grön baskraft man menar.

Om jag tänker på grönt tänker jag kanske på metangas. Det går kanske att kalla baskraft, men det går nog inte att kalla det grönt i bemärkelsen klimatsmart. Tänker man i stället på vindkraften som grön baskraft tror jag inte att man kan kalla det baskraft eftersom produktionen är tillgänglig mellan 20 och 40 procent av tiden. Det går nog inte att kalla baskraft.

Om man ska kalla någonting grön baskraft kanske man får tänka på uran och kärnkraft. Det är ju baskraft, men det kan inte vara det som ledamoten Lakso åsyftar här.

Jag kan bara konstatera att om man tar bort stabil elproduktion tar man också bort stabila elpriser.

Vi har mycket vindkraft i den svenska energimixen, åtminstone om vi tittar på det som är installerat. Det finns ungefär 17 000 megawatt installerat. Det är stora siffror, men levererar det vad Sverige behöver i januari och februari? Jag är tveksam.

Vi har haft låga priser under föregående år. De var lägst i unionen, vilket är väldigt bra. Men min bild är att människor som bor i södra Sverige inte är helt nöjda med det, när elräkningarna från januari och februari kommer och välter hela hushållsekonomin. Vi behöver någonting annat. Vi behöver en vintersäkrad energipolitik, och då behövs kärnkraft, även om det inte är temat för dagens debatt.

Anf. 135 LINUS LAKSO (MP) replik:

Herr talman! Den underliggande frågan är väl hur mycket moderaten egentligen vill ha vindkraft. Verkligheten talar sitt tydliga språk, nämligen att man i princip har stoppat utbyggnadstakten. De ord som sägs här i kammaren stämmer alltså inte med verkligheten. Jag skulle vilja veta hur det ligger till med det här. Men svaret utkristalliserades egentligen ganska väl i det här replikskiftet.

Man kan enkelt säga att grön baskraft är exakt det som Jesper Skalberg Karlsson, Moderaterna och regeringen finansierar via Kraftlyftet. Det är ett förslag

som ursprungligen kom från Miljöpartiet för att få mer grön baskraft. Det handlar om reglerbar kraft av olika slag: kraftvärme, vattenkraft, gasturbiner, batterier och så vidare. Tyvärr har man varit så senfärdig att det ännu inte har kommit en enda kilowatt ur satsningen.

Vad gäller stabiliteten lämnar även kärnkraften en del övrigt att önska. Jag tittade på SVK:s kontrollrum precis före debatten. Hälften av produktionen kommer nu från vindkraft, vilket har pressat ned priset till 12 öre kilowattimmen, men vi har haft svindyr el under våren. Detta kan man också läsa om i Svenska kraftnäts kontrollrum.

Det här beror inte minst på att Ringhals 4 körs på halv effekt på grund av läckage i generatorn. Oskarshamn 3, Forsmark 2 och Ringhals 3 är för närvarande avställda. Dessutom driver stigande gas- och oljepriser upp elpriserna på kontinenten.

Det som behövs är mer vindkraft men också mer reglerbar kraft. Det är det som den moderatledda regeringen totalt har misslyckats med under den här mandatperioden.

Jag undrar hur det är möjligt att verkligheten och de ord som kommer från ledamotens mun stämmer så dåligt överens.

Anf. 136 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Det är tvivelsutan så att kärnkraftsreaktorer och vindkraftverk fungerar på olika sätt och har olika logiker. Har man fem kärnkraftverk som inte riktigt räcker till kan man bygga en sjätte reaktor. Därmed har man ökat produktionen med ungefär 20 procent.

Vindkraften har inte samma logik. Om man har fem verk och det inte blåser spelar det ingen roll om man bygger ett sjätte verk; det blåser fortfarande inte. Det är två olika komponenter i energisystemet.

Moderaternas energipolitiska linje är inte som Miljöpartiets. Vi tycker inte att man ska bygga vindkraftsparkar överallt, var som helst och till vilket pris som helst. Vi har sett i förslag från Miljöpartiet att det ska byggas i inloppet till Berga, på Musköbasen och på en hel del platser som är olämpliga.

Vår linje beträffande vindkraft är att man ska bygga den där elnätet klarar av det, där efterfrågan finns och där den lokala acceptansen finns. I dag kan vi lösa ett av problemen, den lokala acceptansen, men var elnätet är redo styrs av fysikens lagar, inte av oss politiker. Vi får fokusera på det vi kan göra, så får andra göra vad de kan göra.

(Applåder)

Anf. 137 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! I dag får jag hoppa in och debattera ett ämne som jag vanligtvis inte brukar prata om – jag brukar försöka hålla mig till utbildningspolitik. Men nu ska jag få prata lite om vindkraft.

Vänsterpartiet ställer sig bakom den nya lag som innebär att närboende till vindkraftsanläggningar ska ges rätt till en ersättning som motsvarar en andel av de årliga intäkterna från vindkraftsanläggningen. Det

känns bra, särskilt som Västernorrlands län, som jag kommer från, producerar mest vindkraftsel i Sverige.

Så långt är det bra, men när vi tittar på vad som hänt med utbyggnaden av vindkraft under den här regeringens tid ser vi att det definitivt inte blåser medvind när det gäller vindkraftsetableringar. Det senaste året, 2025, stoppade kommunerna genom det kommunala veto som finns 93 procent av de planerade projekten. År 2024 stoppades 63 procent av projekten. Vänsterpartiet menar att regeringen inte direkt har jobbat ihjäl sig när det gäller att hitta sätt att få incitament för kommuner att säga ja till vindkraftsprojekt, men nu går det i alla fall i rätt riktning.

Regeringen föreslår i propositionen att vindkraftsersättningen ska hanteras av verksamhetsutövaren. Detta innebär att vindkraftsbolagen ska beräkna och betala ut ersättning till de närboende.

Vänsterpartiet anser att det förslag som lämnades i betänkandet *Värdet av vinden* är att föredra, vilket skulle innebära att en myndighet ansvarar för systemet med intäktsdelning och beslutar om vem som har rätt till ersättning och att vindkraftsbolaget därefter ansvarar för utbetalningen. Ett sådant system med en ansvarig myndighet förespråkas även av flera remissinstanser.

Eftersom närboende är den grupp som påverkas mest av vindkraftens utbyggnad kan den så kallade vindkraftsersättningen vara ett bra sätt att öka den lokala acceptansen för vindkraftsanläggningar. Jag anser dock att regeringens förslag bör förtydligas på vissa områden.

Regeringen föreslår bland annat att det ska vara fastighetsägaren som ska ha rätt till vindkraftsersättningen. Eftersom ersättningsmodellen inte väger in antalet lägenheter i en fastighet innebär detta, som även Sveriges Allmännyttan har påpekat, att boende i flerfamiljshus kommer att få en lägre ersättning. Regeringen bedömer att detta är ett begränsat problem men säger samtidigt att det inte helt kan uteslutas att flerfamiljshus kan ligga på ett avstånd som ger ägaren rätt till ersättning.

Enligt regeringen ska det vid dessa tillfällen vara upp till vindkraftsbolagen att avgöra om de vill lämna ytterligare ersättning utöver den som är lagstadgad. Enligt min mening är detta ett alltför godtyckligt resonemang, och regeringen bör därför återkomma med ett nytt förslag där det förtydligas att man ska ta hänsyn till antalet lägenheter i en fastighet och där det regleras hur de boende bör ersättas.

Regeringen framhåller även i propositionen att ett långsiktigt ekonomiskt stöd baserat på fastighetsskatten för vindkraftverk ska betalas ut till kommunerna. Det är bra, men regeringen har inte presenterat några sådana konkreta förslag.

Vänsterpartiet anser att fastighetsskatten för vindkraftverk ska återföras till kommunerna direkt i stället för att avsättas via statens budget. Ett sådant system skulle skapa en betydligt större långsiktighet och bidra till att kommunerna vet vilka förutsättningar som

gäller i stället för att vara beroende av tillfälliga budgetsatsningar.

Herr talman! Det skulle finnas så mycket att göra om man verkligen ville att kommunmedborgarna ska känna att de får något tillbaka när de upplåter närmiljö för något som hela landet faktiskt behöver.

Vindkraft på land är det snabbaste sättet att få ny elproduktion på plats. Att få acceptans för detta hos kommunmedborgarna är dock en utmaning. Att bara ersätta närboende kan till och med få motsatt effekt när det gäller den kommunala tillstyrkan. Därför bör kommuner få ersättning när vindkraftverk placeras i kommunen. Detta skulle öka kommunkassan och göra det möjligt för kommunen att göra det bättre för alla som bor där.

Vänsterpartiet vill utreda och införa en modell som innebär att mer av värdet av den el som skapas genom vindkraft kan återföras till lokalsamhället och komma invånarna till del. Ett sådant system skulle fungera både som en ersättning för kommuner som redan har tackat ja till vindkraft och som ett incitament för fler kommuner att säga ja till ny vindkraft. Jag förordar därför att samhällen med vindkraft också ska få en produktionsbaserad ersättning som skulle kunna finansieras via energiskatten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 8.

Anf. 138 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Valdagen närmar sig med stormsteg, och snart har vi i regeringen verkat i fyra år. Denna regering har på ganska kort tid lyckats få väldigt mycket gjort inom många olika områden. Jag känner stolthet över allt vi har åstadkommit under dessa år, som präglats av att vi behövt hantera omvärldens alla kriser, inte minst inom energipolitiken.

I dag handlar debatten om vindkraften. Vi ger i dag närboende till vindkraftsanläggningar rätt till ersättning. Det är en efterlängtd lagändring för många, och jag yrkar med samma säkerhet som ett kärnkraftverk bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Under större delen av den tid som jag har haft ansvar för energipolitiska frågor för Kristdemokraterna i riksdagen har det varit lite svårt att föra en saklig diskussion om vindkraften. Längre präglades debatten av en kraftslagskonflikt som gjorde föga nytta. Från oppositionens håll framställdes vår övertygelse om kärnkraftens betydelse som ett angrepp på vindkraften – som om vi skulle hysa någon form av motvilja mot vindkraften, både som teknik och som idé.

Men Sveriges energimix består av flera kraftslag som tillsammans bidrar till elsystemets många styrkor. Vi har varit bortskämda i Sverige med vår fantastiska tillgång till planerbar och reglerbar energi som skapat stabila förutsättningar för att även kunna addera intermittent kraftproduktion.

Vattenkraften har byggt välstånd. Den snabba och framgångsrika utbyggnaden av tolv kärnkraftsreaktorer har byggt svenskt välstånd. Utbyggnaden av vindkraft har också bidragit till svenskt välstånd.

Men avvecklingen av sex kärnkraftsreaktorer även-tyrade det välståndet. Ett elsystem med alltför stor andel väderberoende produktion och alltför liten andel leveranssäker produktion som kan täcka upp när det inte blåser blir skadligt för industrin, för klimatomställningen och för vårt totalförsvaret. Ett väderberoende elsystem är problematiskt i fredstid och helt oacceptabelt i kris- och krigstid.

Detta har vi försökt förklara många gånger. Frågan är inte kärnkraft eller vindkraft. Frågan är hur mycket kärnkraft som behövs för att vi ska kunna ha en systemnyttig vindkraft.

Herr talman! Det är viktigt att vi håller fast vid fakta i energidebatten. Sverige har i dag tillsammans med Danmark den högsta vindkraftsproduktionen per capita i världen. Vindkraften är inte längre ett marginellt inslag i vårt elsystem utan står för en betydande del av svensk elproduktion.

Men när vi diskuterar vindkraft måste vi skilja mellan installerad effekt och tillgänglig effekt. Att ett vindkraftverk har en viss installerad kapacitet innebär inte att tillräcklig effekt finns tillgänglig under topplasttimmarna.

Mellan 2013 och 2024 har det tillkommit nära 13 000 megawatt installerad produktionskapacitet i Sverige, huvudsakligen i form av vind- och solkraft. Under samma period har det också tagits bort en del megawatt. Vad har då dessa 13 000 megawatt kunnat ge för effekt ut när det gäller konsumtionen? Jo, det rör sig om 340 megawatt.

När elsystemet pressas som hårdast under kalla vinterdagar är det inte den installerade kapaciteten som är avgörande utan hur mycket el som faktiskt kan levereras just då. Vindkraften bidrar med stora mängder fossilfri el över året, men dess produktion varierar med vädret. Den kan därför inte ensam bära upp elsystemet när efterfrågan är som störst. Därför behöver Sverige mer planerbar kraft, inte för att ersätta vindkraften utan för att komplettera den. Det är så vi bygger ett robust, leveranssäkert och fossilfritt system.

Herr talman! Man kan göra debatten ännu mer osaklig: Jag har själv anklagats för populism när jag har lyft de verkliga problemen som kan uppstå i samband med vindkraftsetableringar eller när jag har visat förståelse för kommuner och människor som faktiskt är skeptiska – inte för att jag vill avveckla vindkraften utan för att jag vill att problemen hanteras.

Att bo nära ett vindkraftverk är inte helt oproblemiskt. Det kan påverka människors fysiska, psykiska och ekonomiska situation. Fastighetsvärden minskar. Människor kan uppleva sömnsvärigheter och koncentrationsproblem till följd av buller och skuggor från rotorbladen. Omgivande natur och djurliv påverkas, liksom miljön vid exempelvis olyckor eller utsläpp av olja och andra drivmedel.

Det är därför som vi kristdemokrater vill se ersättning till närboende. Det är det minsta staten kan och bör göra.

Men, herr talman, vi vill gå längre än så. Vi kristdemokrater vill även se en avfallsfond för vindkraften,

liknande den som också finns för kärnkraften. Det måste finnas ett tydligt ansvar för varje vindkraftsanläggning som når slutet av sin livslängd. Det måste finnas en plan för hur marken ska återställas när anläggningar tas ur drift och hur de stora mängder material som används ska hanteras.

Vi ser också en ny och intressant forskning kring infraljud från vindkraftverk och hur det eventuellt kan påverka människor i större utsträckning än dagens riktlinjer för buller tar hänsyn till. Den forskningen bör följas noggrant men också utvärderas seriöst.

Herr talman! Dagens lagförslag är både rimligt, rättvist och välkommet. För att vindkraften ska fungera långsiktigt behöver också dess konsekvenser hanteras. När valet står mellan storbolag och staten å ena sidan och den enskilda människan å andra sidan står jag som kristdemokrat på den lilla människans sida.

Alltför länge har människor som bor nära vindkraftsanläggningar fått bära kostnaderna medan andra tagit del av nyttorna. I dag hör sammar vi deras berättelser. I dag tar vi ett steg mot att säkerställa att en utbyggd elproduktion inte behöver innebära att människor hamnar i kläm.

Anf. 139 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Sverige står mitt i en historisk elektrifiering. Industrin ställer om, transportsektorn ställer om och hela vårt samhälle behöver mer fossilfri el. Ska vi klara omställningen, stärka vår konkurrenskraft och skapa jobb i hela landet måste vi bygga ut elproduktionen. Vindkraften kommer att spela en viktig roll i den utvecklingen.

Oaktat diskussionen om ny kärnkraft är landbase-rad vind det kraftslag som behöver byggas ut mest i samtliga realistiska scenarier om den ökade elförbrukningen. Jag vill gärna skicka en liten passning och en upplysning till Sverigedemokraterna om att vi har fantastiska reglerresurser i Sverige. De kallas vattenkraft. De kallas kraftvärme. Där finns en potential som är mångdubbelt större än de resurser som regeringen nu vill tillskapa med sin nya kärnkraft. Jag vill också upplysa Josef Fransson om att det är skillnad mellan korrelation och kausalitet när det kommer till vindkraft och export.

Men för att utbyggnaden ska lyckas krävs också lokal förankring. Människor som bor nära vindkraftsanläggningar och kommuner som tar ansvar för Sveriges energiförsörjning måste få del av de värden som skapas. Därför välkomnar jag och Centerpartiet den ambition som regeringen nu har när man vill införa en ersättning till närboende. Det är rimligt att människor som påverkas av en etablering också får del av den ekonomiska nyttan.

Samtidigt har vi känslan av att regeringen gör det här för att man känner sig tvungen. Det har tagit mer än tre år från det att utredningen presenterades till att vi nu kommer att fatta beslut. Under tiden har kommuner, oftast ledda av Tidöpartier, avslagit ansökningar om vindkraft – ansökningar som hade kunnat ge mer el, mer effekt och lägre elpriser, speciellt vintertid

eftersom det är då det blåser mest, vilket Camilla Brodin glömde att berätta.

Regeringens modell är dessutom onödigt krånglig. Vi i Centerpartiet vill se enklare, mer transparenta och mer långsiktiga system för den lokala nyttan. Om människor ska känna förtroende för regelverket måste det också vara lätt att förstå och lätt att administrera. Vi riskerar annars att skapa byråkrati där vi borde skapa drivkrafter.

Regeringens förslag innebär att ägare av bostadsbyggnader som vill ta del av ersättningen skriftligen ska anmäla sitt anspråk på ersättning till verksamhetsutövaren varje år. Snacka om att skapa onödig byråkrati, långsamma tillståndsprocesser och ökat regelverk! Det är helt orimligt krångligt.

I stället hade man kunnat betala ut ersättningen automatiskt genom att kolla i fastighetsregistret vem som faktiskt äger fastigheten. Det hade varit mycket enklare, mycket smidigare och mycket snabbare för alla inblandade.

Utredningen föreslog också att reglerna skulle gälla från utredningens överlämnande. När Sverigedemokraterna står och säger att man hade velat se en retroaktivitet och att det var bättre att fler hade fått ta del av det här har de faktiskt själva förhandlat bort den möjligheten i det förslag som nu läggs fram. Det lades fram för mer än tre år sedan, och de människor som berörs hade kunnat få ta del av de här sakerna om bara Sverigedemokraterna hade velat. Men uppenbarligen vill man inte.

Vi hörde också att det borde finnas avfallsfonder för vindkraft. Vindkraften avsätter redan pengar – i förväg, till skillnad från kärnkraften. Det skrivs in i miljötillstånden.

Och forskningen om infraljud, som det talades om här, är mycket tydlig. Det finns ingen forskning som säger att det är ett jättestort problem. Vill man ta det seriöst ska man avfärda den.

Det snackas väldigt mycket skit i den här talarstolen. Det är dessutom saker som Wind Europe har visat sprids i sociala medier som desinformation. Infraljud är ett typexempel på detta. Mikroplaster är ett annat. Och det sprids också av medlemmar av den här församlingen. Det är inte att ta ansvar.

De som däremot tar ansvar är många kommuner. De tar ansvar för Sveriges energiförsörjning. De upplåter mark, hanterar planfrågor och lever med de konsekvenser som stora energianläggningar innebär. Ändå går den största delen av värdena tillbaka till staten, till Stockholm eller någon annanstans. Detta behöver förändras.

Vi vill att de kommuner som bidrar till den nationella elförsörjningen också ska få en stabil, långsiktig ekonomisk nytta tillbaka. Ett naturligt sätt att åstadkomma det här är att låta fastighetsskatten, inte bara från vindkraft utan från samtliga energianläggningar, stanna lokalt i större utsträckning. Det ska inte bara ske genom enskilda budgetbeslut, som den här regeringen vill, utan genom lagstiftning. Det skapar starkare

incitament för ny elproduktion. Det bidrar till att fler kommuner ser värdet av energiomställningen.

Vindkraften är ett första steg, men det måste gälla samtliga kraftslag. Jag yrkar bifall till reservation 6 i betänkandet just med anledning av fastighetskatten.

Vi måste ha respekt för de människor som påverkas av en etablering. Att regeringen inte har fått med frågan om inlösen i propositionen är ett underbetyg. Man har haft tre år på sig att komma fram till att tillsätta utredningen – en utredning som dessutom den första utredningen i sitt betänkande, *Värdet av vinden*, sa behövde göras. Det har funnits gott om tid.

Detta är ytterligare ett sätt för den här regeringen att försena, fördröja och behålla kulturkrigskonflikten kring vindkraft.

Frågan om inlösen är en av de allra viktigaste. När jag möter människor som kommer att få vindkraft i sin närhet är det detta de frågar mig om. Detta är ett sätt för dem att få veta hur det blir – en garanti för att kunna testa och att inte behöva sälja sin fastighet i förväg, innan man får besked om det blir vindkraft eller inte. Man får möjlighet att se hur det blir i slutändan, och man får en garanti att kunna bo kvar.

Man kan titta på statistiken. Faktum är att de som bor nära vindkraft är mer nöjda med sin livsmiljö än de som inte har vindkraft i sin närhet. Därför behöver regeringen återkomma omgående med förslag när det gäller inlösenrätten.

Slutligen, herr talman! Sverige behöver mer el. Sverige behöver snabbare tillståndsprocesser. Sverige behöver lokalt engagemang och lokala drivkrafter. Det uppnår vi inte genom att ställa stad mot land eller nationella intressen mot lokala intressen. Det uppnår vi genom att se till att människor och kommuner som bidrar till energiförsörjningen får rätt incitament och får ta del av värdet. Det handlar om att man tävlar om vindkraftsparker på samma sätt som man tävlar om industrietableringar. Dit når vi när incitamenten är de rätta och när de som berörs är de som vinner mest. Det är Centerpartiets politik, och det är en politik för ett Sverige som kan mer.

Anf. 140 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag blev apostroferad och blev då i denna sena timme inspirerad att klicka in mig på lite repliker.

Jag har pratat ett antal gånger om att det är en tät korrelation mellan just vindkraftens eltillförsel till det svenska elsystemet och nettoexporten, som går ut ur landet. Jag backade så långt som till 2013, då det var 10 terawattimmar in från vindkraften och 10 terawattimmar ut ur landet i nettoexport. Dessa två har följts åt mer eller mindre linjärt ända sedan dess. Nu är det väl snarare 30 terawattimmar in från vindkraften på ett år och 30 terawattimmar ut – ungefär.

Menar Rickard Nordin att det här bara är en slump, att det inte finns något orsakssamband och att det bara råkade bli så här?

Jag brukar i olika sammanhang i sociala medier göra diagram utifrån Svenska kraftnäts data för att

visualisera detta. Då kan man titta på en månad och se att tillförseln från vindkraft har kommit att bli den fullständigt dominerande faktorn när det gäller hur mycket vi exporterar en enskild timme. Det finns flera faktorer. Det kan vara årstidsvariationer. Det kan vara dygnsvariationer. Det handlar om helger och sådant. Men vindkraften har kommit att bli den absolut dominerande faktorn.

Det är inte någon absolut korrelation, men över ett år stämmer de här siffrorna överens mer eller mindre exakt. Så är det år ut och år in.

Ledamoten får jättegärna svara på frågan: Menar ledamoten att det här skulle vara en ren slump, eller finns det faktiskt något orsakssamband?

Anf. 141 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Nu korrigerar sig Josef Fransson och säger att det inte finns något absolut samband. Nu pratar han om hur det ser ut över året. Ja, då kan det vara vilken el som helst. Det fysiska sambandet missar han då uppenbarligen helt. Men faktum är att det finns en poäng. Vi har byggt ut elsystemet, och det har vi gjort för att vi vet att vi behöver elektrifiera för att vi ska bli av med de fossila bränslena.

Det som har hänt är att den här regeringen, tillsammans med Sverigedemokraterna, har bromsat elektrifieringen och sett till att det fossila är det kraftslag som ökat mest den här mandatperioden.

Men det allra mest intressanta tycker jag är att Josef Fransson får det att låta som att överskott av el och att vi exporterar el är något dåligt. Hade vi inte haft ett överskott av el hade vi haft högre elpriser. Ökad produktion pressar ned prisnivåerna. Det är ett mycket enkelt ekonomiskt samband.

Josef Fransson säger alltså: Vi borde inte ha haft någon vindkraft. Vi borde ha haft mindre produktion i Sverige.

Då hade vi också haft högre priser. Sverigedemokraterna och Josef Fransson säger alltså att det vore bra om vi hade högre elpriser. Det är ett viktigt besked till svenska folket. Det är ett viktigt besked den här sommaren, när priserna enligt de prognoser som finns kommer att öka. Detta är väldigt viktigt för alla som ska rösta i valet den 13 september. Sverigedemokraterna vill öka elpriserna i Sverige. Det blir högre elräkningar med Sverigedemokraternas politik. Det är ett besked till svenska folket.

Anf. 142 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är egentligen många problem med Sveriges energisystem. Till att börja med har vindkraftens oregelbundna leveranser slagit sönder elmarknaden. Det är inte varje dag det är positivt i det stora hela att ha låga elpriser. Man vill ha jämna elpriser, men de ska också vara på en sådan nivå att de som faktiskt tillverkar elen får in tillräckligt för att täcka sina egna utgifter. Det kan till exempel gälla sådana saker som underhåll och reinvesteringar.

Vi pressade elpriserna väldigt mycket när vi hade både kärnkraft och en massa vindkraft som marknaden

över huvud taget inte hade efterfrågat. Då hade vi dopat det till låga priser. Det är skadligt för dem som ska producera el en kall vinterdag för att vi inte ska frysa.

För mig är det solklart att vi inte kan ta vara på vindkraften på ett vettigt sätt. Vi har alltså ett effektunderskott. Verksamheter och företag står i kö för att få effekttilldelning, inte minst i södra Sverige. Som ledamoten säkert vet har priserna i SE4 blivit betydligt högre, vilket har lett till att vi har förlorat mängder av svenska arbetstillfällen. Det är mängder av investeringar och expansioner av företag som helt enkelt inte har blivit av.

Vi har överskott av el i norra Sverige. Vi kan säkert pumpa in ännu mer och få ännu större elöverskott, men problemet handlar om att vi ska ha ett elsystem som håller ihop vårt land. Vi ska ha ett elsystem som servar människor där människor bor. Det är i Stockholm, Göteborgsområdet, Västra Götaland och Skåne, inte minst, som energiproduktionen måste ske. Annars får vi de här stora skillnaderna. Ledamoten känner säkert till att det är tufft att bedriva elintensiv verksamhet i Skåne. Det måste vi rätta till, och det gör vi inte med mer vindkraft.

Anf. 143 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Enligt alla internationella bedömningar har Sverige världens bästa elsystem. Att påstå något annat är lögn. Det finns inget sönderslaget elsystem. Vi har världens bästa elsystem.

När det gäller effekttilldelning till företag i södra Sverige är det stora problemet att vi inte har lokal produktion där, alternativt inte en vettig överföring.

Alla som i dag behöver el får el. Däremot får man inte alltid en tilldelning på nätsidan, men det är ju en nätfråga. Detta löser man inte genom att bygga kärnkraft i stora noder. Det blir inte bättre lokalt av det. Möjligtvis är det bättre om man fokuserar lite mer på de saker som kan ge effekt här och nu till en vettig peng, till exempel kraftvärmen. Den har regeringen helt försummat. Det finns en potential i kraftvärme som är ungefär 2 000 megawatt. Det är nästan lika mycket som det regeringen ska lägga 983 miljarder på – kärnkraft. Kostnaden för detta skulle vara någon enstaka procent. Dessutom skulle det kunna realiseras i närtid. Sveriges Ingenjörer har visat att man skulle kunna få på plats kraftvärme motsvarande ungefär ett kärnkraftverk på tre år. Det skulle alltså ha kunnat vara klart den här mandatperioden.

Hur mycket ny effekt har den här regeringen levererat? Ingenting när det kommer till kraftvärmen. Man har möjligtvis förlängt ett fossileldat kraftverk i Malmö.

Problemet med den här regeringen är att man har fastnat i ett spår, ett spår som man sa var billigt och snabbt och som visade sig vara dyrt och långsamt. Det är det i alla andra länder också.

Om man på riktigt ska kunna lösa problemen när det gäller mer effekt i elsystemet och hantera volatila elpriser, som ledamoten säger, behöver man flexibel

kraft. Har man en kraft som går hela tiden trycker man bara ned priserna, och volatiliteten kvarstår.

Det är uppenbart att Josef Fransson, Sverigedemokraterna och de andra Tidöpartierna inte förstår elmarknaden, för det finns inte en enda bedömare som tror att kärnkraften är lösningen på de problem vi har.

Anf. 144 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av ny fossilfri elproduktion, och det har varit den här regeringens ambition att ge goda förutsättningar för alla fossilfria energislag. Därför har det nu också föreslagits en satsning på stöd till kommuner som påverkas av vindkraftsetableringar.

Vi vet utifrån otaliga undersökningar och flera konkreta fall på olika håll i landet att den lokala acceptansen är helt nödvändig och en förutsättning för att vi ska kunna fortsätta att bygga ut vindkraften. För att Sverige ska kunna bygga ut den fossilfria elproduktionen i den takt som klimatomställningen kräver behövs det en lokal förankring. Det gäller vinden, men det gäller också all övrig energiproduktion.

Med det här förslaget om ersättning till kommunerna skapar vi tydliga incitament att säga ja till vindkraft. På det sättet kan vi på ett bättre sätt säkerställa att omställningen också stärker lokalsamhällena.

Fru talman! Vindkraften kan på kort sikt stå för en stor del av den utbyggnad som vi behöver. Det spelar en väldigt viktig roll för att vi inte ska tappa takten med den elektrifiering som vi behöver för att kunna nå målet om nettonollutsläpp.

Vi vet att tillstånd till en vindkraftsetablering bara får ges om kommunen har sagt ja till det. Sedan slutet av 2010-talet har vi sett att både antalet och andelen projekt som kommuner tackar ja till har minskat kraftigt, detta som en spegling av att det lokala motståndet hos befolkningen har varit stort.

För att vi ska kunna ha den fossilfria elproduktionen i hela landet i den omfattning som elektrifieringen kräver måste vi vända den här utvecklingen. Det finns, generellt sett, ett stöd i befolkningen för elproduktion genom vindkraft, men motståndet kan paradoxalt nog vara stort lokalt. Det är naturligtvis för att vindkraften kan påverka omgivningen där den ligger men ger en begränsad lokal nytta för närboende och för kommunen.

Det förslag som vi har diskuterat i dag ger närboende till vindkraftsanläggningar rätt till en ersättning motsvarande en andel av de årliga intäkterna. Denna ersättning föreslås vara högre ju närmare anläggningen bostadsbyggnaden ligger.

Det här är ett sätt att göra det mer attraktivt för kommuner och kommuninvånare att tacka ja till möjligheten att ha vindkraft i närområdet, och det är därmed också ett steg mot att förbättra Sveriges energiförsörjning. Kompensation till kommuner kommer att bidra i det arbete vi behöver för elektrifieringen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 145 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Vi står onekligen inför stora utmaningar, och vi behöver mer billig, hållbart producerad energi i Sverige för klimatomställningen, för vår konkurrenskraft och för vår säkerhet. I och med Hormuzkrisen tror jag ingen har missat hur skadligt det har varit att vara så djupt beroende av fossila bränslen

Fru talman! Vi hade en regering som faktiskt tog detta på allvar. Efter åtta år med Miljöpartiet och Socialdemokraterna i regering hade Sverige fått upp utbyggnadstakten av fossilfri kraft till motsvarande ett stort kärnkraftverk per år – 3 gigawatt. Trots alla vackra ord som vi har hört från Tidöpartierna i kväll ser vi nu i stället att utbyggnadstakten av fossilfri kraft rasar. Hela elektrifieringen och klimatomställningen kollapsar med Tidöpolitik. Utbyggnadstakten har rasat med 75 procent eller mer under mandatperioden, detta i ett läge när vi behöver mer fossilfri el.

Den energikälla vars användning har ökat mest under Tidöregeringen är i stället den fossila energin. Det fossila har ökat med 10 procent eller motsvarande energimängden från två kärnkraftverk. Det är otroligt skadligt i det här läget.

Fru talman! Hur hamnade vi här? Sanningen är att Tidöpartierna under hela mandatperioden har motarbetat den förnybara energin och konsekvent gynnat det fossila. Vi saknar mål i närtid för att få till mer energi och effekt till 2030 eller 2035.

Miljöpartiet har drivit på för ersättning för vindkraft till kommuner och närboende i över 15 år, så jag är faktiskt väldigt glad att vi nu har en majoritet i riksdagen för båda de väldigt viktiga principerna. Men man kan verkligen undra varför det har tagit så otroligt lång tid för andra att inse behovet av detta. Stor skada är redan skedd. Genom det kommunala vetot har Tidöpartierna redan stoppat majoriteten av all vindkraft som skulle kunna komma till innan 2030. Under förra året, alltså 2025, stoppade kommunerna 98 procent av alla vindkraftverk. Miljöpartiet, tillsammans med Centerpartiet, säger ja i cirka 70 procent av fallen. Man kan jämföra hur mycket mer kraftproduktion vi hade haft då.

Det återstår att se, fru talman, hur de kommunala Tidöpolitikerna kommer att reagera på det här med ersättning till kommuner och närboende, men jag vet i alla fall att det kommer att spela stor roll för de bygder där det byggs vindkraft. Jag har nämligen besökt ett flertal platser där man har byggt vindkraft och gett en lokal ersättning, någonting tillbaka. Det är ett väldigt gott exempel på hur det kunde ha sett ut i hela Sverige om vi hade fått det här på plats långt tidigare.

Bland annat besökte jag Vindbyarna, som de kallar sig, utanför Malå i Västerbottens inland. Springliden, Mörttjärn och Lainejaur får årligen pengar från en närliggande vindkraftspark, och dessa vindkraftspengar används till byautveckling. Bland annat så har byastugan i alla tre byarna rustats upp. ”Här i byn upplever man att man fått en bra chans att utveckla byn tack vare vindkraftspengarna. Här är det ingen som klagat. [---] Tidigare hade vi nästan ingenting. Vi kunde

aldrig reparera byastugan eller elljusspåret”, säger Roland Lundqvist, boende i Springliden och ordförande i föreningen Vindbyar.

Fru talman! Det är beklagligt att regeringen vill fördela ersättningen till kommunerna utifrån installerad effekt i stället för den faktiska fastighetskatten för vindkraft. Det ger lägre ersättning, speciellt de första åren, och minskar därmed kommunernas incitament att säga ja till nya projekt.

De incitament som nu föreslås, både till närboende och till kommuner, räcker inte för att få fram tillräckligt mycket el till 2035. Därför vill Miljöpartiet komplettera detta. Det ska vara långsiktigt, men vi vill också ha en snabbhetsbonus, en engångsersättning till kommuner som tillstyrker vindkraftsprojekt, både nya och där man tidigare har sagt nej. Vi vill också förenkla ersättningen till närboende så att den betalas ut automatiskt både till fastighetsägare och till boende i till exempel lägenheter.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 5.

Utbyggnaden av vindkraft är, tillsammans med energieffektiviseringar och satsningar på grön baskraft, helt avgörande för att säkra låga elpriser, stärka Sveriges beredskap och möjliggöra både klimatomställningen och en grön industriutveckling. Det finns en bred samstämmighet om att landbaserad vindkraft behövs. Den svenska basindustrins energisamarbete, SKGS, har analyserat industrins ökade behov och efterlyser en skyndsamt utbyggnad av landbaserad vindkraft. Svenskt Näringsliv skriver att mängden landbaserad vindkraft kommer att vara helt avgörande för elpriset framåt.

För tre år sedan sa statsminister Ulf Kristersson att han ville titta på allt som kan öka förutsättningarna att de kommande åren drastiskt öka elproduktionen. Ni kommer ihåg att jag nämnde att utbyggnadstakten tvärtom har minskat med 75 procent, så vi kan konstatera att regeringen fatalt har misslyckats.

Fru talman! Det är tydligt att vi behöver en ny regering, en regering som ökar produktionen av el i Sverige och har en vilja att elektrifiera både transportsektorn och industrin genom en långsiktig och stabil industri- och energipolitik. Vi behöver också en regering som faktiskt tar klimathotet på allvar och erbjuder hållbar energi till låg kostnad för både hushållen och industrin.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 12 Privatkopieringsersättning

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU23
Privatkopieringsersättning (prop. 2025/26:184)
föredrogs.

Anf. 146 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Vi behandlar nu näringsutskottets betänkande NU23 om privatkopieringsersättning. Vad är då privatkopieringsersättning? Alla känner säkert inte till att vi redan i dag betalar en avgift för detta vid köp av mobiltelefoner och andra lagringsenheter.

Avgiften brukar kallas kassettbandsavgiften. Vi som tillhör en av de generationer som använde kassettband, och senare cd-skivor, vet att man köpte tomma kassettband och skivor för att spela in till exempel musik på. Man satt vid radion och väntade på den där låten som man gillade, och sedan tryckte man ned de två knapparna för inspelning – och hoppades att programledaren inte skulle bryta in så att man missade de sista sekunderna av låten.

Ni som minns kommer kanske också ihåg känslan när man fick ett blandband med väl utvalda låtar av någon man tyckte om, eller när man spelade in en film från tv på vhs och tog med sig bandet till sin bästa kompis för att titta på det där. Kvaliteten varierade förvisso något, men det var fantastiskt – eller hur? Nåväl, tiderna förändras, och nu för tiden sker den mesta lagringen digitalt. I dag är ungdomarnas blandband i stället en delad spellista på Spotify.

Fru talman! Normalt sett har den som har skapat ett verk ensamrätt att bestämma över hur det får användas och kopieras. Det finns dock vissa inskränkningar i upphovsrätten, och en sådan inskränkning är rätten för privatpersoner att för privat bruk kopiera exempelvis musik, filmer, texter och konstverk. Enligt EU-rätten får medlemsstaterna införa den här typen av inskränkningar i upphovsrätten under förutsättning att upphovsmän och andra rättighetshavare får rimlig kompensation.

Privatkopieringsersättning är alltså den ersättning som betalas till kompositörer, konstnärer och andra rättighetshavare vars verk kopieras lagligt för privat bruk. Avgiften betalas av oss konsumenter när vi köper lagringsmedier, såsom mobiltelefoner, usb-minnen och surfplattor.

I propositionen föreslår regeringen flera förändringar. Ersättningsrätten moderniseras så att den knyts till digital lagring i stället för till äldre ljud- och bildupptagningsteknik. Det tydliggörs att endast verk som gjorts tillgängliga i förvärvssyfte omfattas av systemet. Dessutom införs ett tak per produkt och en möjlighet till medling om parterna inte skulle komma överens. Sammantaget syftar förslagen till att skapa en modernare och mer rättssäker ordning där både rättighetshavare och konsumenters intressen beaktas.

Sverigedemokraterna delar uppfattningen att upphovsmän ska få rimlig ersättning för sitt arbete. Samtidigt måste kostnaderna för konsumenterna hållas på en rimlig nivå.

I en tidigare följdmotion framhöll vi att regeringen borde ha inväntat EU-domstolens avgörande angående offlinekopior i strömningstjänster. Under riksdagens behandling kom domen, och EU-domstolen slog fast att sådana offlinekopior – det vill säga om jag gör en låt från min spellista eller en film från min playtjänst

tillgänglig offline – inte ska betraktas som privatkopiering. Mot denna bakgrund har vi valt att inte fullfölja det förslag som lades fram i motionen.

Fru talman! Den gamla kassettbandsavgiften skapades i en helt annan tid, då människor kopierade cd-skivor, kassettband och dvd-filmer hemma. I dag sker en mycket stor del av konsumtionen via licensierade strömningstjänster där användaren redan betalar för innehåll. Samtidigt läggs avgifter på elektronikprodukter som mobiltelefoner, datorer och lagringsmedier.

Sverigedemokraterna har under lång tid varit drivande för att reformera systemet. Det var också efter initiativ från oss som riksdagen tidigare riktade ett tillkännagivande till regeringen om att se över privatkopieringsersättningen och särskilt pröva möjligheten att låta staten ta ett övergripande ansvar för finansieringen. Även om regeringen nu har genomfört flera nödvändiga moderniseringar har man inte valt den lösning som vi då förespråkade.

När svenska konsumenter förväntas bära dessa kostnader är det viktigt att ersättningssystemet är väl avvägt och anpassat till våra förändrade konsumtionsmönster. Vi vill inte ha en situation där människor betalar flera gånger – först genom abonnemang på strömningstjänster, sedan genom olika licens- och plattformavgifter och därefter ytterligare en gång genom privatkopieringsersättning på själva tekniken. Därför måste lagstiftning av den här typen fortlöpande ses över så att ersättningssystemen fungerar som det är tänkt.

Sammanfattningsvis, fru talman: Upphovsrättshavare ska få rimlig ersättning för sitt arbete, och Sverige ska fortsatt vara en stat som värnar starka immateriella rättigheter. Men lagstiftningen måste utgå från dagens verklighet, inte gårdagens teknik. Ersättningssystemet ska vara rättssäkert, proportionerligt och förutsägbart utan att lägga onödiga kostnader på vare sig konsumenter eller företag. Med anledning av detta kommer Sverigedemokraterna att fortsätta följa utvecklingen på området.

Med det sagt, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 147 DANIEL VENCU ÖHRLUND
CASTRO (S):

Fru talman! Jag står självklart bakom alla Socialdemokraternas reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall enbart till Vänsterpartiets och Socialdemokraternas gemensamma reservation 4.

Det är viktigt att immateriella tillgångar skyddas. I en tid där alltmer av vår ekonomi flyttar över från fysiska produkter och varor till immateriella sådana behövs systemen vara utformade för att främja innovation, utveckling och skapande. Det handlar om rimliga ersättningar för bland annat kulturskapare när deras verk kopieras. Det handlar om att ersättningen behöver bli bredare så att fler rättighetshavare omfattas och får ta del av ersättningen. Det handlar också om att vi har ordning och reda på marknaden och värnar skaparnas

rättigheter men samtidigt säkerställer att avgifterna inte blir oskäligen för konsumenterna.

Det är också därför för propositionen om privatkopieringsersättning är viktig. Den är ett steg mot att modernisera ett system som under lång tid inte fullt ut hängt med i den tekniska utvecklingen. När människors konsumtion av kultur förändras måste också ersättningsystemen göra det. För Socialdemokraterna är det grundläggande att den som skapar musik, film, litteratur och annan kultur också ska få rimlig ersättning när verken används.

Fru talman! Debatten handlar dock även om immaterialrätten i stort. Vi står inför stora utmaningar – och växande sådana – med tanke på de nya tekniskiften som växer fram, och flera gånger under mandatperioden har vi debatterat just de immateriella tillgångarnas betydelse för Sverige. Därför har Socialdemokraterna vid flera tillfällen efterfrågat en samlad strategi för hur vi bättre kan ta tillvara våra immateriella tillgångar. Det är också en central del i en kommittémotion som Socialdemokraterna väckte tidigare i år.

Vi socialdemokrater menar att Sverige behöver ett mer strategiskt förhållningssätt när det gäller immaterialrätten. I dagens kunskapsekonomi skapas en stor del av vårt välstånd genom idéer, innovationer och kreativitet. Musik, film, design, patent och varumärken är inte bara kulturella tillgångar utan också motorer för jobb, företagande och tillväxt. De immaterialrättsintensiva näringarna står för mer än vart tredje arbetstillfälle och närmare 40 procent av Sveriges bnp. Därför behöver en nationell strategi ha en bred ansats som säkerställer att vi tillvaratar våra kunskapsbaserade tillgångar på bästa sätt.

Kunskapen om immaterialrätt som strategisk tillgång behöver öka, särskilt bland små och medelstora företag samt inom universitet och högskolor. Mindre innovatörer saknar ofta grundläggande kunskap om hur och när innovationer behöver skyddas. Många goda idéer riskerar därför att aldrig nå marknaden eller att exploateras av andra aktörer.

Fru talman! Även den offentliga upphandlingen behöver präglas av högre kompetens i hanteringen av immateriella tillgångar. Mot denna bakgrund vill vi se över förutsättningarna för att inrätta ett nationellt kompetenscentrum enligt finsk modell. Ett sådant centrum skulle kunna fungera som en kunskapshubb som inte bara stärker kvaliteten i våra forsknings- och innovationsinsatser utan också höjer kompetensen i hela samhället.

Det är också hög tid att vi i Sverige börjar använda patentinformation på ett mer systematiskt och strategiskt sätt för att öka utväxlingen av våra innovationssatsningar. Genom bättre användning av patentinformation kan vi undvika onödiga dubbelforskning, påskynda utvecklingen av viktiga innovationer och analysera globala utvecklingstendenser. Detta är särskilt viktigt i många av de näringar där Sverige står starkt strategiskt, inte minst i den gröna omställningen. Genom att använda patentinformation i forskning och beslutsfattande kan vi tydligare identifiera var Sverige

har störst möjlighet att konkurrera och bidra med nya klimatsmarta lösningar.

I detta sammanhang, fru talman, skulle jag vilja lyfta fram ett gott exempel från ett av våra nordiska grannländer. Man kan se Norge som en förebild. Där genomförs djupgående patentanalyser som används för att rikta forskningsmedel dit där de gör störst nytta och där innovationspotentialen är som störst.

Utvecklingen inom AI och digitalisering går mycket snabbt, fru talman. Det immaterialrättsliga regelverket riskerar att halka efter. Den nya tekniska verkligheten gör att de befintliga utmaningarna koppelade till immateriella rättigheter blir ännu större. Det gäller inte minst frågor om upphovsrätt, äganderätt till data och hur AI-system använder skyddat material. Om Sverige ska fortsätta att vara en ledande innovationsnation måste regelverken moderniseras och harmoniseras så att de kan hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen.

Små och medelstora företag har dessutom ofta begränsade möjligheter att försvara sina patent till följd av höga domstolskostnader. Därför var det viktigt att genomföra den domstolsreform som vi socialdemokrater drev igenom under den förra mandatperioden för att öka förutsägbarheten och sänka kostnaderna för företagen.

Fru talman! Det är uppenbart att Sverige står inför stora utmaningar såväl på det immaterialrättsliga området som på många andra områden inom näringsutskottets beredningsområde. Vi är ett handelsberoende land och kanske en av världens mest exportorienterade ekonomier. Därför är det avgörande att vårt näringsliv kan stå starkt i den internationella konkurrensen.

För att lyckas med det måste vi skapa bättre förutsättningar för att våra immateriella tillgångar tas tillvara. Vi behöver stärka kunskapen om patent, upphovsrätt och innovation. Vi behöver modernisera systemen så att de fungerar i den digitala ekonomin. Vi behöver även säkerställa att både skapare, innovatörer och företag får rimliga villkor att utvecklas. Det är så vi stärker Sveriges konkurrenskraft, innovationsförmåga och framtida välstånd.

Anf. 148 ANN-CHARLOTTE HAMMAR
JOHNSON (M):

Fru talman! Sverige hör till världens mest innovativa länder. Vi ligger i den absoluta toppen i globala innovationsindex och är det mest innovativa landet i EU, enligt European Innovation Scoreboard 2025.

Detta är inte en slump, utan det är resultatet av ett samhälle som bygger på kunskap, företagande och respekt för den som skapar värde. Det ställer dock krav på politiken – i en ekonomi där alltmer värde skapas genom idéer, kreativitet och digital utveckling måste lagstiftningen vara rättssäker och begriplig och följa med.

Det är i ljuset av detta vi ska se dagens betänkande om privatkopieringsersättning. Det handlar i grunden om en enkel princip: De som skapar kultur ska få rimlig ersättning när deras verk används. Men det handlar

också om något större, nämligen om hur vi anpassar regelverk till en digital verklighet som har förändrats i grunden.

Privatkopieringsersättningen är, som vi redan hört, ett system som växte fram i en annan tid. Då kopierades musik och film på kassettband eller cd-skivor – alltså på fysiska lagringsmedier. I dag ser verkligheten helt annorlunda ut. Vi lever i en digital ekonomi där kultur konsumeras via streaming, där innehåll distribueras globalt på sekunder och där lagring sker i molntjänster och på digitala plattformar.

När verkligheten förändras måste lagstiftningen hänga med – annars riskerar vi att få system som blir svåra att förstå, svåra att tillämpa och svåra att upprätthålla.

Fru talman! För Moderaterna är tre saker avgörande.

Den första är modernisering av lagstiftningen. Regler ska spegla den verklighet människor faktiskt lever i, inte den verklighet vi en gång lämnade bakom oss.

Den andra är rättssäkerhet och förutsägbarhet. Företag i Sverige ska veta vilka regler som gäller; det är grunden för investeringar och tillväxt.

Den tredje är balans. Vi ska inte ställa teknik mot kultur. Vi ska skapa system där båda kan växa, sida vid sida.

Det här är inte en isolerad fråga. Det handlar om Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Vi är ett kunskapsland, och vår styrka ligger i forskning, innovation, teknik och kulturellt skapande. Därför är immaterialrätten en bärande del av den svenska ekonomin.

Den här regeringen har under mandatperioden tagit ett samlat grepp om immaterialrätten. I budgetpropositionen för 2026 förstärktes resurserna till Patent- och registreringsverket och Vinnova. Syftet är tydligt: att stärka kunskapen om immateriella tillgångar och förbättra möjligheterna att kommersialisera innovationer.

Det handlar dock inte bara om resurser. Patent- och registreringsverket och Vinnova har fått ett långsiktigt uppdrag fram till 2029. Det omfattar hela kedjan, från forskning till innovation och företagande. Det handlar om kunskap, om rådgivning, om bättre användning av patentinformation och om att fler idéer ska kunna bidra till jobb och tillväxt i Sverige.

Även andra delar av samhället omfattas. Vetenskapsrådet och Konstnärsnämnden har fått i uppdrag att stärka kunskapen om immateriella rättigheter inom sina områden. Regeringen har nyligen också tagit fram en samlad nationell inriktning för immaterialrättspolitiken. Det ger bättre samordning och en tydligare riktning.

Fru talman! Samtidigt agerar regeringen där problem finns. Ett exempel är arbetet när det gäller illegal ip-tv. Det har nu kommit en utredning som har gått ut på remiss. Vi ser att denna brottslighet slår direkt mot svensk kultur och mot medie företag, urholkar intäkter för dem som skapar innehåll och försvagar hela ekosystemet för svensk film, musik och digital produktion.

Det handlar i grunden om en sak: respekt för skapande arbete. Utan skydd för immateriella rättigheter försvagas incitamenten att investera i kultur och innovation, och utan investeringar blir det ingen utveckling.

Den här kunskapen är mycket viktig. Det är glädjande att sitta i insynsrådet för Patent- och registreringsverket när man märker att det sker någonting där ute. Immaterialrätt kommer rätt högt upp på listan, även om det är långt kvar. En av företagens organisationer skrev till sina medlemmar och andra företagare om vikten av immaterialrätten.

Mot denna bakgrund är slutsatsen tydlig: Denna fråga klättrar uppåt och blir av allt större vikt. Det är också precis så det ska vara. Myndigheter har uppdaterats. Resurser har förstärkts. En nationell inriktning finns på plats, och arbetet är igång.

Fru talman! Det som efterfrågas i reservationerna – nya strukturer och ytterligare utredningar – är i stor utsträckning redan omhändertaget. Vi är på väg. Vi behöver inte fler dokument, utan vi behöver rörlighet framåt. Det handlar om genomförande. Vi stärker Sveriges konkurrenskraft och innovationskraft. Det är så vi säkerställer att den som skapar värde också får del av värdet.

Med detta vill jag avsluta mitt sista anförande i Sveriges riksdag och yrka bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 149 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Privatkopieringsersättningen möjliggör för privatpersoner att framställa ett eller några få exemplar av offentliggjorda verk för privat bruk samtidigt som upphovspersoner får rätt till ersättning för att deras verk kan kopieras. Det är rimligt att upphovsmän och utövande konstnärer får ersättning samtidigt som det är rimligt att man kan spara ned en podd eller musik för att lyssna på senare.

Sedan reglerna kring ersättningen senast sågs över 2005 har mycket hänt. Vi har i dag nya sätt att ta till oss upphovsrättsskyddat material såsom böcker, musik och film, och det har skett en stor teknisk utveckling på området. Vänsterpartiet är därför positivt till att det görs en översyn av regelverket för att anpassa det till en ny tid, och vi ställer oss bakom stora delar av förslagen.

Vi menar dock att framställare av fotografiska bilder även fortsättningsvis bör omfattas av ersättningsmodellen. Många remissinstanser tar upp att konsekvensanalysen av att ta bort fotografiska bilder är bristfällig, och det håller vi med om.

Vi anser också att regeringens förslag om ersättningar endast möjliggör sänkningar av ersättningen och inte höjningar. Detta kan få stora konsekvenser för rättighetshavare över tid och behöver därför justeras.

I andra vågskålen finns konsumentperspektivet. För oss är det viktigt att också bevaka att ny teknologi är tillgänglig för en stor del av befolkningen, men vi menar att det krävs andra nivåer. Därför har vi motionerat om andra och högre taknivåer.

I propositionen föreslås möjligheten att utse medlare. Vi instämmer i det förslaget och menar att det är bra. Det finns dock inga skäl att i detta fall frångå principerna om ersättning som finns i andra medlingsförfaranden, alltså att den part som ansöker om medling också är den som står för kostnaden om inte annat är överenskommet.

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla Vänsterpartiets reservationer men yrkar bifall endast till reservation 2, vars innehåll jag har redogjort för.

Anf. 150 LILI ANDRÉ (KD):

Fru talman! Vi debatterar nu privatkopieringsersättning. Det handlar om hur vi säkerställer rättvisa villkor för våra kulturskapare och samtidigt värnar konsumenter och företag i en snabbt föränderlig digital ekonomi.

Jag inleder med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Regeringen föreslår nu ett moderniserat och mer teknikneutralt system för privatkopieringsersättning. Syftet är att säkerställa rimlig kompensation till dem som skapar musik, film, litteratur och andra verk samtidigt som reglerna blir mer förutsägbara för företag och mer rimliga för konsumenter. Den nuvarande ordningen infördes i en helt annan tid, före smarta telefoner, streamningstjänster och AI. Sedan dess har både tekniken och människors beteenden förändrats.

Fru talman! Jag vill lyfta fram tre viktiga argument. Det första argumentet är att upphovspersoner, alltså de som skapar ett verk, ska ha rätt till rimlig ersättning när deras verk används. Det är en grundläggande princip i fråga om respekt för arbete, kreativitet och äganderätt.

Privatkopiering innebär att vi som konsumenter får möjlighet att kopiera skyddat material för privat bruk. Men kompensation ska också säkerställas till dem som skapar värdet.

Samtidigt kan vi inte ha ett system som blir orimligt betungande för konsumenter eller hämmar teknisk utveckling och konkurrens. Därför är det positivt att förslaget innehåller tydliga taknivåer och en mer förutsägbar modell. Det handlar om balans mellan kulturskapare, konsumenter och näringsliv.

Det andra argumentet handlar om modernisering. Det nuvarande systemet infördes 1999 och sågs senast över 2005. Sedan dess har teknikutvecklingen förändrat hela vårt sätt att konsumera kultur. Vi anpassar nu regelverket till dagens verklighet genom ett modernt och teknikneutralt system.

Tidigare har ersättningen varit knuten till vissa typer av produkter, men i dag använder vi samma enheter – mobiltelefoner, datorer och surfplattor – till i princip allt. Därför är det rimligt att regelverket anpassas till verkligheten. Regelverket blir enklare och mer förutsägbart, vilket gagnar både företag och användare.

Det tredje argumentet handlar om Sveriges konkurrenskraft och kulturella styrka. Sverige är ett land som lever av innovation, idéer och kreativitet. Våra kulturella och kreativa näringar är inte någon liten särfråga

vid sidan av ekonomin. De är en del av ekonomin. De bidrar till jobb, export och internationell attraktionskraft.

När regeringen stärker skyddet för immateriella rättigheter skickas också en signal om att Sverige ska vara ett land där det lönar sig att skapa, investera i och utveckla nya idéer. Det gäller inte minst i en tid då digitalisering och AI förändrar förutsättningarna för upphovsrätten i grunden.

Fru talman! Privatkopieringsersättningen är inte någon marginell fråga. Den är en viktig inkomstkälla för våra kulturella och kreativa branscher. Det handlar om musiker, författare och filmskapare, alltså människor som bidrar till vårt samhälle både ekonomiskt och kulturellt. I en tid när digitaliseringen förändrar affärsmodeller och intäktsströmmar behöver vi värna dessa ersättningssystem men också modernisera dem.

Fru talman! Sammanfattningsvis handlar detta om att stärka rättighetshavares rätt till ersättning, modernisera systemet i takt med teknisk utveckling, skydda konsumenter genom tydliga tak och skapa bättre förutsägbarhet för företag.

Fru talman! Jag yrkar åter bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 151 ANDERS ÅDAHL (C):

Fru talman! In medias res.

”Han kom som ett yrväder en aprilafon och hade ett höganäskrus i en svängrem om halsen. Clara och Lotten voro inne med skötekan att hämta honom på Dalarö brygga; men det dröjde evigheter, innan de kommo i båt.”

Enligt hädangångne Olof Lagercrantz skrev Strindberg *Hemsöborna* för att tjäna pengar och i det uttalade syftet att återvinna sin popularitet i Sverige – upphovsrättens betydelse klädd i 1887 års skrud.

Nu debatterar vi kassetband. Regeringen har lagt fram ett förslag på riksdagens bord som handlar om att uppdatera kassetbandsavgiften. Samtidigt strömmas musik, film, memorer och reels, och det söks på nätet med AI-botar efter information. Veldig lite av det vi vill skydda är knutet till någon fysisk privat plats att spara grejer på. Kassetbandens tid är helt enkelt förbi.

Fru talman! Låt oss bena lite i vad det här egentligen handlar om. Ett levande kulturliv och en innovativ ekonomi kräver att äganderätten skyddas. Så var det på Strindbergs tid, och så är det nu.

För oss i Centerpartiet är det en alldeles självklar utgångspunkt att skydda kreatörer med en väl designad upphovsrättslig lagstiftning. Det handlar inte bara om det självklara att äganderätten till egen produktion måste skyddas, inte minst på grund av de ekonomiska anspråk som kreatörer rimligen gör för sina verk. Det handlar i lika hög grad om att vi som samhälle vill ha en kreativ sektor som frodas och som förmår utmana, förarga och skänka extraordinära upplevelser till alla oss konsumenter.

Men vi måste också lägga till att vi behöver en upphovsrätt med spårbarhet så att vi vet vem eller vilka som är kreatörer eller avsändare. När AI-teknologin nu

bryter igenom kan vi under ingen omständighet slarva med upphovsrätten.

Fru talman! Denna systemomvandlande AI-teknik-dusch sköljer över oss som ett hällregn på midsommar, och vi vet varken ut eller in. Är det varmt eller kallt? Det enda vi vet är att det regnar.

Det är nu, mitt i regnet, som regeringen väljer att inte ta ett nytt grepp om privatkopieringen utan i stället väljer en uppdatering av lagstiftningen, när det egentligen är en reformerad lagstiftning som behövs.

Jag menar att regeringens slutsats att man ska försöka reparera ett system med grundläggande brister är fel väg att gå. Systemet är inte ett ändamålsenligt verktyg, mot bakgrund av den utveckling som nu sker inom digitalisering och AI. Vi behöver i stället ett system som säkerställer att upphovsrättsinnehavare får skäligen ersättning från de plattformar och tjänster där deras verk konsumeras.

Fru talman! Vi i Centerpartiet menar att privatkopieringsersättningen, så som den ser ut nu och så som den föreslås se ut, fungerar som en extraskatt på teknisk utrustning som är nödvändig för allt annat än just privatkopiering för såväl privatpersoner som företag.

Privatkopieringsersättningen gör produkter dyrare för svenska konsumenter och företag, vilket i förlängningen hämmar både innovation och digital utveckling. Vidare snedvrider ersättningen konkurrensen, eftersom svenska handlare behöver beakta ersättningen i sin prissättning samtidigt som konsumenter kan köpa motsvarande produkter från utländska e-handlare utan motsvarande kostnadspåslag.

Fru talman! Därtill, vilket närmast är hela vår poäng, står upphovsrätten i dag inför helt nya och betydligt mer komplexa utmaningar genom utvecklingen av artificiell intelligens. Exempelvis tränas generativa AI-modeller på enorma mängder upphovsrättskyddat material, ofta utan samtycke eller ersättning till de ursprungliga skaparna. Detta väcker grundläggande frågor om värdeskapande, ersättning och skyddet för kreativa yrken.

Vi menar att regeringen borde fokusera på att inom EU och nationellt utveckla en modern och hållbar lagstiftning som hanterar de verkliga utmaningar som upphovsrätten ställs inför med anledning av artificiell intelligens. Det handlar till exempel om att säkerställa transparens i träningsdata och att skapa fungerande licensmodeller som garanterar att kreatörer får betalt när deras verk används för att bygga kommersiella AI-tjänster.

Fru talman! Ersättningsmodellerna bör baseras på de plattformar och tjänster där verken faktiskt konsumeras i stället för på privatkopiering och lagringsutrymme. En modern upphovsrättslagstiftning måste fokusera på var värdet skapas och konsumeras. Därför är vår uppfattning att regeringen bör avskaffa systemet med privatkopieringsersättning och återkomma med ett förslag som på ett transparent och rättvist sätt säkerställer att upphovsrättsinnehavare får skäligen ersättning direkt från de plattformar och tjänster där deras

verk konsumeras samt att lagstiftningen fullt ut integrerar AI-genombrottets konsekvenser.

Fru talman! Vi behöver vara i takt med tiden. Nej till regeringens proposition! Ja till modern lagstiftning! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 152 LOUISE EKLUND (L):

Fru talman! Jag är sist ut här och ska fatta mig kort.

Det förslag som vi nu har diskuterat handlar i grunden om att vi ska få på plats ett system med kompensation för rättighetshavare samt enklare, mer förutsebara och konkurrensneutrala regler för företag samtidigt som vi ser till att belastningen på konsumenterna inte blir för stor.

Det är naturligtvis alldeles utmärkt, inte minst förslaget att alla som har fått se de verk som de har skapat bli kommersiellt spridda och tillgängliggjorda i uttalat förvärvssyfte ska ha rätt till ersättning. Det är alldeles grundläggande. Det är också bra att det slås fast att motsvarande rätt ska gälla för utövande konstnärer, framställare av ljud- eller bildupptagningar samt radio- och tv-företag.

Att man i dag kan skapa ett verk, oavsett inom vilken bransch man verkar, utan att rättighetshavaren får någon ersättning är oerhört bekymmersamt. Utöver känslan av att ha blivit bestulen på något som man har skapat kan det också leda till ganska stora ekonomiska förluster.

Jag ska inte upprepa vad mina kollegor från samtliga partier har sagt här om varför det är så viktigt med immaterialrätt och rätten att skydda äganderätten även inom dessa branscher. Det räcker med att säga att om vi inte får på plats ett skydd kommer vi inte att få se någon innovation eller utveckling. Därmed kommer vi inte att få någon speciellt spännande kultursektor och i slutändan heller inte så mycket kulturellt välstånd i Sverige.

Jag tycker därför att det är bra att de lagändringar som nu föreslås ska träda i kraft redan i år. Det är faktiskt inte en dag för tidigt.

Jag stannar där och yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Motion
med anledning av prop. 2025/26:276 Nya möjligheter
att bekämpa onlinerekrytering
2025/26:4195 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 juni

2025/26:537 Ungas situation på svensk arbetsmarknad

av *Adrian Magnusson* (S)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:538 Minskad statlig närvaro och service

av *Peder Björck* (S)
till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:539 Statens finanser

av *Patrik Björck* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:540 Lokal polis närvaro och fler polisstationer

av *Mathias Tegné*r (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 juni

2025/26:867 Ansvar för att skolan rustar eleverna med kunskap om AI

av *Camilla Hansén* (MP)
till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:868 Det nordiska samarbetet för klimatfrågor

av *Heléne Björklund* (S)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 juni

2025/26:833 Svenska myndigheters genomförande av beslutad folkhälsopolitik

av *Arin Karapet* (-)
till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:837 Regeringens agerande mot folkhälsoarbete i andra EU-länder

av *Karin Sundin* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:829 Arbetsförmedlingens uppdrag i Öresundsregionen

av *Joakim Sandell* (S)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:831 Växtförädling vid Sveriges lantbruksuniversitet

av *Stina Larsson* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:828 Stöd till mindre teknikföretag inom flygsektorn

av *Björn Söder* (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:830 Irans attacker mot oppositionella kurder i irakiska Kurdistan

av *Kadir Kasirga* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:836 Anslutning till Atrocity Prevention Coalition for Sudan

av *Linnéa Wickman* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:834 Gifttunnorna utanför Sundsvall

av *Anne-Li Sjölund* (C)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:838 Utsläpp från betongindustrin och cirkulärt byggande

av *Katarina Luhr* (MP)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:840 Upprättelse för dem som drabbats av felaktiga pethtester

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:841 Ökning av negativa attityder mot hbtqi-personer i skolan

av *Anna Wallentheim* (S)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:839 Fortbildning inom hälso- och sjukvården

av *Anna Vikström* (S)
till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:835 Samma förutsättningar att ta del av elbilspremien

av *Malin Östh* (V)
till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

2025/26:832 Tvångsarbete inom bomullssektorn i Turkmenistan

av *Björn Söder* (SD)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:847 Vinstuttag från skolverksamhet via fastighetsbolag

av *Joakim Sandell* (S)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:857 Undantag i byggregler för brandsäkra batterier över 20 kilowatt

av *Rickard Nordin* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:849 Översyn av svenska utformningen för granskning av utländska direktinvesteringar

av *Tobias Andersson* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:856 EU-gemensamt prisgolv för strategiska mineral

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:843 Regeringens arbete mot unga människors ökande intolerans

av *Anna Wallentheim* (S)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:844 Pojkars attityder och machokultur

av *Anna Wallentheim* (S)

till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:850 Förordnanden för generaldirektörer

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:851 Rennäring som riksintresse

av *Tobias Andersson* (SD)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:846 Tandvårdskostnader för våldsutsatta

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:848 Oseriösa taxibolag i Stockholm

av *Mathias Tegnér* (S)

till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:854 Kustbevakningens beväpning

av *Peter Hultqvist* (S)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:855 Övergången mellan stödsystem för energieffektivisering

av *Rickard Nordin* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:845 Särslagstiftning mot gängkriminella

av *Teresa Carvalho* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:852 Strategisk mineralmyndighet i Malå

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:842 Vansinneskörningar

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:853 Undermålig läkarutbildning i vissa EU-länder

av *Karin Sundin* (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.45.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.57,
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.06,
av talmannen därefter till och med § 10 anf. 117,
av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 144 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott	1
Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN	1
Anf. 2 ANNIKA HIRVONEN (MP)	1
Anf. 3 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V).....	2
Anf. 4 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	3
Anf. 5 HANS EKSTRÖM (S)	3
Anf. 6 ANDRE VICE TALMANNEN	4
(Beslut fattades under § 7.)	4
§ 2 Anmälan om efterträdare.....	4
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	4
§ 4 Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland.....	4
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2025/26:UFö3	4
Anf. 7 PETER HULTQVIST (S).....	4
Anf. 8 PER SÖDERLUND (SD)	5
Anf. 9 JÖRGEN BERGLUND (M)	6
Anf. 10 HANNA GUNNARSSON (V).....	7
Anf. 11 MIKAEL LARSSON (C)	7
Anf. 12 MAGNUS BERTSSON (KD)	8
Anf. 13 EMMA BERGINGER (MP).....	8
Anf. 14 FREDRIK MALM (L).....	9
Anf. 15 LORENA DELGADO VARAS (-)	10
(Beslut fattades under § 8.)	10
§ 5 Verksamheten i Europeiska unionen under 2025.....	10
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU10	10
Anf. 16 RASMUS GIERTZ (SD).....	10
Anf. 17 MATILDA ERNKRANS (S) replik	12
Anf. 18 RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	12
Anf. 19 MATILDA ERNKRANS (S) replik	12
Anf. 20 RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	12
Anf. 21 MATILDA ERNKRANS (S).....	13
Anf. 22 FREDRIK AHLSTEDT (M)	14
Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V)	14
(forts. § 9)	17
Ajournering	17
Återupptaget sammanträde	17
§ 6 Frågestund	17
Anf. 24 TREDJE VICE TALMANNEN	17
<i>Arbetslösheten</i>	17
Anf. 25 AIDA BIRINXHIKU (S).....	17
Anf. 26 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	17
Anf. 27 AIDA BIRINXHIKU (S).....	17
Anf. 28 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	17
<i>Svenska säkerhetsintressen i Arktis</i>	17
Anf. 29 RASMUS GIERTZ (SD).....	17
Anf. 30 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	18
Anf. 31 RASMUS GIERTZ (SD).....	18
Anf. 32 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	18
<i>Islamic Relief och försiktighetsprincipen</i>	18
Anf. 33 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	18
Anf. 34 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	18
Anf. 35 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	18

Anf. 36 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	18
<i>Uranbrytning och kommunalt inflytande</i>	18
Anf. 37 RICKARD NORDIN (C)	18
Anf. 38 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	19
Anf. 39 RICKARD NORDIN (C)	19
Anf. 40 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	19
<i>Skyddet av naturskogar</i>	19
Anf. 41 REBECKA LE MOINE (MP)	19
Anf. 42 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	19
Anf. 43 REBECKA LE MOINE (MP)	19
Anf. 44 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	19
<i>Ukrainakriget och EU:s roll</i>	20
Anf. 45 MARGARETA CEDERFELT (M)	20
Anf. 46 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	20
Anf. 47 MARGARETA CEDERFELT (M)	20
Anf. 48 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	20
<i>Köerna till barn- och ungdomspsykiatri</i>	20
Anf. 49 MATHIAS BENGTTSSON (KD)	20
Anf. 50 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	20
Anf. 51 MATHIAS BENGTTSSON (KD)	20
Anf. 52 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	21
<i>Arbetsstillfällena för unga</i>	21
Anf. 53 DANIEL VENCU ÖHRLUND CASTRO (S)	21
Anf. 54 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	21
<i>Biståndsmedel och organiserad brottslighet</i>	21
Anf. 55 TIMOTHY TRÉVILLE (SD)	21
Anf. 56 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	21
<i>Regeringens klimatpolitik</i>	21
Anf. 57 KAJSA FREDHOLM (V)	21
Anf. 58 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	22
<i>Det kommunala vetot mot uranbrytning</i>	22
Anf. 59 STINA LARSSON (C)	22
Anf. 60 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	22
<i>Den ekonomiska otryggheten för sjuka och funktionshindrade</i>	22
Anf. 61 MOHAMED YASSIN (MP)	22
Anf. 62 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	22
<i>Ivos hantering av tandvårdstillstånd</i>	22
Anf. 63 THOMAS RAGNARSSON (M)	22
Anf. 64 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	23
<i>Brottslighet och barns tillgång till smartphones</i>	23
Anf. 65 TORSTEN ELOFSSON (KD)	23
Anf. 66 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	23
<i>Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten</i>	23
Anf. 67 ADRIAN MAGNUSSON (S)	23
Anf. 68 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	23
<i>Ivos handläggning av tandvårdstillstånd</i>	24
Anf. 69 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)	24
Anf. 70 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	24

<i>Löneskillnader mellan kvinnor och män</i>	24
Anf. 71 CICZIE WEIDBY (V)	24
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	24
<i>Det kommunala vetot</i>	24
Anf. 73 ANDERS ÅDAHL (C)	24
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	25
<i>Åtgärder för att nå klimatmålen</i>	25
Anf. 75 KATARINA LUHR (MP)	25
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	25
<i>Sveriges roll i Nato</i>	25
Anf. 77 KATARINA TOLGFORS (M)	25
Anf. 78 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	25
<i>Arbetslösheten</i>	25
Anf. 79 JONATHAN SVENSSON (S)	25
Anf. 80 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	26
<i>Antalet statligt anställda</i>	26
Anf. 81 MARTIN WESTMONT (SD)	26
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L)	26
<i>Handelspolitiken och de svenska företagens villkor</i>	26
Anf. 83 OSKAR SVÄRD (M)	26
Anf. 84 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M)	26
<i>Utvisning av barn</i>	27
Anf. 85 ANNIKA HIRVONEN (MP)	27
Anf. 86 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	27
<i>Medel till Islamiska Shiasamfundet i Sverige</i>	27
Anf. 87 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	27
Anf. 88 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	27
<i>Avfallshantering och Arktis</i>	27
Anf. 89 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	27
Anf. 90 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	27
<i>Samarbetet med Danmark</i>	28
Anf. 91 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	28
Anf. 92 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
Ajournering	28
Återupptaget sammanträde	28
Välkomsthälsning	28
Anf. 93 TALMANNEN	28
§ 7 Beslut om begäran om hänvisning av motion	28
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	29
UFöU3 Svenskt bidrag till Natos framskjutna närvaro i Finland	29
§ 9 § (forts. från § 5) Verksamheten i Europeiska unionen under 2025 (forts. UU10)	29
Anf. 94 MAGNUS BERTSSON (KD)	29
Anf. 95 ANNA LASSES (C)	29
Anf. 96 FREDRIK MALM (L)	31
Anf. 97 CAMILLA HANSÉN (MP)	32
Anf. 98 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	33
Anf. 99 HÅKAN SVENNELING (V) replik	35

Anf. 100	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	35
Anf. 101	HÅKAN SVENNELING (V) replik	35
Anf. 102	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	36
Anf. 103	ANNA LASSES (C) replik	36
Anf. 104	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	36
Anf. 105	ANNA LASSES (C) replik	37
Anf. 106	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	37
Anf. 107	MATILDA ERNKRANS (S) replik	37
Anf. 108	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	37
Anf. 109	MATILDA ERNKRANS (S) replik	37
Anf. 110	EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik (Beslut skulle fattas den 9 juni.)	38
§ 10	Tid för undervisningsuppdraget	38
	Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU25	38
Anf. 111	JOAR FORSSELL (L)	38
Anf. 112	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	39
Anf. 113	PATRICK RESLOW (SD) replik	40
Anf. 114	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	41
Anf. 115	PATRICK RESLOW (SD) replik	41
Anf. 116	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik	41
Anf. 117	PATRICK RESLOW (SD)	42
Anf. 118	ISABELL MIXTER (V)	43
Anf. 119	ULRIKA HEINDORFF (M)	43
Anf. 120	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	44
Anf. 121	ULRIKA HEINDORFF (M) replik	45
Anf. 122	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	45
Anf. 123	PATRICK RESLOW (SD) replik	46
Anf. 124	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	46
Anf. 125	PATRICK RESLOW (SD) replik	46
Anf. 126	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	47
Anf. 127	MATHIAS BENGTTSSON (KD)	47
Anf. 128	CAMILLA HANSÉN (MP)	48
Anf. 129	JOANNA LEWERENTZ (M)	49
	(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	49
§ 11	Vindkraft i kommuner	50
	Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU20	50
Anf. 130	JOSEF FRANSSON (SD)	50
Anf. 131	KRISTOFFER LINDBERG (S)	51
Anf. 132	JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	52
Anf. 133	LINUS LAKSO (MP) replik	53
Anf. 134	JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	53
Anf. 135	LINUS LAKSO (MP) replik	53
Anf. 136	JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	54
Anf. 137	ISABELL MIXTER (V)	54
Anf. 138	CAMILLA BRODIN (KD)	55
Anf. 139	RICKARD NORDIN (C)	56
Anf. 140	JOSEF FRANSSON (SD) replik	57
Anf. 141	RICKARD NORDIN (C) replik	57
Anf. 142	JOSEF FRANSSON (SD) replik	57
Anf. 143	RICKARD NORDIN (C) replik	58
Anf. 144	LOUISE EKLUND (L)	58
Anf. 145	LINUS LAKSO (MP)	59
	(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	59
§ 12	Privatkopieringsersättning	59
	Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU23	59
Anf. 146	ANGELICA LUNDBERG (SD)	60
Anf. 147	DANIEL VENCU ÖHRLUND CASTRO (S)	60
Anf. 148	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	61
Anf. 149	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	62
Anf. 150	LILI ANDRÉ (KD)	63

Anf. 151 ANDERS ÅDAHL (C).....	63
Anf. 152 LOUISE EKLUND (L).....	64
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	64
§ 13 Bordläggning	64
§ 14 Anmälan om interpellationer	64
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	65
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	65
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.45.....	66